ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

9. 3. 1984. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLV • 25 ДИН

БРОЈ 1680

КАЛИПСО НА АМАЗОНУ

NM

Рипљеј — Веровали или не!

ДРЕСИРАНИ ПСИ-СПАСИОЦИ

КОЈИ ПРОНАЛАЗЕ ЖРТВЕ ЗАТРПАНЕ ЛАВИНОМ МОГУ ДА ПРЕТРАЖЕ ТЕРЕН ВЕЛИЧИНЕ ДВА ФУДБАЛСКА ИГРАЛИШТА ЗА 30 МИНУТА И ДА НАЊУШЕ ЧОВЕКА КОЈИ СЕ НАЛАЗИ ПЕТ МЕТАРА ПОД СНЕГОМ.

Бродвеј (Њујорк)

ЈЕ НАЈСЈАЈНИЈЕ МЕСТО НА ЗЕМЉИ. ОН БЛЕШТИ ИСТОМ ЈАЧИНОМ КАО ТАЧКА ПОВРШИНЕ 13 ЦМ² НА СУНЧЕВОЈ ПОВРШИНИ.

ЈАЈЕ

СА ТРИ ЖУМАНЦЕТА СНЕЛА ЈЕ ЈЕДНА КОКА ИЗ ДАНКИРКА У МЕРИЛЕНДУ (САД).

ВОЛТЕР ШНАЈДЕР

ИЗ МОНРОА У ДРЖАВИ ВИСКОНСИН (САД) УСПЕО ЈЕ ДА НА МЕНЗУРУ ПРЕЧНИКА 2,5 ЦМ НАРЕЂА 5555 ШИБИЦА.

ПРВА ЖЕНА КОЈА СЕ ОКИТИЛА ДИЈАМАНТИМА

БИЛА ЈЕ АЊЕС СОРЕЛ (1409-1450), МИЉЕНИЦА ФРАНЦУСКОГ КРАЉА ШАРЛА VII. ОНА ЈЕ НА ДВОРУ НОСИЛА ДИЈАДЕМУ УКРАШЕНУ ПРВИМ БРУШЕНИМ ДИЈАМАНТИМА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● љубитељи стрипа прославиће ове године педесетогодишњицу настанка неких најпопуларнијих стрипских јунака као што су Флаш Гордон, Мандрак, Паја Патак, Џим из Џунгле и Тајни агент X–9.

● ● ● ајкуле могу поуздано да нам „кажу" да ли је морска вода потпуно чиста или не јер су изузетно осетљиве на загађеност воде, па су у стању да открију и минимални проценат штетних хемијских материја, тврди биолог Семјуел Грубер с универзитета у Мајамију.

● ● ● установљено је да постоји врста гљива која успешно може да се користи у борби против инсеката. Тако је прошле године група научника са универзитета у Северној Каролини (САД) издвојила врсту звану Legenidium која уништава комарце. Ова гљива заправо напада и тамани ларве комараца у време њиховог развоја у води. Исто тако Легенидиум је у великој предности над осталим врстама инсектицида, сматра група ових стручњака, јер је њено деловање стално, док промена хемијских средстава мора да се обнавља.

● ● ● један амерички ватрогасац, љути противник пушења, изумео је спреј против пушача. Боцу под притиском ус-

мери ка особи која пуши и попрска је, з око ње се одмах створи нека врста завесе која не пропушта дим. Ватрогасац тврди да је његов изум тако делотворан да може да вас изолује од непријатног мириса дима чак и ако пушач седи тик уз вас.

● ● ● од свих европских птица лабудица носи најтежа јаја. Једно њено јаје тешко је 400 грама.

● ● ● прва штампарија у Хрватској основана је у Сењу 1494. године.

● ● ● у Данској је на снази закон по коме све пијанце који се затекну у кафани у таквом стању да не могу сами да се врате кући, таксисти могу да превезу до њиховог дома, а трошкови вожње падају на терет онога ко им је дао последњу чашицу пића.

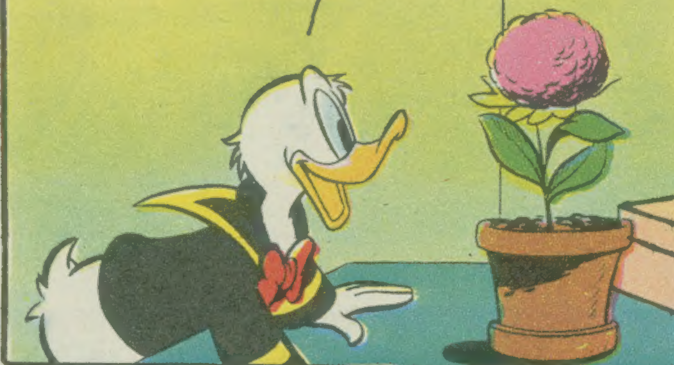
● ● ● израчунато је да један килограм памука може да има око 180 милиона влакана.

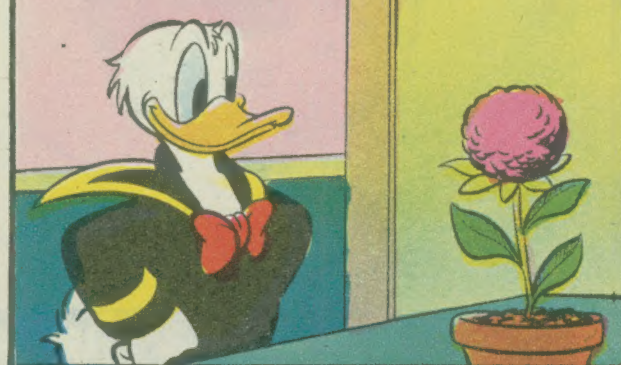
● ● ● реч „дахија" којом се означавају злогласне јаничарске старешине постала је од турске речи „даја" која значи „ујак".

● ● ● интернационални жири за награду „The best" (најбољи) за најелегантније жене на свету изабрао је енглеску принцезу Дијану, списатељку Франсоаз Саган и глумице Лизу Минели и Елеонору Ђорђи.

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

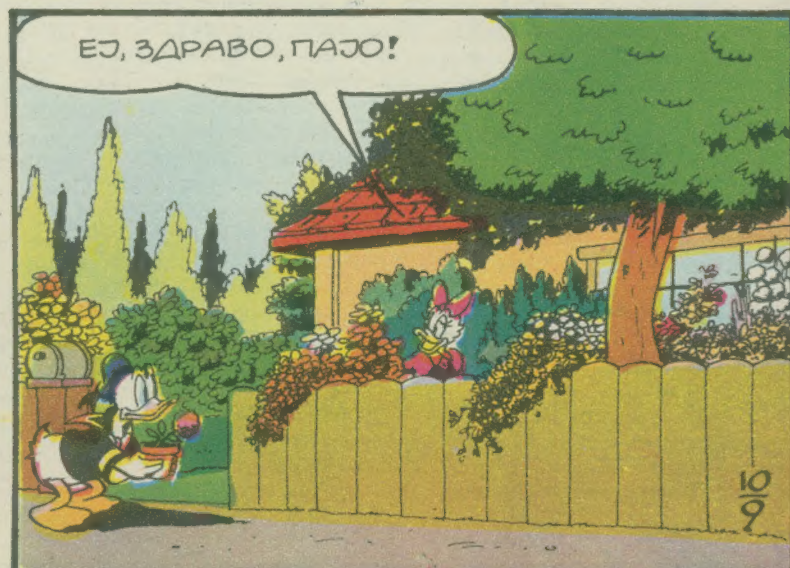

1984. – ГОДИНА РОБОВАЊА ТЕХНОЛОГИЈИ

ПУН ПОГОДАК ЏОРЏА ОРВЕЛА

НЕДАВНО ЈЕ У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ ОБЕЛОДАЊЕН НЕВЕРОВАТАН СЛУЧАЈ КОМПЈУТЕРИЗОВАНОГ УХОЂЕЊА ЧИЈА ЈЕ ЖРТВА ДИРЕКТОР ЈЕДНЕ КОМПАНИЈЕ ОПТУЖЕН ЗА УТАЈУ ПОРЕЗА. ЊЕГОВ ДОБРО ПОТКРЕПЉЕНИ АЛИБИ ДА СЕ ОДРЕЂЕНОГ ДАНА НАЛАЗИО У АМЕРИЦИ, ОБОРИЛА ЈЕ ОБИЧНА КРЕДИТНА КАРТИЦА НА ОСНОВУ КОЈЕ ЈЕ УТВРЂЕНО ДА ЈЕ БАШ ТОГ ДАНА ПАЗАРИО У МАЛОЈ ПРОДАВНИЦИ У ЕНГЛЕСКОМ ГРАДУ СТАМФОРДУ

Дошла је, најзад, и та 1984. година и Енглези честитају једни другима победоносно говорећи како је њихов земљак књижевник Џорџ Орвел погрешио – ништа од онога што је у свом последњем делу „1984" предвидео није се догодило и сада, ето, може мирније да се спава. Орвел је, на жалост, са овога света отишао још 1950, само две године пошто је написао ту „црну књигу", па је неизводљиво дати му џентлменски до знања у каквој је заблуди живео.

Али, чак и у Британији, где златно правило лепог понашања налаже да се у незгодним ситуацијама треба правити луд, има људи који се усуђују да јасно и гласно кажу како су се упозорења Џорџа Орвела добрим делом обистинила.

Орвелово суштинско предвиђање није се толико односило на политичке односе колико на системе помоћу којих ће се власт чврсто држати у рукама и извршавати. У том погледу писац „1984" показао се као прави видовњак прорекавши, у доба када је телевизија била у повоју, а о компјутерима да се и не говори – робовање технологији.

Да песимиста у Енглеској није мало сведочи и непобитна чињеница – чувена реченица из романа: „ВЕЛИКИ БРАТ ТЕ ПОСМАТРА" ушла је у Орвеловој домовини у свакодневну употребу. Тај „Велики Брат" из књиге је свевидећи апарат државне власти под чијом даноноћном присмотром живе сви појединци. Енглези су га сада претворили у „Велику Сестру" имајући, наравно, у виду своју прву даму Маргарет Тачер.

Чудно контролисана возила

Неке врсте државне контроле и нарушавања тајности приватног живота грађана које је Орвел описао данас су веома приметне у стварном животу Британаца. Полицијски хеликоптери, на пример, који наметљиво брује над суморним стамбеним блоковима осматрајући све под собом и око себе видео-камерама велике моћи увеличавања. Исто тако данашњем Енглезу ће из стварног живота бити прилично интиман Орвелов опис народа (прола) опијеног џиновским лутријама. Па, ето, популарна штампа у Британији остварује невиђене тираже управо захваљујући разноврсним такмичењима и наградним играма као што је, рецимо, томбола.

Орвел је у „1984" лондонски Трафалгар сквер прекрстио у Викторија (победа) сквер и по њему начичкао камере за посматрање понашања људи. Данас се на Трафалгар скверу – традиционалном стецишту свих протестних митинга и демонстрација – увелико могу видети полицијске камере као, уосталом, и по продавницама, испред амбасада и јавних зграда.

На улазу у Дартфордски тунел у Кенту постављена је камера која снима регистарске бројеве аутомобила и те информације шаље у компјутер, а сличан уређај поставила је и британска армија на северноирској граници. Уређаји су ту ради контроле саобраћаја, али нико не зна шта све спада у ту контролу.

Сумњива лица класификује компјутер

Оно што би ипак највише инспирисало једног данашњег Орвела далеко је мање упадљиво. У Британији се, на пример, ускоро очекује усвајање такозваног закона о заштити података који је већ „популарно" назван законом **против** заштите података. Јер тај закон ће омогућити неприметно а свеобухватно уходење појединца какво просечни грађанин досад није могао ни у сну да сања. Органима безбедности биће тада дозвољено да повезују све компјутере у земљи што ће, чим закон буде усвојен, уз врло мало рада постати и технички изводљиво.

Џорџ Орвел (1903–1950), право име Ерик Блер, енглески романсијер, есејиста и политички писац. Најзначајнија дела су му „Животињска фарма" и, наравно, „1984". Ово је, свакако, његова година – његово име тренутно је најпомињаније у свету, његова „1984" поново је бестселер.

Џорџ Орвел је своју тоталитарну шпијунску државу замислио у условима пуне запослености, као последњи стадијум ере индустријализације, а не као зору века електронике. Данас, у правој 1984. години, државној администрацији довољно је само да повеже компјутере у којима већ постоји огромна количина података о свакодневном животу просечног Енглеза. То су такозване „базе података" каквих само британска

влада има око две стотине не рачунајући многобројне приватне комерцијалне компјутере.

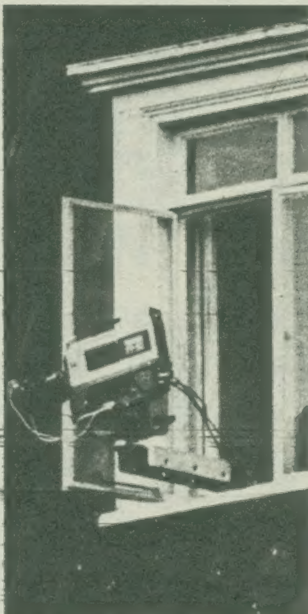
Технички је већ сасвим могуће све те компјутере повезати тако да се претворе у погубно оружје по Винстона Смита сутрашњице (Винстон Смит је главни јунак романа „1984"). Постоји велики број компјутерских програма који могу да уочавају неправилности у подацима, па нема никаквих препрека да се такав програм употреби и за проверавање начина живота било ког грађанина.

Припадници службе безбедности ступили би на сцену тек када се притајеним компјутерским радом класификује сумњиво понашање одређеног лица. Утешно, зар не?

Сви су у мрежи банака података

Већ данас довољно је само додати пар уређаја па да се компјутер британске обавештајне службе М15 у лондонској четврти Мејфер повеже са компјутерима полиције, пореских органа, царине, службе здравственог и социјалног осигурања и службе Министарства унутрашњих послова за досељеничка питања.

Преостају још приватни компјутери са подацима о службеницима компанија, компјутери банака и компјутери који чувају податке о корисницима кредитних картица. Сваки и најситнији податак може да буде од

Камера на лондонском Тргу парламента постављена за време новембарских демонстрација против крстарећих ракета.

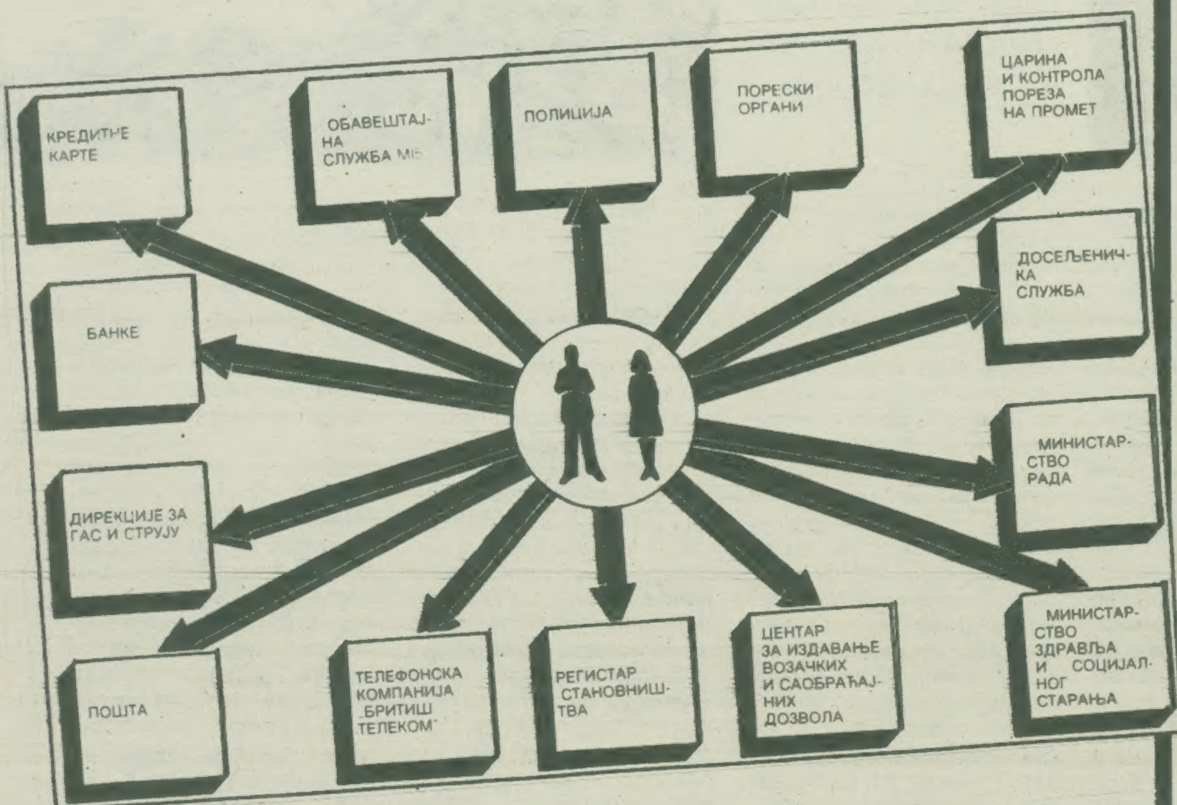
користи. Зна се, на пример, да су војне власти у Аргентини средином прошле деценије прегледале рачуне за струју и телефон како би на основу упадљивих промена у потрошњи откриле тајна места окупљања противника режима. Овај поступак чист је аматеризам у односу на садашње британске могућности.

Компјутерски подаци већ подсећају на лични интимни дневник, а постаће још исцрпнији ако, као што се очекује, у Британији буде уведена двосмерна кабл-телевизија преко које ће корисник моћи да обавља банковне трансакције и наручује намирнице и друге потрепштине.

Помоћу два средства идентификације – броја националног осигурања који поседује сваки поданик Елизабете II и датума рођења – сваки држављанин Велике Британије може се без по муке пронаћи у мрежи банака података. Ако би се, не дај боже, на власти појавила „орвеловски" настројена личност, она би уз мало упорности могла да утврди које је телефонске бројеве извесно лице окретало, куда се возило аутомобилом, у којим је хотелима одседало, шта је ручавало, шта куповало у свакодневним набавкама, колико пута и где излазило из земље...

Власти, наравно, тврде да компјутере повезују само у изузетним случајевима, а приватне компаније се куну да никоме не одају податке којима располажу. Али, ако се има на уму да постојећа технологија представља велико искушење, онда грађанима преостаје слабашна нада да ће влада и директори компанија том искушењу и одолети.

***Приредила:* Бојана ДОЖИЋ**

ОБРУЧ СЕ СТЕЖЕ

ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА МI5 има од ове 1984. године овлашћење да тражи све компјутеризоване податке од полиције, службе за досељавање, регистра становништва, министарства здравља и социјалног старања, министарства рада, пореских органа, телефонске компаније „Бритиш Телеком", банака, кредитних компанија, као и од било које од две стотине „банака података" које држи влада. Служба МI5 води опширна досијеа познатих политичких активиста а сада у Улици Маунт Стрит у лондонској четврти Мејфер поседује и огроман компјутер звани MOD-X, двапут већи од полицијског националног компјутера.

ПОЛИЦИЈА сме да тражи податке од поште, „Бритиш Телекома", досељеничке службе, банака, кредитних компанија, центра за издавање возачких и саобраћајних дозвола и дирекција за гас и струју. У лондонској четврти Хендон налази се полицијски национални компјутер са свим кривичним досијеима и директно је повезан са центром за издавање возачких и саобраћајних дозвола. Скотланд Јард, поред тога, има и компјутер који користе специјални полицијски одреди. Управо су у току експерименти са сакупљањем и класификовањем успутних информација које се често своде на обичне интриге.

ПОРЕСКИ ОРГАНИ држе у компјутеру готово све податке о порезу на приход и имају веома исцрпан лични досије сваког пореског обвезника. У Британији је порез на зараде веома висок и с порезницима нема шале. Ови органи имају и широка овлашћења за претресе и заплену имовине.

ЦАРИНА И КОНТРОЛА ПОРЕЗА НА ПРОМЕТ чувају податке о свим пословним организацијама као и онима које се баве увозом и извозом. Ова служба има и истражно одељење за борбу против кријумчарења.

ДОСЕЉЕНИЧКА СЛУЖБА као и у целој западној Европи планира увођење пасоша које ће моћи да прегледа електронски уређај. Приликом уласка у земљу путников пасош се једноставно ставља у машину која чита шифроване електронске податке невидљиве оку власника путне исправе. Помоћу овога се, у споју са другим компјутерима, сместа стиче увид у путовање дотичног лица по западној Европи уз податке, рецимо, о његовој политичкој делатности.

МИНИСТАРСТВО РАДА поседује компјутеризовану евиденцију о незапосленим лицима и социјалној помоћи коју она примају.

МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНОГ СТАРАЊА има углавном компјутеризоване информације а све је већа тенденција да се компјутеризују и здравствени подаци међу којима су многи деликатне природе.

ЦЕНТАР ЗА ИЗДАВАЊЕ ВОЗАЧКИХ И САОБРАЋАЈНИХ ДОЗВОЛА снабдева полицију компјутеризованим подацима о возилима и адресама њихових власника. Ти подаци се, у року од неколико секунди пошто су затражени, очитују на терминалима у полицијским станицама.

РЕГИСТАР СТАНОВНИШТВА чува пописом добијене податке о члановима домаћинстава: њиховом броју, приходима, занимањима и томе слично. Подаци су великим делом компјутеризовани. Служба тврди да у компјутер не уноси имена становника.

БРИТИШ ТЕЛЕКОМ је телефонска компанија пред којом су велика дела. Поред тога што олакшава прислушкивање нове електронске телефонске централе зване „систем X" штампаће и телефонске рачуне са прецизним подацима о томе који су бројеви позивани и колико су трајали разговори.

ПОШТА на захтев полиције отвара писма и друге пошиљке.

ДИРЕКЦИЈЕ ЗА ГАС И СТРУЈУ компјутеризовале су рачуноводство. Овако класификовани подаци могу на основу промена у потрошњи струје и гаса да покажу када у једној кући обично има некога и колико људи у њој вероватно станује.

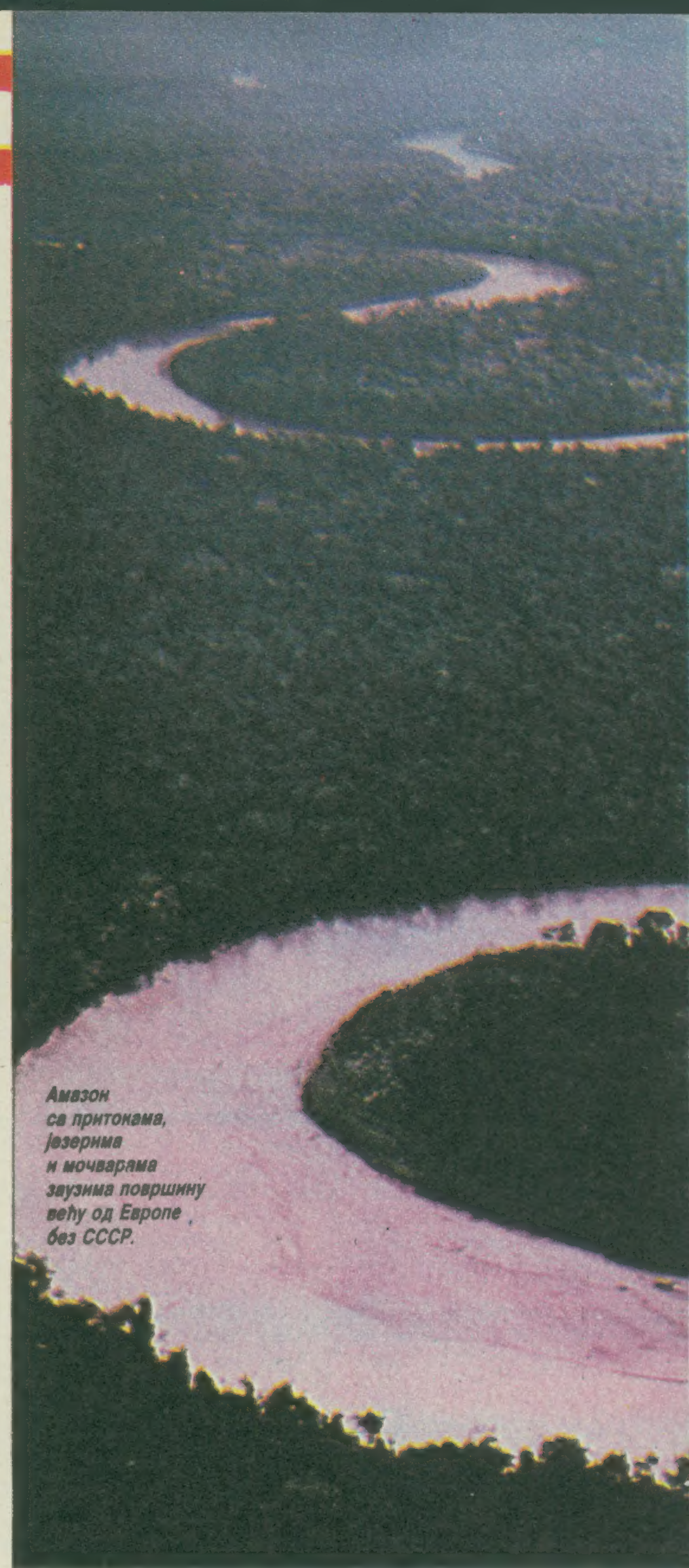
БАНКЕ имају право да саме одлуче када ће обелоданити своје трансакције, али разне владине службе могу, чак и ако их банке одбију, путем судског налога да дођу до података о рачунима грађана. У упутствима за владине агенције каже се да томе треба прибегавати само у „вишем друштвеном интересу".

КРЕДИТНЕ КАРТЕ су практично исто што и банковни рачуни и подаци се прослеђују на исти начин. Компаније „Американ Експрес" и „Дајнерс Клаб" дужне су да те податке ставе на располагање ако постоји судски налог.

КАЛИПСО НА АМАЗОНУ

Брод Жака Кустоа био је опремљен најмодернијим системом телефонских и телекс-веза.

Амазон са притокама, језерима и мочварама заузима површину већу од Европе без СССР.

ШУМ ВЕЛИКЕ ВОДЕ

ВИШЕ ОД ГОДИНУ ДАНА ЖАК-ИВ КУСТО ИСПИТИВАО ЈЕ ТАЈАНСТВЕНЕ ЛАВИРИНТЕ АМАЗОНИЈЕ И САДА ПОРУЧУЈЕ: НАЈВЕЋА БАШТА НА СВЕТУ НЕ СМЕ ДА НЕСТАНЕ!

Пуних четрдесет година, колико је истраживао мора и океане, Жак-Ив Кусто није заборавио један сан из детињства: џиновска река, прашума с огромним дрвећем пуна зверињa и шарених птица... И, у лето 1982. запловио је „Калипсом" са двадесет пет чланова посаде и петнаест научника највећом реком наше планете, која са притокама, језерима и мочварама заузима већу површину од Европе, без СССР.

Калипсо, брод-лабораторија, био је спреман, све потребне дозволе од Бразила и Перуа добијене и најспектакуларнија експедиција нашег времена, како су је многи назвали, могла је да почне. Окупљеним новинарима 72-годишњи „еколог без домовине" кратко је изјавио:

– Кренућемо из Балема, велике луке у северном Бразилу и „Калипсом" се пребацити од бразилске обале водама Амазона до перуанског града Икитоса, усред амазонске џунгле. Не знам шта ћемо све открити. Кад бих знао – не бих кретао у експедицију.

Највећи и најтежи подухват

Пре поласка из Балема домаћини су поклонили Кустоу каранку, фигуру од дрвета која се у Бразилу од давнина ставља на прамац брода да га чува од злих водених духова. „Биће вам потребан"! Знао је то Кусто и без Бразилаца и за овај подухват припремао се пуне две године. За тешко доступну и непредвидиву област Амазона, највеће реке на свету по површини слива (7 милиона квадратних километара) и другој по дужини (6280 km са највећим прашумама света требало се добро припремити. Центар експедиције био је и овог пута брод „Калипсо", купљен у САД 1950. и сада поново преуређен за специјалну мисију. Екипа је још имала хеликоптер, оверкрафт, амфибијско возило без елиса, затим камион амфибију и барку дугачку 10 метара. „Калипсо" је опремљен и најмодернијим системом телефонских и телекс-веза што је било изузетно важно за одржавање контакта између делова екипе. Рецимо, део експедиције који је предводио Кустоов син Жан Мишел није кренуо с „Калипсом", већ копном из града Инитос где у ствари почиње Амазон, а и касније су се поједине групе издвајале одлазећи на специјалне задатке.

Све је то много коштало, а зна се и тачно колико – четири милиона долара! Ко је то могао да финансира? И то се зна – Фондација Кусто. Чувени истраживач објаснио је на конференцији за штампу одржаној у Бразилу како функционише фондација која носи његово име. Њено је седиште у Норфолку, САД, и броји око 160 хиљада чланова. Добит која се остварује, највише филмовима о Кустоовим истраживањима, не иде њима у џеп већ се користи за нове подухвате и довољна је и за оне најскупље као што је, рецимо, испитивање Амазоније. Касније је Кусто признао да без помоћи бразилске владе, морнарице и авијације експедиција не би могла да се изведе до краја...

Кусто је пре тога већ два пута боравио у Бразилу – истраживао је једном атлантску обалу, а други пут припремао студијски рад који је требало да послужи као основ за међународну забрану лова на китове. Проучио је и сав материјал који се могао наћи у свету о Амазонији, али је ипак био свестан да предузима највећи и најтежи подухват у свом животу, 52. у његовом истраживачком раду.

У експедицији Жака Кустоа по Амазонији на броду „Калипсо" било је 25 научника и 15 чланова посаде.

УШЋЕ ШИРОКО 300 КИЛОМЕТАРА

Амазон (португалски Рио Амазонас, шпански Рио де ла Амазонас), река у Јужној Америци која настаје спајањем река Марањон и Укајал које извиру у перуанским Андима. Има око 500 притока, од којих 100 пловних. Ушће Амазона у Атлантски океан широко је око 300 km. Просечна дубина у доњем току 50–60 m, водом најбогатија река на свету. У време ниског водостаја њеним коритом протиче 35000 m³/сек, у време високог 120-150000.

У водама Амазона живи око 2000 врста рибе.

Ушће реке открио је 1499. године Америго Веспучи, а први је реком прошао шпански освајач и истраживач Франсиско де Орељана 1541. године. Он је први Европљанин који се из Перуа спустио чамцем низ Амазон до ушћа у Атлантик.

Поречје Амазона било је слабо истражено до средине 19. века кад је успостављена редовна бродска пловидба и основана стална насеља белаца. Веће научне експедиције предузимају се од почетка 20. века. У басену Амазона откривена су 1971. богата налазишта нафте (Перу) и око 1950. налазишта руде коситра (најбогатија на свету).

Кусто је поставио јасне задатке своје експедиције и објаснио зашто креће да истражује Амазон – назив од домородачке речи амасуни – шум велике воде.

То је за џинове

– Тек ми је непосредан доживљај морске дубине омогућио да схватим значај реке и нема говора о комплетном истраживању вода без изучавања река – изјавио је чувени истраживач. Између осталог желео је да изблиза упозна једног ретког сисара, неку врсту слатководног кита који живи у Амазону а називају га морска крава, затим богато водено биље од кога је око 25 потпуно непознато свету, затим рибљи свет и начин риболова индијанских племена, а посебно утицај ширења цивилизације на реку, живот у њој и око ње. Посебно је био заинтересован за утицај Амазона на Атлантик.

– Ова река уноси у Атлантик огромне количине хранљивих материја као што су нитрати и фосфати и њихов се утицај осећа све до обала Ирске! – каже Кусто и додаје: – Кад сам први пут узлетео хеликоптером да боље осмотрим ово огромно пространство, угледао сам џиновски лавиринт дрвећа и воде. Свуда докле око допире речна корита, мочваре, заливи, острва. Тек тада сам схватио да је снага ове реке више него невероватна кад успева да се пробије кроз ову област – бујни зелени тепих који запрепашћује својом чврстином. Амазонија је бесконачна као океан, то пространство као да је прављено за џинове а не за људе. Јединствен свет дрвећа и воде у коме животна равнотежа још није поремећена. Човек не сме дозволити да ова највећа природна башта нестане!

Научници с нестрпљењем очекују резултате ове велике научне експедиције који ће највероватније бити приказани на конгресу Интернационалне комисије за истраживање Медитерана који ће се одржати ове јесени у Луцерну, а широка публика серију филмова у којима ће уживати као и у свему што је досад створио неуморни Кусто.

М. Ш.

ВИДИМО СЕ КАД СЕ ВРАТИШ

САМО ЈЕ ПУКА СЛУЧАЈНОСТ МОГЛА ДА МЕ СПАСЕ: РЕЦИМО ДА НЕКО НАБАСА У БАШТУ, ПРИЂЕ ЈАМИ И ЗАВИРИ УНУТРА ИЗ РАДОЗНАЛОСТИ.

Био сам пресрећан када смо коначно купили ту стару брвнару у Ланивету у Корнволу. Знао сам да ће бити потребно доста времена и труда да се она среди, али ми је откако сам се пензионисао управо то недостајало – рад на нечему опипљивом.

Кад год сам могао, зграбио бих своју ташну с алаткама и одлазио да још нешто урадим. Никада нисам тачно знао колико ћу се задржати, некада сам остајао недељу дана, некада две, тако да ме је жена на крају испраћала речима:

– Здраво, видимо се кад се вратиш.

Зашто би се онда узбуђивала што сам се тог пута задржао можда неколико дана дуже него што је очекивала?

У то време сам у башти иза брвнаре копао септичку јаму. За човека мојих година био је то напоран посао, али сам коначно ипак успео да ископам јаму дугачку три, широку два и по и дубоку отприлике два метра. Преостајало ми је само да је сада обложим бетонским циглама. Ништа лакше, чинило ми се.

Моја невоља била је у томе што сам превидео једну врло значајну ствар: вибрације земљишта од живог саобраћаја на путу удаљеном једва шест метара од ивице којом је оивичена наша башта. Туда су, даноноћно тутњале хладњаче, камиони и аутобуси од којих је земља буквално подрхтавала. Како је могуће да ми то ни у једном тренутку није пало на памет?

Чињеница је да није и да сам наставио да радим тако да сам до среде ујутру већ обложио унутрашњост јаме тешким циглама готово до нивоа земље. Тада се несрећа и догодила.

Један за другим, негде изнад моје главе, протутњало је неколико тешких камиона, земља је задрхтала и ја сам на свој ужас видео како се зид цигли најближи путу угиба. Одмах ми је било јасно шта ће се догодити, бацио сам се на мердевине у очајничком покушају да се извучем, али било је прекасно.

Лавина цементних цигли и земље срушила се на мене и одједном више нисам могао ни да се померим ни да дишем како треба: био сам жив закопан до пазуха.

Имао сам тако језиве болове да сам био убеђен како су ми обе ноге сломљене, а и лево раме ми је, то сам одмах знао, било ишчашено јер ту руку нисам могао ни да померим.

Изузму ли се возачи, у близини наше брвнаре нема живе душе, али ја сам ипак почео да дозивам у помоћ. Не сећам се више када сам изгубио свест, али када сам поново дошао к себи био је мрак и ја сам био у полусну пиљно у блештава светла возила која су јурила путем изнад моје главе.

Наставио сам да дозивам у помоћ све док нисам сасвим изгубио глас: из грла ми је допирао само храпав шапат: уосталом, какве сам изгледе имао да неко поред хуке саобраћаја чује моје вапаје чак и раније када су они можда успевали да допру даље од јаме? И ко да их чује? Само је моја жена знала где сам, а она је била у Саутемптону, двеста четрдесет километара далеко.

Ни сам не знам колико сам пута покушао да се ишчупам из гомиле цемента и земље. Безнадежно. Обе ноге и десна рука били су ми закопани, лева рука неупотребљива због ишчашеног рамена.

Како су дани смењивали ноћи, а ништа се није догађало, почео сам да се мирим са страшном мишљу да сам самом себи ископао гроб. Болеле су ме ноге, руке, а убрзо сам осетио и неиздржљиву жеђ, па глад. Трећег дана уста и грло су ми били тако суви да сам чак и гутао с крајњим напором, о могућности да нешто викнем да се и не говори.

Коначно сам схватио да само пука случајност може да ме спасе: рецимо да неко набаса у нашу башту, приђе јами и завири у њу из радозналости. Управо то се и догодило.

Била је недеља ујутру, ја сам био у полусвести и сасвим сигурно на рубу смрти када сам схватио да ме неко откопава и извлачи из јаме.

Тек када су ме одвукли у колибу и пружили ми помоћ, први пут сам јасно видео своје спасиоце: два мушкарца, један старији човек и младић. Одмах потом стрпали су ме у џип и пребацили у оближњу болницу где су лекари установили како сем ишчашеног рамена и нагњечења немам других повреда. Имајући у виду шта сам преживео и моје године, била је то велика срећа.

На путу у болницу сазнао сам читаву причу. Откриле су ме две ауто-стоперке које су пролазиле крај јаме и чуле стењање. Девојке су пришле јами, завириле, виделе моју главу како штрчи из земље и одмах отрчале до најближе фарме по помоћ.

Спасли су ме фармер и његов син. Што се девојака тиче, знам само да се зову Рут и Ада. Никада их нисам видео ни сазнао ко су и шта су или где су сада. А њима дугујем живот.

Овен РЕТАЛ

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

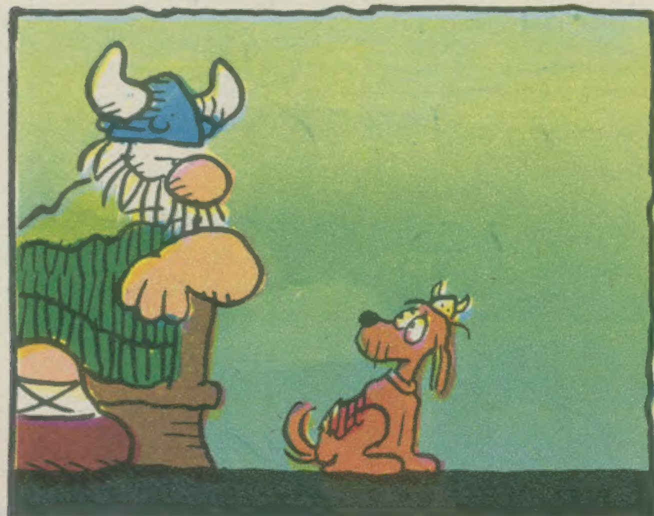

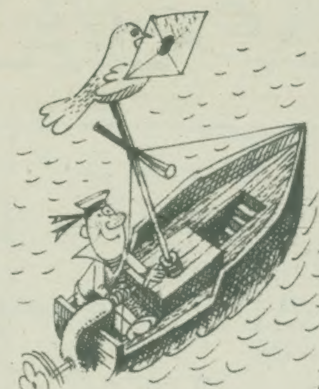
НЕМИ ЦВРЧЦИ

За веома кратко време захваљујући савременој техници за снимање, преслушавање и тумачење њихове песме откривено је бар хиљаду нових врста цврчака.

У потрази за цврчцима тројица научника са универзитета у Мичигену – Вокер, От и Александер обишли су свет опремљени најсавременијим уређајима за снимање звука који су затим претворили у такозване „аудио-спектрограме". Док су проучавали ове снимке, они су, упоредо, посматрали ове инсекте под микроскопом. Разлике које су утврдили том приликом, често врло мале, помогле су им да установе потпуно нове врсте.

Посебно поглавље њихових истраживања састоји се у тумачењу значења песме различитих врста цврчака. То је позив на љубав, кажу они, а цврчци су у томе незасити: певају и онда кад поред себе већ имају три, четири или више женки. А овима је позив јасан и никад нису у недоумици. Чак и ако мужјак пева на телефону, на пример, а она је са друге стране жице, крену ће одмах у потрагу за њим.

Цврчци који нису певачи а њих такође има за ову сврху користе неке своје мирисе. А неми цврчци откривени су на падинама вулкана на Хавајским острвима. Иначе, цврчак производи звук трљајући назубљена задња крилца једно о друго и то најчешће кад је ваздух загрејан: што је топлије, његова музика је све бучнија.

ПОШТАР – РЕКОРДЕР

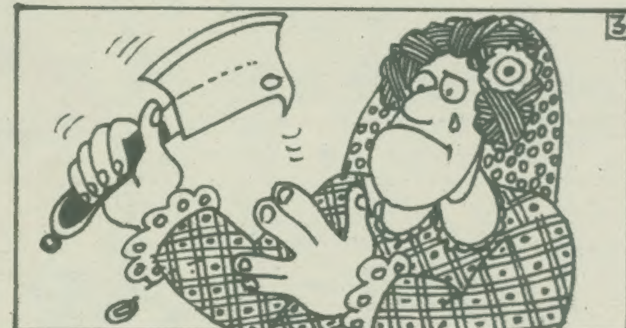
Из јапанског града Кјоте недавно је полетео голуб поштоноша који је требало да однесе поруку на југ Јапана у град Фукуока. Али, на одредиште није стигао. Тек два месеца касније ухваћен је и идентификован по прстену и то у малезијском граду Сегамате који је од Кјота удаљен – пет хиљада километара! Рекорд – јер реч је о светском рекорду – није случајан: голуб-шампион потиче из „угледне породице". Његов деда победио је пре неколико година на стази дугој 1400 километара. Ипак, власник голуба-унука, трговац Хијаме, претпоставља да се његов љубимац снашао и већи део пута превалио на катарки неког брода.

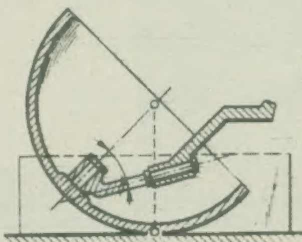
СВЕ СЕ НАЂЕ КАД СЕ НЕ ТРАЖИ

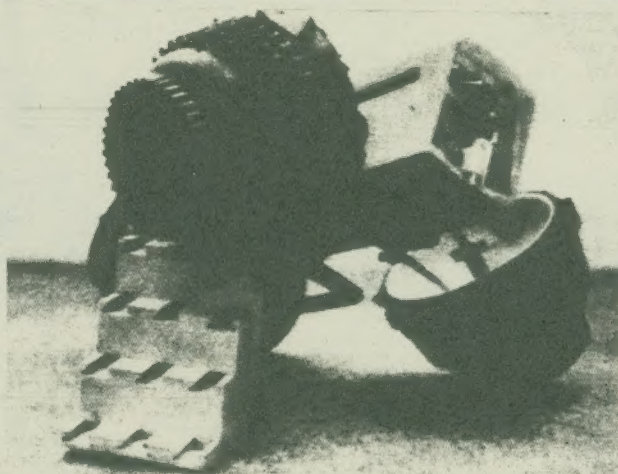
Пре педесет и пет година Маргарет Кес из Егзитера у Небраски изгубила је златну бурму. Бурма је ових дана нађена и враћена, али не Маргарети него њеној ћерки Кристини јер је власница умрла још 1953. године.

Да ли 1927. или 1928. године, тек Маргарета је бурму изгубила док је на својој фарми у близини Егзитера транжирала месо за породични ручак. Док је тако замахивала секирицом, прстен је одлетео и Вилијамсови су онда данима узалуд претраживали башту, ближу околину и изнутрице кокошака које су у то време завршавале у лонцу.

Прстен је недавно усред оранице нашао поштени закупац некадашње фарме Виљамсових, прочитао угравирано име и вратио га Кристини. Што се маме Маргарете тиче, она изгубљену бурму до краја живота није хтела да замени новом.

ТОЧАК КОЈИ НЕ ЗНА ЗА ПРЕПРЕКЕ

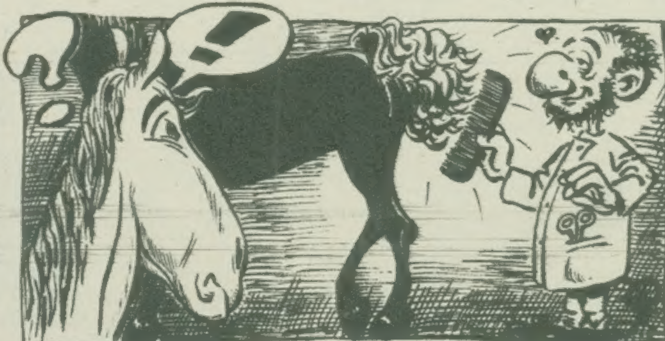
Чехословачки истраживач Јозеф Ковраж понудио је фабрикама изум точка који може да савлада све препреке, па и оне до сада несавладиво – степенице, на пример. Ковраж је, наравно, урадио сасвим нов облик точка са специјалним вешањем и принцип његовог рада најбоље се може видети из шеме коју прилажемо. Интересовање за овај изум је, разумљиво, велико и Чехословак га је већ патентирао у неколико земаља, посебно после прошлогодишње међународне изложбе техничких иновација у Њујорку. Демонстрирање његових способности изазвало је велико изненађење, а једна аустралијска фирма одмах је откупила његову лиценцу с намером да овај заиста несвакидашњи точак искористи за израду самоходних инвалидских колица.

РЕПНЕ ПЕРИКЕ

Енглеска полиција тврди да се нешто слично никада није догодило: за сада неидентификовани лопови исекли су репове деветнаест коња. Е сад, да су коњи били обични, ствар можда не би била тако скандалозна, невоља је у томе што су „подшишани" краљевски коњи и то у ергели у Мелтон Моубреју где их дресирају за важне државне церемоније.

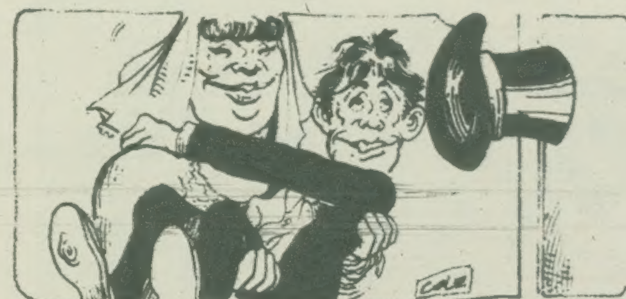
Осим што се уопште не зна ко је то могао да уради, утврђено је да ниједан коњ није повређен и да су лопови однели око деветнаест килограма репова. Отприлике килограм по коњу...

Званични представник Британског друштва за заштиту коња тренутно је упозорио све заинтересоване да од сада па надаље причувају репове својих (прескупих) љубимаца. Јавили су се и ветеринари који су узбуђеним власницима коња објаснили како је, зли не требало, на место непостојећих могуће привремено прикачити нове репове од длаке неких других коња. Нешто као репне перике...

КАКО ИСПУСТИТИ МЛАДОЖЕЊУ

Сумње нема, жене су се дефинитивно избориле за своја права. Једно венчање у Стокхолму завршило се тако што је млада тешка 77 килограма под хитно пребацила свог младожењу тешког 58 килограма у болницу пошто га је претходно, док га је преносила преко кућног прага испустила, а он незгодно пао и сломио руку.

ТАТА ПИТЕР

Када беба има страшно дугачак врат, ни дојење није лако. Ову жирафицу из марвелског зоолошког врта у близини Винчестера у Великој Британији мама је одбацила, а чувар Питер Стретон усвојио. Тата-Питер се за сада не жали, мада му, руку на срце, није лако: мала жирафа пије по пола литре млека – свака четири сата...

НЕ КРАДИ ЂУБРЕ!

Закон је закон и има да се поштује! У Фениксу у Аризони, рецимо, он каже да је општинско ђубре општинско власништво. Из тога опет следи да ће свакога кога ухвате како по ђубрету претура или пак покушава да га пребаци на неко друго место бити оптужен за крађу.

ЧИКО ОСТАЈЕ ШАМПИОН

Оживљавање прохујалих модних и осталих лудости је у моди, па је тако на ред дошао и хула-хоп, мало игра, мало забава, мало гимнастика, за којим је свет лудовао педесетих и шездесетих година. Недавно је у Лондону одржано чак и Светско првенство на коме је било много изврсних учесника, али је досадашњи светски шампион Чико Џонсон ипак остао недостижан. Чико је без по муке истовремено завртео и прописано време вртео равно 77 пластичних кругова.

АПСОЛУТНИ ШАМПИОН

Статистичари су сели и израчунали и ово: од свих „воћки" на белом свету највише се једу банане. Други на топ-листи је тропски плод манго.

ПАДАЈ, ПАДАЈ КИШИЦЕ!

Кад неком Кинезу из Јунана, провинције на северозападу ове земље, падне на памет да би баш било лепо да падне киша, он једноставно изађе на улицу и почиње да виче: „Падај, падај кишице..." И киша се не да дуго молити, почиње да пада. И што јаче човек виче, то је киша јача, и што дуже виче, дуже и она траје.

Овај јединствен феномен забележен је високо у планинама Гаолигуншан где се налази група језера које називају Зачарана. Довољно је да на обали било ког од ових језера неко почне гласно да говори или запева – одмах из неба груне вода.

Научници претпостављају да је ваздух овде до те мере засићен влагом да и најмање вибрације могу да изазову стварање кишних капи из водене паре.

РОЂАЦИ

Крајем сваке године недалеко од лондонског Конференцијског центра Вембли одржава се највећа изложба паса на свету, тзв. „Супер догз егзибишн". Управо завршена изложба рекордна је по броју пријављених раса, њих 166 али и по броју посетилаца – неколико стотина хиљада. Поносни власници извели су са смотре четири стотине медаљама овенчаних шампиона – од сићушне чиуауе до поштовања достојног комондора.

ПРАБАКА ЈУНАЧКОГ СРЦА

Неке бакице су веома жустре. Седамдесет деветогодишња Максин Бери је, рецимо, на великом паркингу испред трговачког центра у Форт Лодердејлу на Флориди налетела на нападача који је немилосрдно тукао једну жену у настојању да јој отме ташну.

Ко зна како би четрдесет двогодишња Силвија Фелисијано прошла да бакици Бери од беса није пао мрак на очи и да се није умешала.

– Лежала сам на земљи, он ме је тукао и покушавао да ми истргне ташну, а онда је одједном та бака дотрчала и почела да га млати по леђима вриштећи „Оставите је на миру, оставите је на миру!" – прича захвална Силвија.

Једно време нападач је одолевао батинама с леђа, а онда одустао од ташне и побегао. Тек онда су Силвији и прабаки пришли и остали сведоци препада који се до тада нису усуђивали да притекну у помоћ. Бакица Бери је већину морала да гледа одоздо, јер су углавном сви имали више од њена 162 центиметра висине.

РУКЕ УВИС, ЖЕНИМ СЕ!

Полиција у Мајами Бичу већ извесно време трага за беспрекорно уредним и изразито елегантним пљачкашем који је једну овдашњу банку олакшао за пет до шест хиљада долара.

Дотични попов је у Сан банку у Мајамију ушао у смокингу, са лептир машном и кошуљом са плисеом, стао у ред, уљудно сачекао да пет муштерија испред њега обави послове, онда пришао шалтеру, љубазно објаснио службенику да има пиштољ и пружио му цедуљицу на којој је писало „Не паничите и не дирајте аларм. Дајте ми све крупне новчанице".

Службеник је нагурао пет до шест хиљада долара у неелегантну смеђу папирнату кесу, пружио је човеку у смокингу и запањено гледао како овај лаганим кораком излази из банке.

Шта каже полиција? Каже следеће: могуће је да се човек тог дана женио и да су му биле потребне паре за медени месец...

ОВА АНТИЛОПА ЈЕ МИТ

Враћа се једнорог! Не, боље је рећи да се враћа бела арапска антилопа од које води порекло мит о једнорогу. Наравно, овај други није никада постојао, али то се не би могло рећи и за антилопу, само што је пре десетак година била у опасности да буде потпуно истребљене: у султанатима Омана ловом су уништени и последњи примерци ове животиње у слободи.

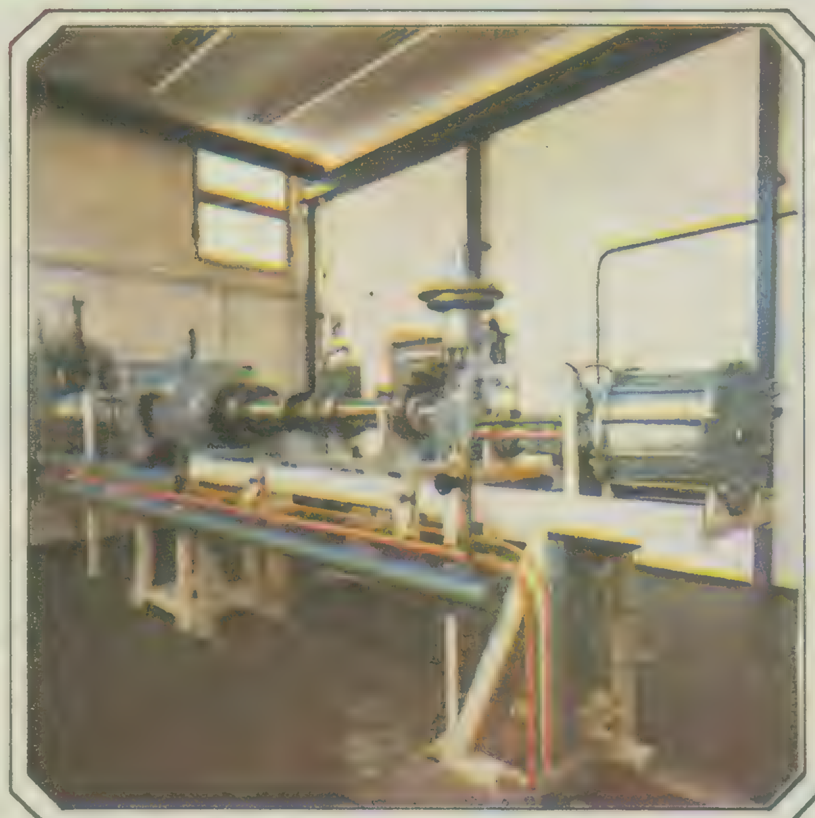
Прошле године, јордански краљ Хусеин лично је отворио национални резерват Шаумари и у њега је пуштено 29 белих антилопа одгајених у заточеништву. Све је почело 1962. кад су три ове животиње ухваћене у постојбини и смештене у зоолошки врт „Феникс" у Аризони. Тамо су стигли још неки примерци из других зоо-вртова тако да је стадо за кратко време бројало преко 150 антилопа. На овај начин бела антилопа не само да је спасена већ јој је и омогућено да се врати у своја природна станишта.

У султанатима је она сада заштићена законом и о њеној судбини брине се племе Харасис – и дан и ноћ ту је стража која чува стадо од моторизованих ловокрадица. Већ је, кажу, на свет дошло и седам младунаца.

ВЕЛИКИ УСПЕХ НАШЕ НАУКЕ

ВЕТАР НАДЗВУЧНЕ БРЗИНЕ

Командна соба за Т-34, са прозором који гледа на радни део тунела. Поред прозора је велики ТВ екран на којем се прати експеримент и читају резултати.

Праву буру у чаши воде није могуће направити, али праву, ураганску олују у цеви широкој само двадесетак центиметара – јесте! Тако би се најкраће могао назвати један опитни уређај конструисан у Ваздухопловно-техничком институту у Жаркову. Његов назив је аеродинамички тунел, а служи за испитивање разних тела у лету и то, да би ствар била сложенија, при брзинама пет до девет пута већим од брзине звука!

Хиперсонични аеродинамички тунел је компликован уређај за чију изградњу је потребно не само продрети у врхунска знања савремене физике него и поседовати „свемирску" технологију. А направљен је у целости, од идеје, планова и пројеката, до изградње, код нас! Пројектант је професор Томислав Драговић са Машинског факултета у Београду, радио је са сарадницима, а извођач мариборска „Метална" заједно са стручњацима ЈНА. Колики је њихов успех говори и податак да овакве, хиперсоничне тунеле има само неколико најразвијенијих земаља света, а сада међу њима, ево и наша.

„Политикин забавник" је први лист који је добио прилику да своје читаоце упозна са овим изузетним достигнућем. Реконструкција аеротунела није тајна, али подаци који се добијају при аеродинамичким испитивањима модела спадају у оно што свака земља чува у најстрожој тајности.

Брзина космичких летелица

Пре него што опишемо Т-34, како се званично ово постројење „зове" ево неколико речи о аеродинамичким тунелима уопште.

Када се зна да је први успешан лет у историји ваздухопловства био онај браће Рајт из 1903. године, звучи изненађујуће да је први аеродинамички тунел изграђен још пре 113 година! Конструисао га је Енглез Франсис Венем, у Лондону. Наравно, ни говора да тај и каснији аеротунели са почетка њиховог постојања имају сличности са данашњим, у којима је прецизност мерења и вредност добијених података близу савршенства.

Али, уопштено говорећи, сви аеродинамички тунели су опитна постројења у којима се вештачки ствара равномерно ваздушно струјање, да би се могла испитати природа понашања тела које се креће кроз ваздух. Јер, сасвим је свеједно да ли тело лети а ваздух око њега мирује, или пак тело мирује а ваздух се креће оним брзинама којим и права летелица, какав је случај код аеродинамичких тунела. У ствари и аеротунел и модел представљају, пропорционално умањене, природне услове и летелицу. Све што се догађа малецном моделу када му у сусрет фијукне „вештачки" ветар – догодило би се и правом авиону или ракети у небеским висинама. У томе и јесте огроман значај овакве опитне направе: што се на малом испитују појаве и промене какве би се заправо тешко испробале у ваздуху где постоји ризик и за посаду и за летелицу. Поготово код брзина толико пута већих од звука!

Иначе, експериментална аеродинамика углавном изучава силе и моменте сила који делују на летелицу док се креће кроз ваздух. Што су брзине веће, дејство тих сила је сложеније, а код надзвучних брзина ствара се испред тела које лети такозвани ударни талас који настаје услед јако сабијеног ваздуха. Ту онда влада и велики притисак, а услед огромне брзине јавља се и загревање због трења, што све компликује услове лета и узајамно деловање сила и момената.

У аеротунелу Т-34 врше се огледи са брзинама пет до девет пута већим од брзине звука, а то су оне којима лете космичке летелице. Зато су у том аеротунелу који служи пре свега у научноистраживачке сврхе, изучавају питања преноса топлоте и масе, питања повратка летелице из космоса у атмосферу – када, рецимо, услед наглог преласка из ређих у гушће слојеве атмосфере долази до страховитог загревања, па и усијања.

Аеротунел Т-34 снабдевен је веома прецизном аеродинамичком вагом која спада у најсавршеније уређаје те врсте данас.

У ВАЗДУХОПЛОВНО-ТЕХНИЧКОМ ИНСТИТУТУ ПУШТЕН ЈЕ У РАД ХИПЕРСОНИЧНИ АЕРОДИНАМИЧКИ ТУНЕЛ – СЛОЖЕН УРЕЂАЈ ЗА ВРХУНСКЕ НАУЧНЕ ОГЛЕДЕ КАКАВ ИМАЈУ САМО НАЈРАЗВИЈЕНИЈЕ ЗЕМЉЕ.

Снимак ваздушних струја око тела која се крећу кроз ваздух. Облик зависи од облика тела, као и од брзине кретања

Помоћу ње се мере силе и моменти који делују на тело у лету. Мерни инструменти смештени су код овог аеротунела у самом моделу дугачком само десет cm, а у пречнику широком 2 до 3 cm. Преко репног држача којим се модел и поставља на специјални сталак инструменти су повезани са аеродинамичком вагом која измерене величине претвара у сигнале и шаље их у компјутер, да би се они онда указали на великом ТВ екрану смештеном у командној соби.

Како се фотографише ваздух

Још занимљивији је, можда, специјални оптички уређај помоћу којег се може посматрати и снимати фото-апаратом или камером слика ваздушних струјања око летелице, што се голим оком ни на који начин не би могло видети. Уређај се састоји из система удубљених и равних огледала савршене обраде и апарата из којег се пушта специјално подешен светлосни зрак. Овако добијени снимци драгоцени су јер се на њима тачно могу посматрати и пратити промене врста и облика ваздушних струја око летелице у зависности од брзине кретања.

Све досад изнето и не мора да фасцинира док се не запитамо – како се, у ствари, прави ветар надзвучне брзине?! То је основни и највећи проблем од којег зависи све, цела конструкција аеротунела, врсте материјала и сва пропратна постројења. И баш у тим решењима се огледа генијалност и умешност људи који су замислили и начинили Т-34.

Да би се уопште добило ваздушно струјање, потребно је да се обезбеди област високог и област ниског притиска као и у природи, само што је овде реч о ветровима таквих брзина какве се у природи никада не би могле јавити. Осим тога, ваздушно струјање у радном простору аеротунела, а то је онај мали део где је смештен модел, са прозорима на две стране величине „фићиног" волана, мора да буде равномерно и да потраје одређено време, не само да „профијуче".

Зато, најједноставније речено, на једној страни уређаја постоји ваздух сабијен у боце под огромним притиском од 200 бари (атмосфера), а на другој – пумпа за вакуум. Али, пре него што ће, када се укључи цео систем излазних вентила на једној и пумпа на другој страни, ваздух јурнути кроз аеротунел, он мора да прође и кроз тзковане млазнице, специјално профилисане цеви налик на левак чија је улога да усмере ваздушну струју на начин који је неопходан у експерименту. Конструкција млазница као и њихова обрада – израђене су од челика, а морају бити идеално глатке – представљају и саме технолошки успех!

Притисак на дугме безбедности

То ни издалека није све. Када се креће брзинама већим од 1 маха (то је брзина звука) – притисак пада, а са њим и температура. На пример, код брзине од 10 маха температура пада 21 пут, а притисак – 42 хиљаде пута! Ако би се употребио обичан ваздух из атмосфере, кад доспе у цев хиперсоничног аеротунела Т-34, он би се следио и експеримента не би било. Зато ваздух мора претходно да се загреје на око 450 степени С, како би у радном простору спао на испод нуле. То значи да је и за ове проблеме огромних промена притисака и температура требало наћи решење, пре свега у врстама материјала који могу да издрже овакве разлике а затим и у обради.

Најзад, посебно важну улогу у целом процесу има аутоматика – такође дело „Металне". Овако сложен уређај никако друкчије и не би могао да ради сем притиском на дугме: у размаку од само једног, оног правог делића секунде, мора да се отвори излазни вентил из боца са високим притиском и да проради, на другом крају процеса, пумпа за вакуум. Нема људских руку које би биле у стању да то изведу тако идеално прецизно, а у супротном – све би одлетело у ваздух.

Својеврстан успех представљају управо ове боце високог притиска израђене од челика дебелог 5 cm. Има их три, а капацитет им је по 3 кубна метра сабијеног ваздуха. Ништа мање не импресионира ни израда резервоара за вакуум на другом крају аеротунела. Он је у облику две огромне округле „просторије" од по 8 метара у пречнику, а висине 11 и 18 метара. Израђене су такође од челика – танког само 2 милиметра.

Човек не може а да се не задиви када види цело ово постројење и да уједно не осети понос што је оно у целости настало и израђено у земљи. То говори о способности наших људи да иду укорак са светом чак и у ово данашње време када наука и технологија већ личе на научну фантастику. Аеротунел Т-34 је значајан и по томе што показује до како значајних резултата доводи сарадња – јер он је заједничко дело свих њих – научноистраживачких установа у ЈНА, високошколских установа и наше индустрије.

Мирјана КРСТУЛОВИЋ

Снимак људске руке специјалним оптичким уређајем који омогућује да се види кретање ваздушне масе, тако да изгледа као да се рука дими!

ПОТОМЦИ ПОБУЊЕНИКА

Остало је још само 45 потомака побуњеника с чувеног брода „Баунти" који су се још 1789. супротставили суровом капетану Блају и повукли се на усамљено острво Питкерн у Атлантском океану.

У ствари, постоје две групе потомака чувених побуњеника. Једни су на острву Питкерн које се налази негде у јужном Пацифику, а други на острву Норфолк у близини западних обала Аустралије. Ако сте заборавили причу, рећи ћемо вам да су се побуњеници најпре вратили на Тахити, одакле су се, са неколико девојака повукли на поменуто острво.

Године 1856. закључено је да их је већ толико да морају да се раселе, па је енглеска краљица Викторија дозволила да се њих две стотине пресели на далеко веће острво Норфок.

Живот им није нимало лак. На Питкерну нема путева, тек недавно су булдожери пробили прве. Једино превозно средство су мотоцикли. Струје имају само до 11 увече, телефона готово да и нема, осим неколико апарата које су савезници оставили за време рата.

Многи су у овом тренутку спремни да заувек напусте острво. Па ипак, поносни на своје претке увек ће гордо показати сидро „Баунтија" које су 1957. пронашли на дну океана у близини њихове нове домовине.

На слици видите једини чамац на острву којим одржавају везу са бродовима усидреним на пучини.

ЗВЕЗДЕ У ВОЋЊАКУ

Путујући возом према ранчу који је њем супруг управо купио госпођа Вилкокс жалила се случајној сапутници у купеу

– Не могу да схватим да купи толико земљиште само да би на њему направио воћњак. Замислите, ар је само пре неколико година коштао два долара, а ми смо га плаћали по сто педесет долара! Али, није моје да се мешам у мужевљеве послове. Знате, он веома успешно ради у једној канцеларији у Лос Анђелесу као трговац некретнинама. Кад бих бар могла да му променим то ружно име Кауенга Вели.

– Зашто га не назовете Холивуд – предложила је сапутница – тако се зове и наш летњиковац

И тако је имање трговца Харвеја Хендерсона Вилкокса у близини Лос Анђелеса који је у то време имао педесет хиљада становника добило име Холивуд (Храстов гај). Ни брачни пар Вилкокс нити ико други није могао ни да сања да ће ту израсти највећи филмски град на свету.

Амерички рај

Хендерсон је убрзо имао стручни нацрт ранча: био је испресецан неком врстом улица које су се секле под правим углом, а у сваком квадрату намеравао је да засади друго воће: поморанџе, лимунове, авокадо, смокве, кајсије, бресквe. Убрзо се показало да на холивудском земљишту воћке одлично напредују и дају богат род. Све је бујало као лудо осим – холија (зеленике, једне врсте храста). Вешти трговац се потрудио да се глас о овоме прошири па су у његову канцеларију почели да пристижу људи заинтересовани да купе парче воћњака. Међу првима се појавио богати власник читавог ланца рудника из Колорада и купио тридесет ари (један ар – 100 квадратних метара). Подигао је врт лимунова, планирајући да ту сагради летњиковац за своју породицу јер је клима изузетно блага током читаве године.

Други купац био је извесни Блондо, пореклом Француз који је на шест ари колико је купио планирао да засади поморанџина стабла али да у оквиру своје парцеле подигне и један бар. Вилкокс се одлучно успротивио – мир холивудског ранча не сме да наруши ништа, па ни точење алкохола. Одлука на месту јер се убрзо прочуло да крај Лос Анђелеса постоји права оаза мира где лепоту природе и чист ваздух ништа не нарушава и многи са источне обале, густо насељене, заинтересовали су се да ту купе бар мали посед. Већ 1889. године, треће по реду како је Храстов гај био Вилкоксов, у Холивуду је било засађено дванаест хиљада разних стабала. Холивуд је имао четири хиљаде становника, углавном старијих људи.

Цена земљишта расла је вртоглавом брзином. Кад се 1890. један купац интересовао за цену ара, добио је обавештење да кошта четиристо долара. То му је било исувише скупо. После тридесет дана поново се интересовао и сазнао да је ар већ порастао на шестсто долара. Одлучно је одбио да би два месеца касније ипак купио десет ари за – осам хиљада долара!

У то време у Холивуд се доселио и сликар Пол де Лонгпре цењен по платнима на којима је приказивао пејсаже и цвеће. Била је то част за Холивуд па су Вилкоксови уступили земљиште, заправо он је своју парцелу „платио" са три платна. Сада су туристи који су обилазили овај „амерички рај" могли да поред летњиковаца и великих комплекса под воћем, посете и Лонгпреову приватну галерију у његовој вили.

Убрзо се појавила потреба за школом која је и отворена 1904. године. Наставници су пажљиво бирани, не дај боже да дође неки професор модерних схватања, све је морало да буде у класичном духу.

Шта се ово догађа?

Продуцент филмске компаније „Нестор" из Њу Џерзија тражећи екстеријере за снимање филма наишао је у јесен 1911. у неким рекламним проспектима на фотографије Холивуда и помислио – баш нам тако нешто треба. Екипа се спаковала и упутила у јужну Калифорнију. У мирном градићу наишли су на Блондоов посед који је, поред куће у класичном стилу, имао и велику шталу, затим неколико живописних бунгалова и шупа... Договорили су се са власником да им изнајми свој посед за тридесет долара месечно. То је заправо био и први филмски студио направљен у Холивуду.

Браћа Дејвид и Виљем Хорсли, власници „Нестора", почели су убрзо са снимањем. Како у Храстовом гају нису имали ништа од филмске технике, морали су да шаљу филмове на развијање у Њујорк. И чим су израђене прве копије међу „филмаџијама" се проширила вест о фантастичној природној сценографији. Све више режисера интересовало се за овај нетакнути калифорнијски град који то, убрзо, више неће бити.

Како су на тај нагли обрт ситуације реаговали становници Холивуда, углавном старији и болешљиви људи? Били су збуњени, све оно чиме су се до јуче поносили полако се губило. То више није био миран град у коме су се готово сви становници знали, где је свако могао да застане и прођаска са суседом. Одједном су у Холивуд почели да стижу неки непознати људи и сви су страшно галамили. Ударци чекића нису престајали, подизане су кулисе, зујале камере, мувао се силан свет. Колико су глумци били неомиљени говори податак да је један мотел на улазу истакао таблу: „Глумцима и псима приступ забрањен".

Само ви пљачкајте банку!

Први познати режисер који се затекао у Холивуду био је Сесил Б. Демил који је 1913. године ту почео снимање филма „Скво мен". Касније је колиба подигнута у случају да пада киша, пребачена у просторије „Парамунт" студија као „споменик" холивудских почетака.

Био је то само почетак. Своје студије ту убрзо оснивају и други великани. Адолф Цукор, Вилијам Фокс, Самјуел Голдвин, Луј Б. Мајер, имена која и данас можемо да видимо на шпици, пре почетка филма. Уз познате продуценте и режисере, наравно, стизали су и глумци не обазирући се на табле које су им забрањивале приступ. На улицама није било никакво чудо срести Чарлија Чаплина, Глорију Свансон, Рудолфа Валентина, Тома Микса. Они су становали по скромним кућама, ишли пешице, још нису били недодирљиве звезде какве ће убрзо постати. Ако би се неко довезао ролс-ројсом то је била права атракција.

Додуше тада је било веома мало кола, па се дозвола добијала без полагања испита, а како није било ни знакова на путевима, још мање чврстих правила вожње, често је долазило до судара на радост окупљеног света. Чак нису постојале ни једносмерне и двосмерне улице, па су тако добри пријатељи могли да се возе улицом један уз другог и мирно разговарају.

Грађани Холивуда узалуд су покушавали да се одупру најезди. Сва настојања увређених старих дама да забране снимање њихових домова, да одбијају да статирају у филмовима, нису помогла. Нико више није могао да спречи праву најезду. Право говорећи многи власници земљишта нису то ни желели – новац који су уложили у куповину холивудских воћњака преко ноћи се удесетостручавао. Они су задовољно трљали рукама правећи се да не примећују „каубоје и Индијанце" како уништавају травњаке. Становници Храстовог гаја толико су се већ навикавали на филмску имитацију живота да им се једном догодило да мирно присуствују крађи банке све мислећи да је и то део неког сценарија. Крадљивци су, на жалост, били прави.

Поред људи везаних за филм почели су да стижу и радознали туристи који су желели да својим очима виде омиљену звезду како снима. Јер, на почетку су студији били отворени и у њих је свако могао да уђе. Убрзо се то показало као веома непрактично.

Туристи не само што су ометали нормалан рад већ су односили свакакве ствари које су могле да се стрпају у џеп за успомену. Режисери и асистенти снимања хватали су се за главу, шољица која је „улазила" у кадар нестала би у трен ока, шешир глумице већ је био у ташни неке срећнице која ће моћи да се похвали да је он стајао на глави Глорије Свансон.

Студији су хитно морали бити ограђени и само су одређених дана отварали капије за разгледање. А и онда групе сакупљача успомена строго су контролисане.

За само једну деценију Холивуд се променио. Како је 1930. написала Кетрин Алберт, филмски критичар, од невиног и радозналог детета Холивуд је прерастао у раскошну, нашминкану и помало блазирану жену.

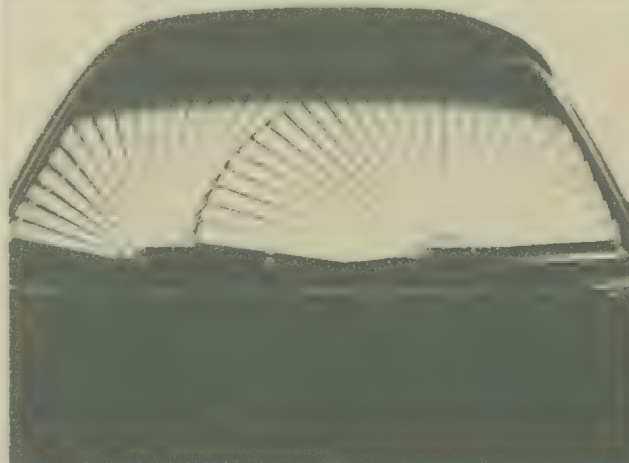
Данас је Холивуд, град од преко 250 хиљада становника, средиште америчке филмске производње са најмање четиристо дугометражних филмова који се ту сниме у току једне године. Калифорнијски воћњак постао је за мање од сто година најпознатији филмски центар света.

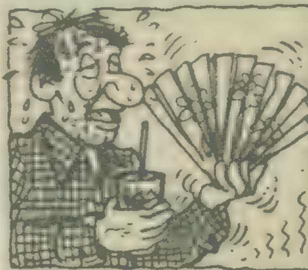
В. С.

ПОВУКАО 12,5 ТОНА

Енглез Џеф Кејпс који тренутно важи за најснажнијег човека Европе заиста може да замени мотор – за 54,3 секунде превукао је читавих 25 метара ово возило са укупним оптерећењем од 12,5 тона

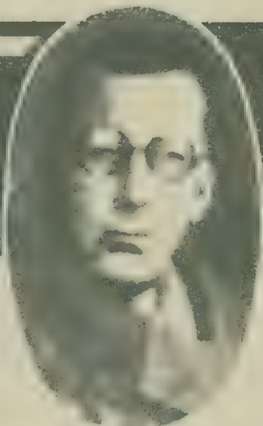
ЛЕПЕЗА СПАСАВА ВОЗАЧЕ

Питајте возача како му је кад седне у аутомобил који је само петнаестак минута стајао под ужареним летњим сунцем. И то је свакако разлог што су се техничари из једне немачке фирме за производњу опреме за аутомобиле потрудили да, бар донекле, разреше овај проблем и возачима и њиховим сапутницима олакшају муке. Послужили су се старом романтичном лепезом! У ствари, са две такве лепезе.

Монтирали су их на ветробран једног „ауди-ја" и после три сата на сунцу установили да температура у кабини није прешла 28. подељак. Други аутомобил који није имао лепезе на ветробрану буквално је кључао – унутрашња температура износила је 80 степени!

Две лепезе за ветробран, као саставни део уређаја који се монтира с унутрашње стране, за све типове аутомобила, ускоро ће се појавити у продавницама ауто-делова широм Европе.

КАМЕРА КАО ОРУЖЈЕ

КОТОНОВА

УСПЕХ САВЕЗНИКА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ ДЕЛОМ ПРИПАДА И ЈЕДНОМ АУСТРАЛИЈАНЦУ. УМЕСТО ЗАХВАЛНОСТИ, ПОКАЗАЛИ СУ МУ – ВРАТА.

Био је август 1943. Згуснута формација „летећих тврђава", бомбардера B-17 грабила је према циљу. Од 146 авиона колико их је тог јутра кренуло из Енглеске, 24 су била изгубљена над Немачком. Противнички ловци налетали су као осице. Главнина се ипак пробила. Нишанџије у бомбардерима биле су смркнуте док су подешавале нишанске справе.

Група се прецизно држала курса. Ускоро се указао циљ: хале за производњу немачких ловаца месершмит 109. Простирале су се на окуци кривудавог плавог Дунава у близини Регенсбурга. Када су тешке бомбе откачене један пилот је бацио поглед на земљу. Из фабрике МЕ-190 дизао се стуб дима.

Бомбардовање овог изузетно важног објекта било је само једно у низу. Током 1943. а нарочито 1944. године стотине савезничких бомбардера пристизале су над Немачку и дању и ноћу истоварајући експлозивни товар. Само последње недеље фебруара 1944. било их је 6100 у нападу на противничку индустрију.

Свака формација полазила је на задатак после добијених детаљних упутстава. Она су садржавала и прецизну карту подручја са уцртаним местом и положајима објекта који је требало бомбардовати. Одступања није било ни за неколико километара. Нико од пилота, међутим, није знао како се до тих карти и података долази.

Цела прича започиње са Сиднијем Котоном, држављанином Аустралије који је тамо провео детињство и младост. Уочи другог светског рата имао је нешто више од тридесет година. Тада се обрео у Лондону као пасионирани сниматељ. Из те љубави развила се пословност и Котон је уз помоћ новца који је поседовао отворио фирму на тргу Сент Џејмс. Назвао ју је Аеронаутичка истраживања и продаја. Њена основна делатност била је трговина колор-филмом који је у то време тек крчио себи пут, али је Котона више занимало снимање тла из ваздуха. Брзо је уочио да се то може корисно употребити у војне сврхе.

Скривено око

Котону није требало дуго да сазна да његова размишљања не нуде никакву новост. Снимање из ваздуха непријатељских утврђења и положаја обављено је још у првом светском рату. Истина, то се радило крајње примитивним средствима и сматрало срамним гестом, али ко у рату држи до витештва. Техника ваздушног снимања није се побољшала ни касније, мада није одбачена из војне употребе. Ипак, све је било скромно, далеко од онога што ће у другом светском рату одиграти тако значајну улогу.

Котон није оклевао. Купио је модеран и брз авион локид 12А и наручио да мајстори испод сваког крила уграде кућиште, у ствари два бокса у које је сместио по једну камеру. Сочиво је било окренуто у смеру лета а камера скривена металном „завесицом" која се спуштала и подизала притиском на дугме у пилотској кабини и тако затварала и отварала кућиште. Када је „завесица" била спуштена, нико није могао да претпостави шта је у кућишту, па су сви веровали да је оно део конструкције крила.

Уградњом камера обављено је пола посла. Остатак је био лакши јер је трговање колор-филмовима захтевало стална путовања. Како је Немачка представљала значајно тржиште, а авион је брзо превозно средство, није тешко закључити да је Котон до миле воље снимао из ваздуха немачке индустријске објекте и територи-, уопште. Једном прили-ком у Берлину неколико ваздухопловних официра одушевило се његовим авионом. Замолили су Котона да их „провоза". Радо је пристао. Наложио је пилоту да напуни резервоар горивом и упитао госте:

– Где господа желе?

– Изнад Рајне! Одговорили су сви углас.

Аустралијском трговцу то је дошло као наручено. Тамо су лепи пејзажи, али и важни индустријски градови. Немачки официри су се угодно осећали за време лета. Док су они између себе разговарали Котон је снимао. Довољан је био неприметан притисак на дугме. У Лондону је развио филм и начинио око стотину фотографија. Свака је била значајна.

Сваки пут кад је летео за Немачку Котон је мењао руту. То му је омогућило да прокрстари земљу у којој је нацизам већ добро узео маха и сними много војних и стратешких објеката. Недељу дана пре Хитлеровог напада на Пољску одређена му је рута са које више није смео да скреће.

Рат је био на прагу и у британским војним круговима интензивно се радило на усавршавању снимања из ваздуха. У међувремену већ је била успостављена сарадња са Котоном и он је ставио на располагање британском ратном ваздухопловству сав снимљени материјал. Стручњаци су схватили да пред собом имају изузетно маштовитог и спретног човека. Његов изум са скривеним камерама испод крила оберучке је прихваћен и убрзо су два ратна спитфајера добила „скривено око". Котон је пристао да лети на снимање са првим званичним ваздушним фотографом британског ратног ваздухопловства Лонгботоном. Снимали су са средње висине и уз велику опасност јер су спитфајери лако уочавани са земље.

Слика постаје карта

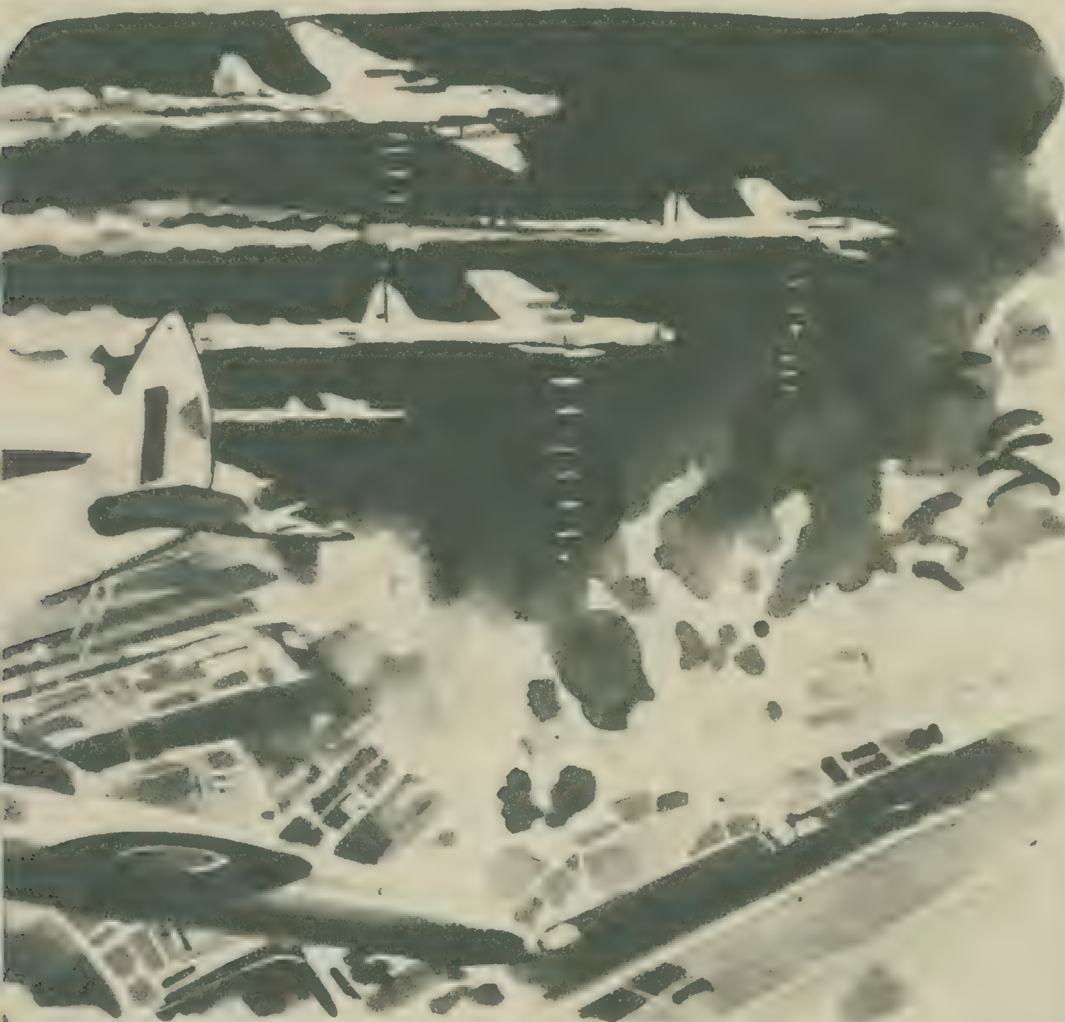
Почетком 1940. Британци и Французи су оформили тим који се у једној бази удаљеној 60 километара од Париза посветио снимању и техници читања снимака начињених из ваздуха. Французи су се упорно држали става да се због јасноће снима са мање висине макар и по цену да авион буде оборен артиљеријском паљбом са земље, док су Британци остали доследни пракси да снимају немачку територију са велике висине.

Разлог је био што су већ имали конструисан оптички инструмент – стереоскоп који не само да је увеличавао него је и давао тродимензионалност слици. Са француске стране пуковник Леспа је дао допринос тиме што је сачинио графичку табелу помоћу које се, као каквим шибером, слика претварала у карту.

Стручном тиму у бази стајали су на располагању авиони. Британци су покривали немачко подручје од око 3000 квадратних километара и током снимања изгубили 40 авиона. Французима је запало око 5000 квадратних километара. Губици – 60 авиона. Котон и Лонгботоном, међутим, снимали су над територијом незнатно мањом од оне коју су држали Французи и никад нису имали проблема. Додуше, немачки месершмити су им неколико пута били за

ТАЈНА

петама, али су они успевали да утекну

. . .

Када су Немци ушли у Француску, британски део тима се вратио у Лондон. Котон је затражио дозволу за даље усавршавање технике снимања из ваздуха. Уместо тога или бар захвалности за све што је до тада учинио, у Министарству ваздухопловства му је уручено решење којим се разрешава дужности. Кратко му је речено да се при британском ратном ваздухопловству оснива јединица за обуку кадрова и фото-истраживање и то је било све. Та јединица и њене делатности биле су једна од највећих тајни савезника у другом светском рату коју је знао само најужи круг људи на руководећем положају. Од обичних смртника за тајну је знао једино Сидни Котон. Јер, оно што је она садржавала било је и његово дело.

М. Тодоровић

СУПЕРСПЕКТАКЛ О ДЕДА МРАЗУ

Ни Деда Мраз више стварно није што је некад био. У једној њујоршкој основној школи, рецимо, поклоне за 1983. годину делио је робот по имену Тодар коме су за ту прилику обукли одговарајућу дедамразовску „униформу". Деца су, кажу, стално уживала иако им је Тодар када није Деда Мраз – учило... Робот се, наиме, у овој школи користи за очигледну наставу из електронике...

Кад је већ о најславнијем деди на свету реч, на истој страни света, овога пута у Холивуду, у току су припреме за снимање најскупљег филма свих времена – о Деда Мразу. Суперспектакл ће, већ се зна, трајати пуна три сата, финансираће га Александар и Иља Саклинд, продуценти светског хита „Супермен" и за сада се предвиђа да ће читава ствар коштати преко 4,5 милиона долара! Салкиндови тврде да ће захваљујући специјалним ефектима, а ваљда и захваљујући оноликим милијардама филм о Деда Мразу постати светски хит. Приказивање је предвиђено за крај 1984. године.

ПОСЛЕ 12 ХИЉАДА ГОДИНА!

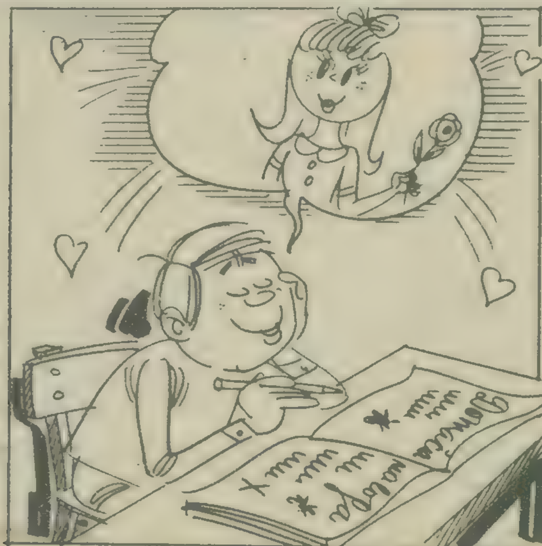
У пећину нечујно улази група људи и пази на сваки свој покрет. Стопала су им боса и пропадају у влажну меку подлогу. Примитивне бакље бацају слабу светлост у дно пећине где група медведа спава својим зимским сном – тренутак кад су немоћни, и зато ови хитају да их усмрте својим оружјем. Морају да обезбеде храну... Напад се завршава брзо и група одмах почиње славље због добре ловине. Затим одлазе и за собом остављају трагове стопала...

Пролазе године, векови, миленијуми. Ти отисци стопала су данас једино сведочанство онога што се догодило у пећини. Открили су их археолози у италијанској покрајини Лигурија, а приписују их неандерталском човеку који је живео пре 35 или чак 85 милиона година.

Међутим, после бројних радиохемијских мерења научници су закључили да је још вероватније да отисци припадају кромањонцу који је у сваком погледу био развијенији и способнији, а живео је пре око 12 хиљада година.

Ово питање ће коначно бити разрешено кад се утврди кад су изумрли пећински медведи, односно време кад су људи почели да изводе магијске церемоније посвећене лову.

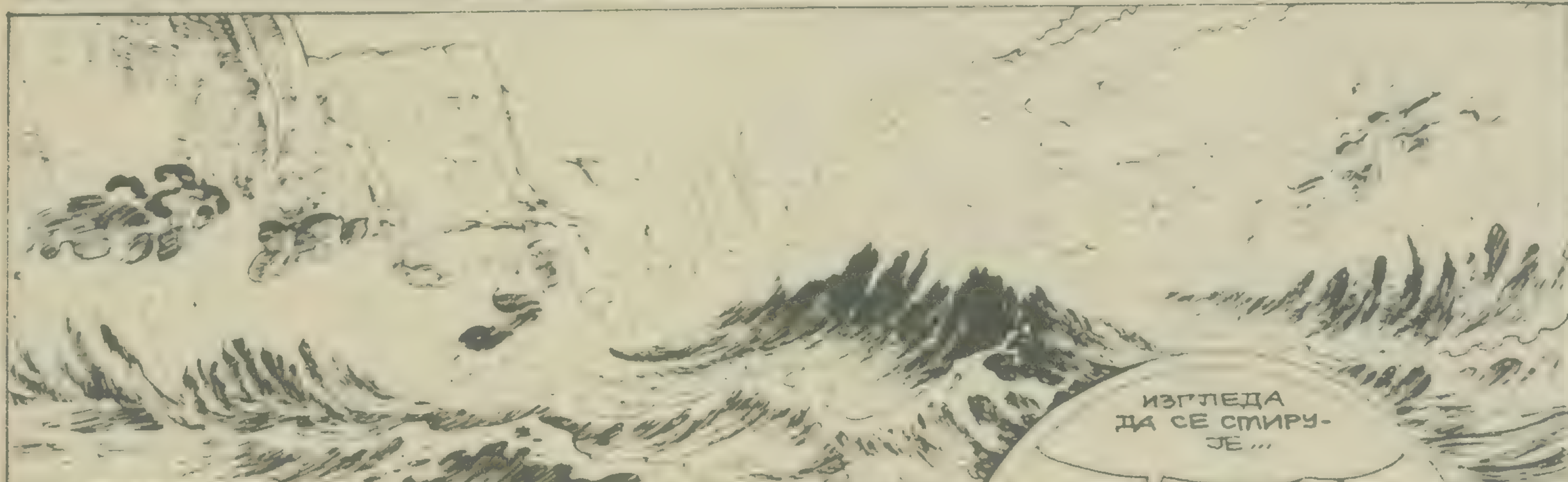

ТОНИ СТАРК:

II ДЕО

У ЛЕДЕНИМ ОКОВИМА

Посада америчког брода "СТАРВЕЈ" покушава да експлозијом ослободи јато китова заробљено између ледених санти на Антарктику. Тренутак пре експлозије два члана посаде сурвала су се низ ледене планине.

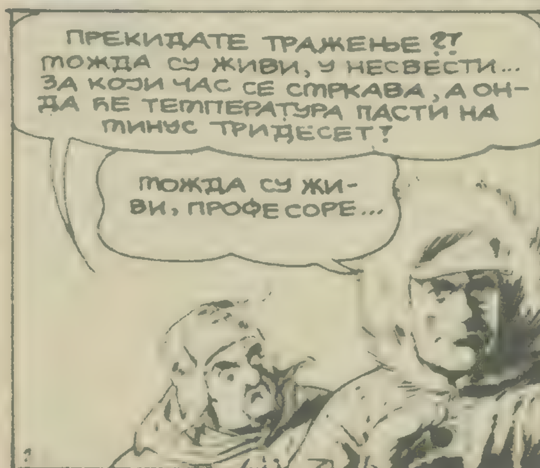

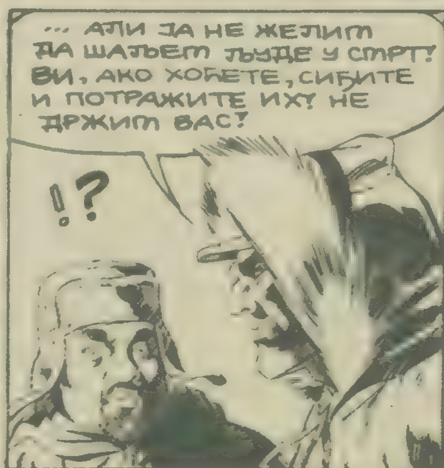
НА ВРХУ ЛЕДЕНОГ БРЕГА ...

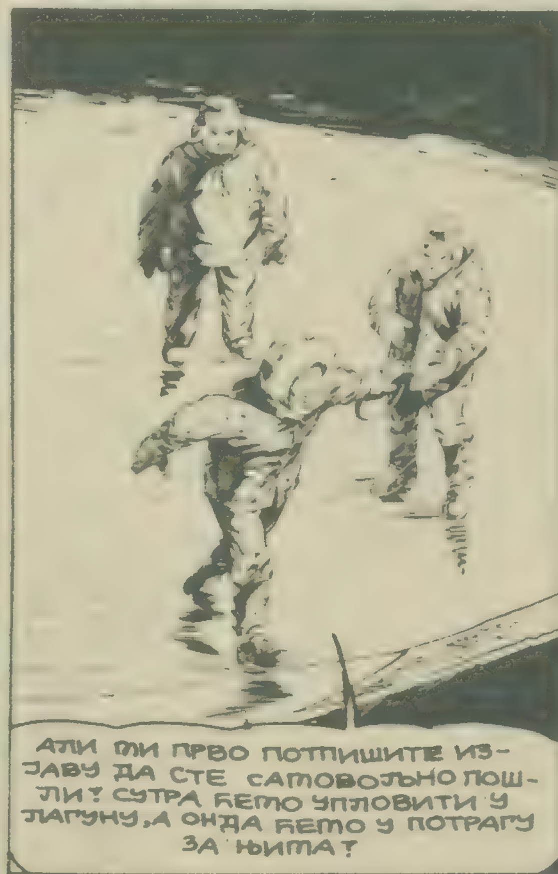
ДАКЛЕ?

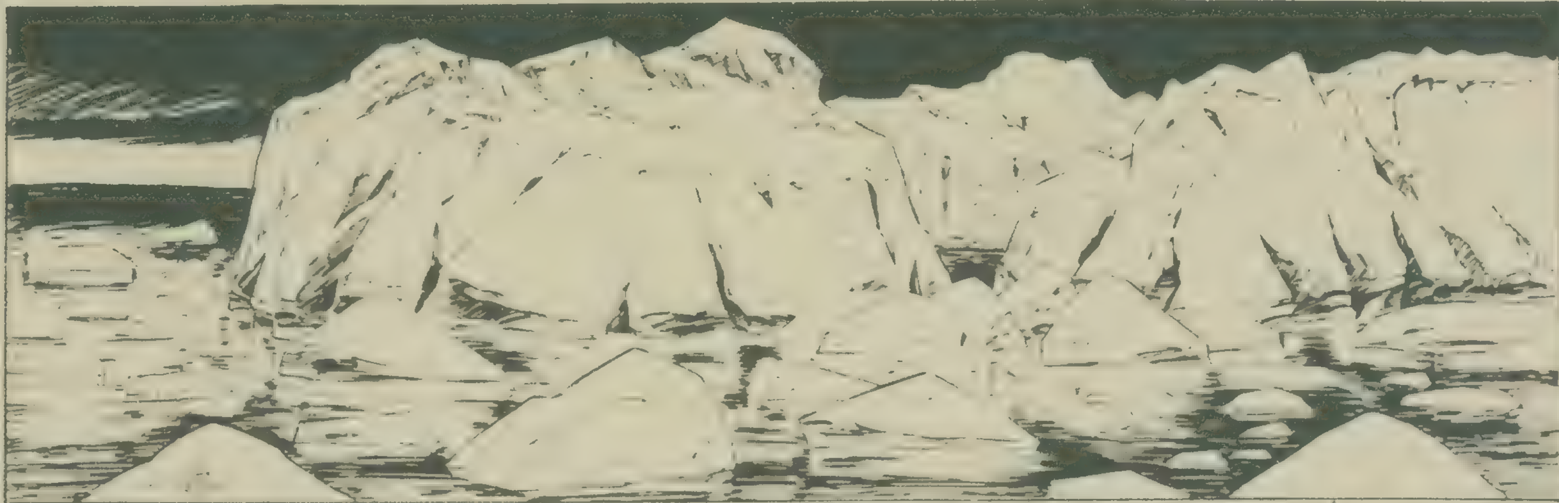
НИШТА, КАПЕТАНЕ! НАШЛИ СМО ВОКИ-ТОКИ, АЛИ ОД ПОРУЧНИКА И СТАРКА НИ ТРАГА!

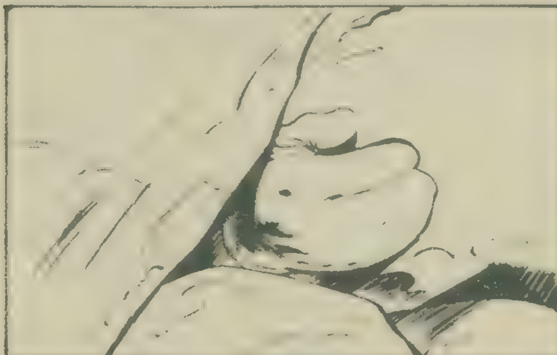

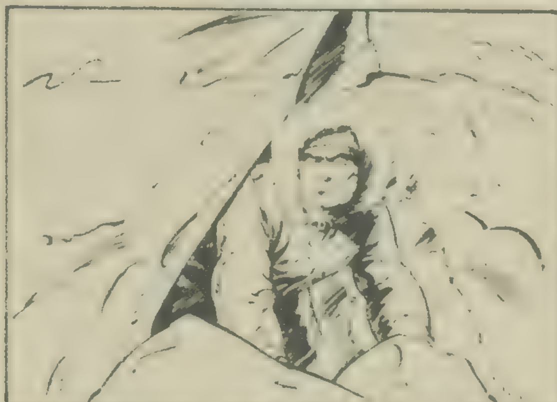

ЖИВОТ МОЈИХ ДРУ-
ГОВА ЗАВИСИ САД
ОД ВАС ДВО-
ЈИЦЕ!

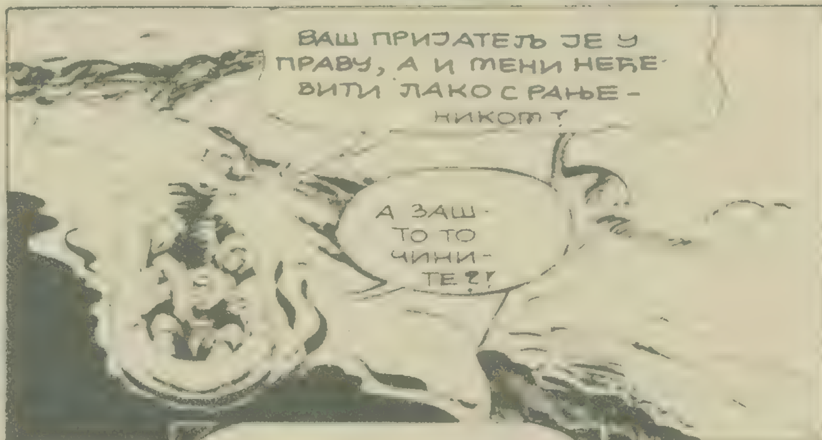
НИШТА НЕ ПОКУШАВАЈТЕ
ЈЕР ЋУ ПУЦАТИ! НЕМАТЕ
ИЗГЛЕДА ДА ОДЕТЕ ДО
СВОГ БРО-
ДА!
НЕ ПАДА МИ НА
ПАМЕТ ДА ВАМ ОС-
ТАВИМ ДЕЈВИСА НА
МИЛОСТ И НЕМИ-
ЛОСТ!

КАКО
ВАМ ЈЕ,
ДЕЈВИС?
ОД СИЛНЕ ХЛАД-
НОЋЕ НИШТА ВИШЕ
НЕ ОСЕЋАМ! ИЗВУЋИ
ЋУ СЕ! АКО НИ ЗБОГ ЧЕ-
ГА, ОНО ДА УДЕСИМ
ОВОГ ОВДЕ!

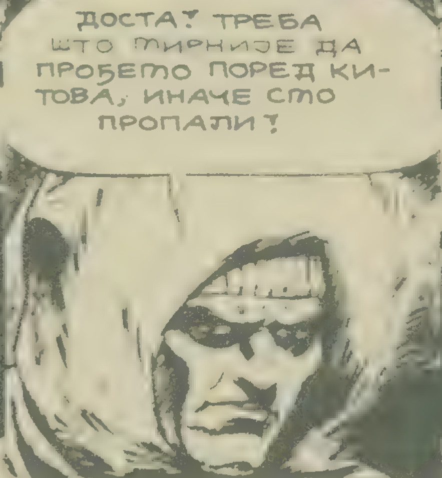

ПРЕСТА-
НИТЕ СА
ПРИЧОМ И
СМИРИТЕ СЕ!
ПОЛАЗИМО
НА КРА-
ЋУ ПЛО-
ВИДБУ!

НЕ ДОЗВОЉАВАМ ДА МЕ ТЕК ТАКО УЦЕЊУЈЕ!

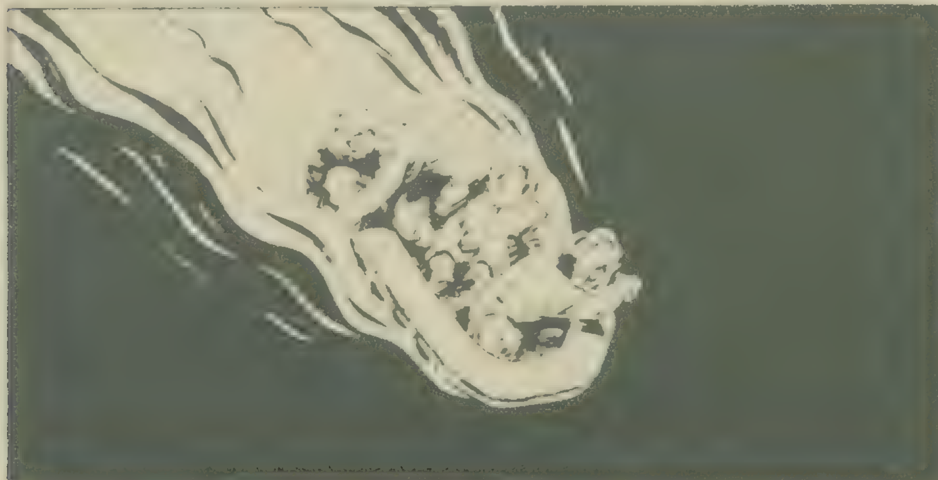

НЕМАМО ИЗБОРА, ДЕЈВИС! АКО ОСТАНЕМО, СМРЗНУЋЕМО СЕ!
ВАШ МЕ БРИГА! ВЕЋ САМ СЕ СМРЗНУО!

ВАШ ПРИЈАТЕЉ ЈЕ У ПРАВУ, А И МЕНИ НЕЋЕ БИТИ ЛАКО С РАЊЕНИКОМ!
А ЗАШТО ТО ЧИНИТЕ?!

ЗАТО ШТО ЖЕЛИМ ДА СПАСЕМ СВОЈЕ! А САД ТИШИНА!
БОЈИТЕ СЕ ДА НАС НЕ ЧУЈУ НА СТАРВЕЈУ!

ДОСТА! ТРЕБА ШТО ТИРНИЈЕ ДА ПРОЂЕМО ПОРЕД КИТОВА, ИНАЧЕ СМО ПРОПАЛИ!

БРРР! ХЛАДНО ТИ ЈЕ ...

ХЛАДНО ТИ ЈЕ ...
НЕ! ДЕЈВИС, ВИДИ...

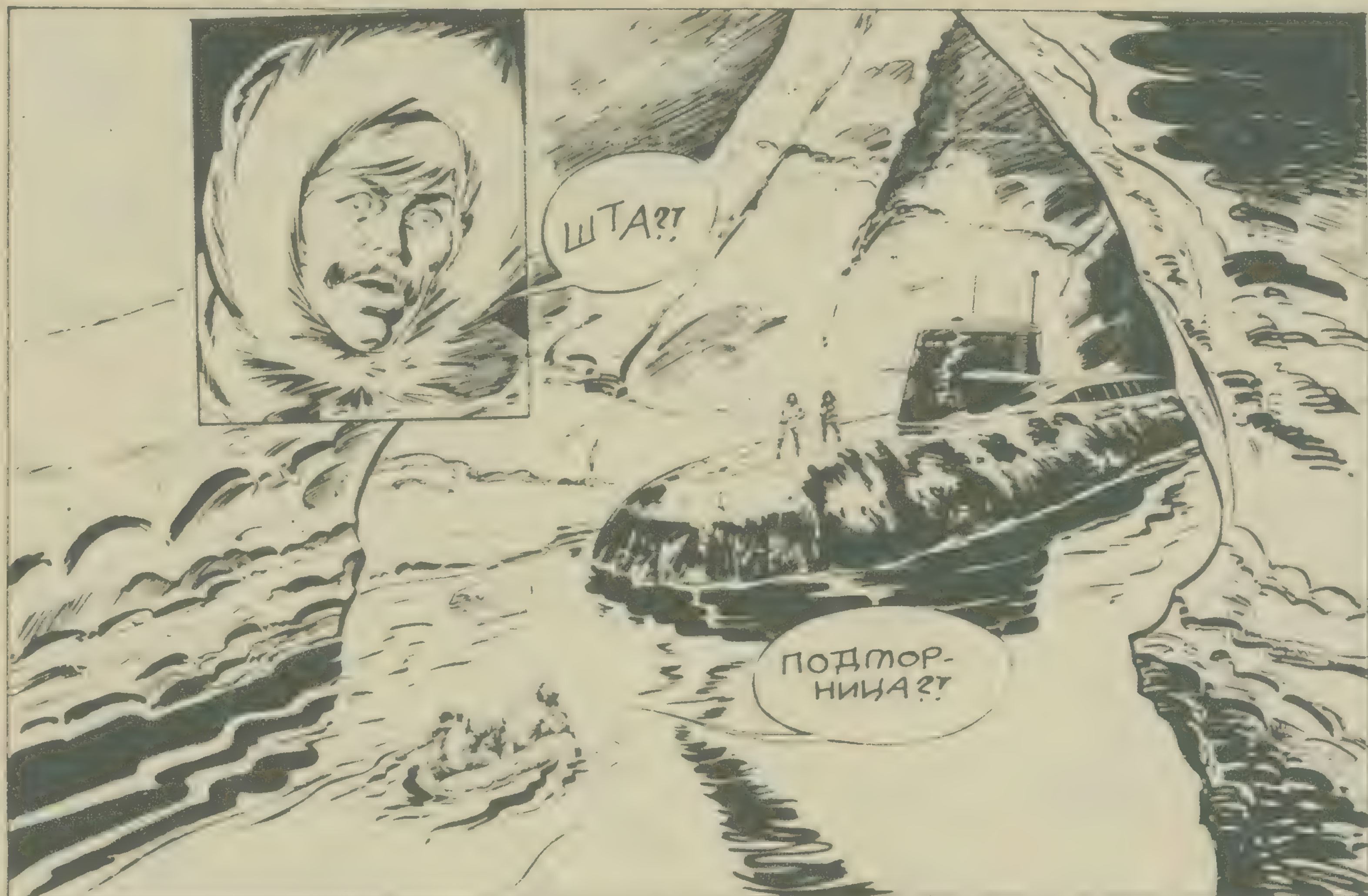

ПРЕКАСНО! ПАЗИТЕ!

ЗАТО КИТОВА ЉУЉАЛО ЈЕ ЧА-
МАЦ КАО ОРАХОВУ ЉУСКУ...

ШТА?!
ПОДМОРНИЦА?!

СВЕ У РЕДУ, СЕМ?
У РЕДУ ЈЕ, БОБИ!

ПЕЊИ СЕ, СТАРК! БОБИ ЋЕ СЕ ПОБРИНУТИ ЗА ТВОР ПОРУЧНИКА!

ШТА ЋЕТЕ С ЊИМ?!
ПУСТИЋЕМО ГА ДА СЕ ИСПАВА! ШТА СТЕ МИСЛИЛИ?!

НИКАД СЕ НЕ ЗНА! ЗАР НИСТЕ РЕКЛИ ДА СМО ВАШИ ЗАРОБЉЕНИЦИ?!
ДА, АЛИ НЕ ЖЕЛИМО ДА ВАС ПОВРЕДИМО! ВАЖНО НАМ ЈЕ САМО ДА НАС ВЛАСТИ НЕ ОТКРИЈУ!

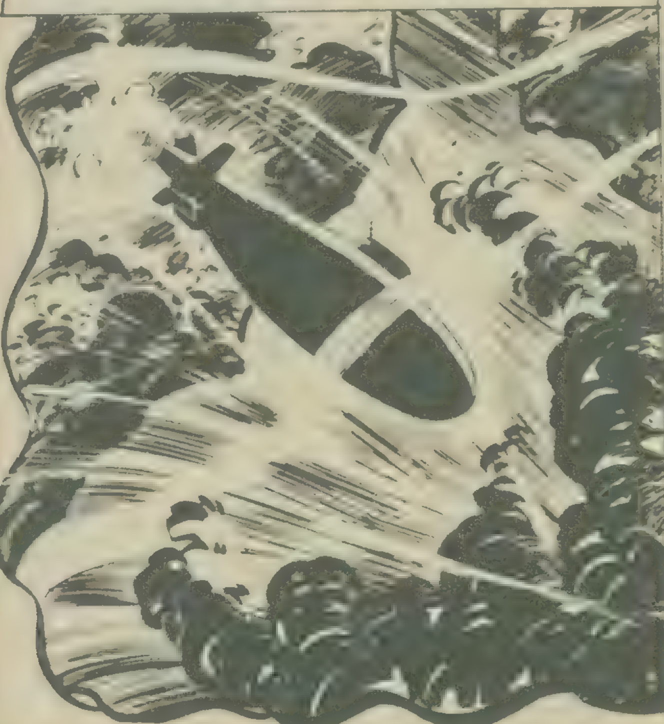

А ГДЕ СУ ОСТАЛИ ЧЛАНОВИ ПОСАДЕ?

ПОМРЛИ СУ, ОД ГЛАДИ!

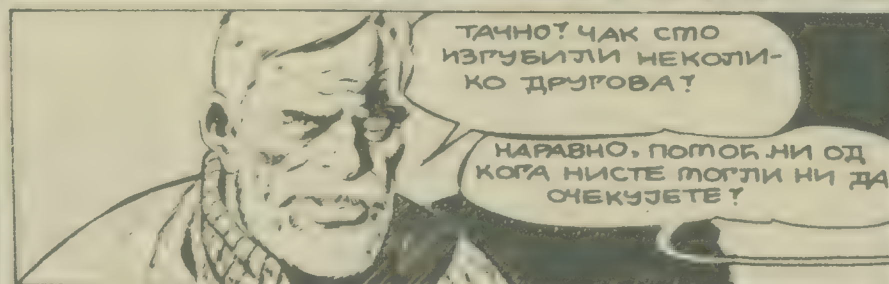

МОЖЕТЕ СКИНУТИ КАПУТ! КАО ШТО ВИДИТЕ, ОВДЕ ЈЕ ТОПЛО!
ЈА САМ ЏЕК СМИТ! ЗА РАЗЛИКУ ОД ВАС, МИ СМО ЛОВЦИ НА КИТОВЕ!
А ТАКО ЗНАЧИ!

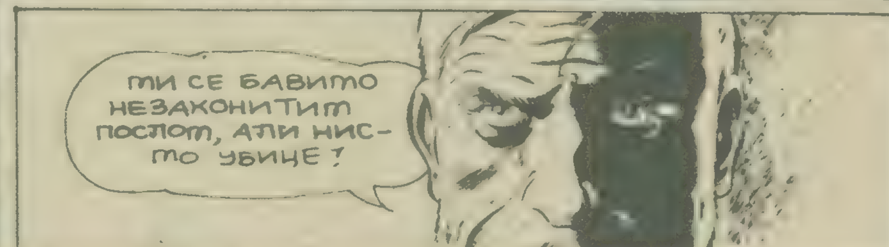

МОГУ ВАМ ПОНУДИТИ САМО МАЛО ЏИНА! КАО ШТО ЗНАТЕ, ХРАНЕ НЕМАМО!
А ЗАШТО СМО ВАМ МОЈ ДРУГ И ЈА ПОТРЕБНИ?

КАО ТАОЦИ! ДОШЛИ СМО ОВАМО ДА ЛОВИМО КИТОВЕ, АЛИ...

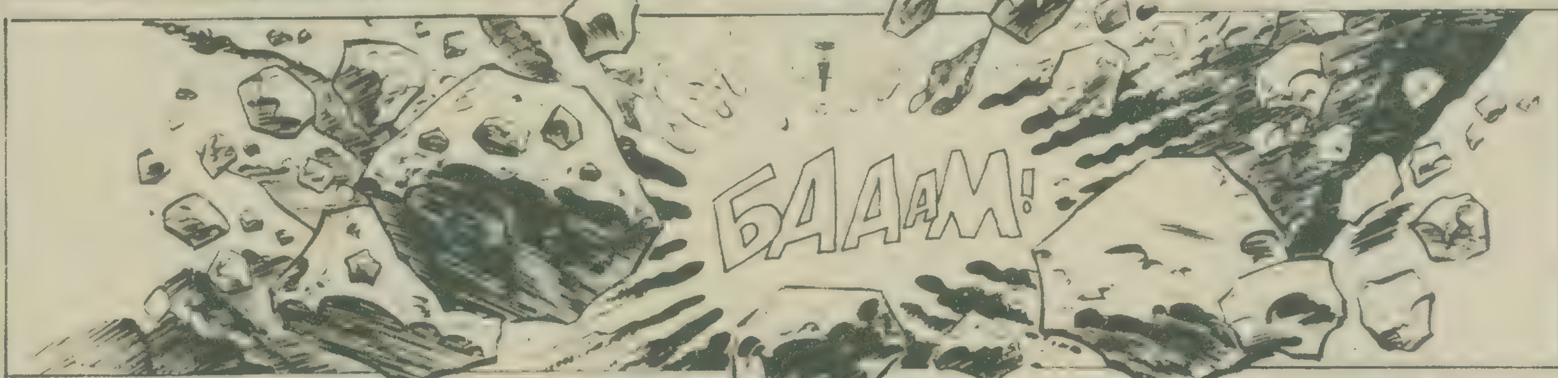

...ОД ЈАКИХ ПОДВОДНИХ СТРУЈА ПОТПУНО СМО ИЗГУБИЛИ КОНТРОЛУ НАД ПОДМОРНИЦОМ! КАД СМО УСПЕЛИ ДА ИЗАЂЕМО НА ПОВРШИНУ, БИЛИ СМО ЗАРОБЉЕНИ У ЛАГУНИ!

А У МЕЂУВРЕМЕНУ СТЕ ОСТАЛИ БЕЗ ХРАНЕ?
НИСМО МОГЛИ ВИШЕ ДА СЕ СПУСТИМО! НАШИ БАЛАСТИ СУ БИЛИ У КВАРУ! И ТАКО СМО УХВАЋЕНИ У ЗАМКУ!

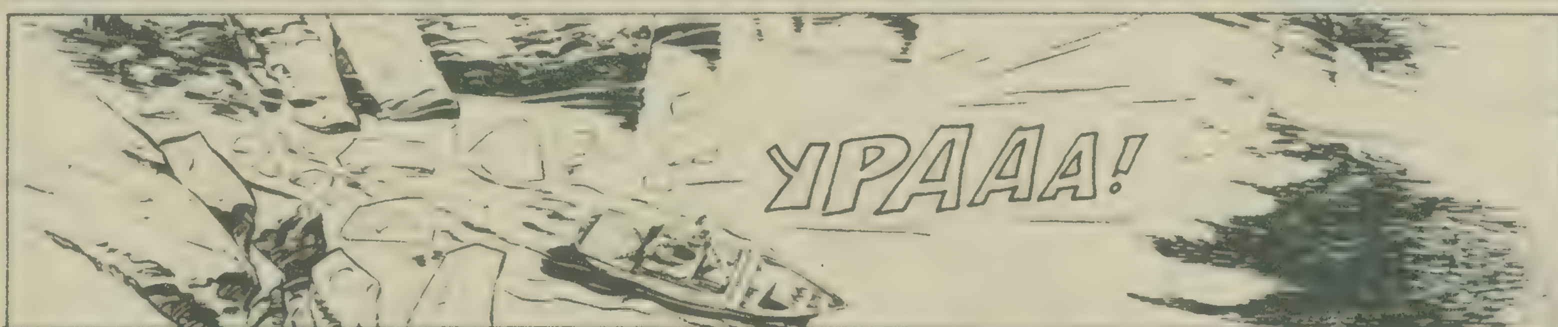

ТАЧНО! ЧАК СМО ИЗГУБИЛИ НЕКОЛИКО ДРУГОВА!
НАРАВНО, ПОМОЋ НИ ОД КОГА НИСТЕ МОГЛИ НИ ДА ОЧЕКУЈЕТЕ!

МИ СЕ БАВИМО НЕЗАКОНИТИМ ПОСЛОМ, АЛИ НИСМО УБИЦЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ...
ПАЗИ!

БААМ!

КРРААААК!

УРААА!

НАЈЗАД! МИСЛИО САМ ДА ЋУ ОРЛУВЕТИ!
ЖАО МИ ЈЕ, ПРОФЕСОРЕ, АЛИ САМО ТАКО СМО МОГЛИ ПРОБИТИ КАНАЛ!

ШТА ЛИ ЈЕ СА СТАРКОМ И ДЕЈВИСОМ?
ЊИХ ЋЕМО ПОСЛЕ ПОТРАЖИТИ! КРУЖИТЕ БРЗИНОМ ОД ДЕСЕТ ЧВОРОВА И УПОТРЕБИТЕ СИРЕНУ!
РАЗУМЕМ!

Пролаз је био слободан...

АУАУ-АУАУ-АУАУ

Престрашени китови су јурнули...

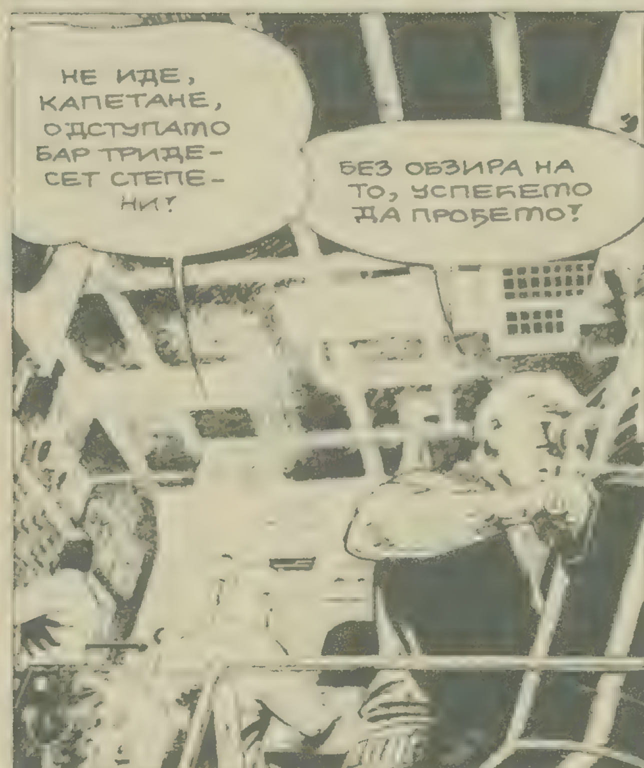

ПАЖЊА! ДВА СТЕПЕНА ЛЕВО, БРЗИНА-СЕДАМ ЧВОРОВА!

НЕ ИДЕ, КАПЕТАНЕ, ОДСТУПАМО БАР ТРИДЕСЕТ СТЕПЕНИ!
БЕЗ ОБЗИРА НА ТО, УСПЕЋЕМО ДА ПРОЂЕМО!

ОТКРИЋЕ ВАС СА СТАРВЕЈА!
НЕ СМЕМО ТО ДА ДОЗВОЛИМО!

АКО НАС ОТКРИЈУ, ПРЕДАЋЕ НАС ВЛАСТИМА!

ВИДИТЕ ЛИ НЕШТО, КАПЕТАНЕ?
НЕ... ИПАК... ЧЕКАЈТЕ...

НЕМОГУЋЕ! САЊАМ!

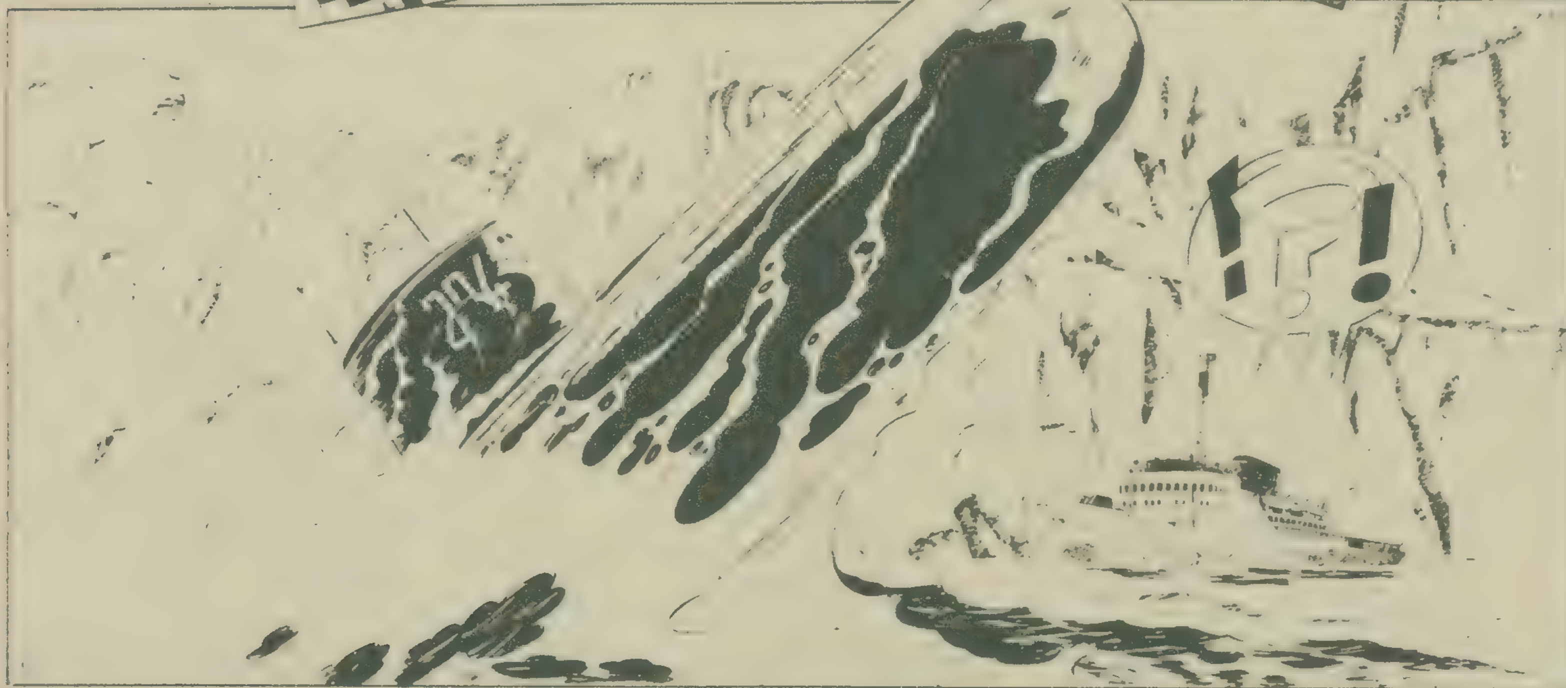

УСПЕЛИ СМО ДА ПРОБЕ-МО!

СЈАЈНО! ЈУХУУУ!
ШТА? НЕЕЕ!

НАШ ЗАРОБЉЕ-НИК ЈЕ ПРЕУ-ЗЕО КОМАНДЕ!

!

ШТА ЈЕ ТО, ДО ВРА-ГА?

!?!

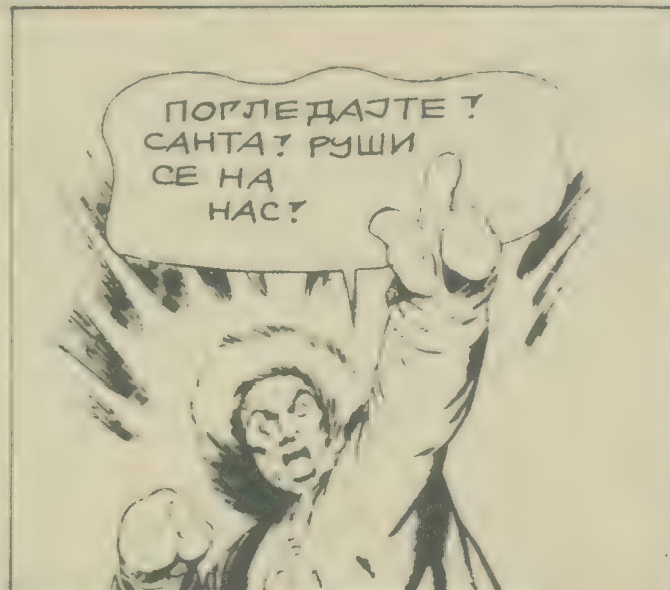

НЕВЕРОВАТ-
НО! ПОДМОРНИЦА?!
НЕ МОГУ ДА ПОВЕРУЈЕМ ДА ОВДЕ ИМА ЈОШ НЕКОГ СЕМ НАС!

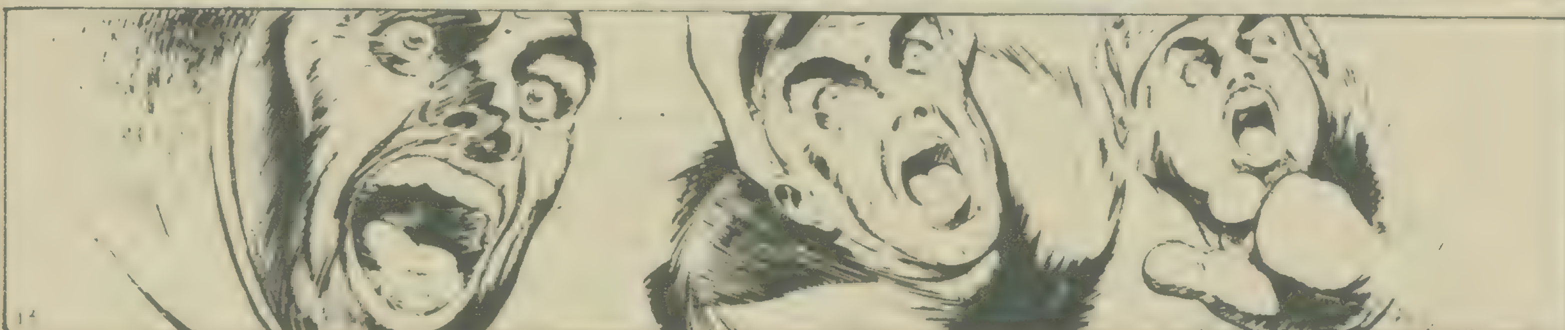

ИДЕ ПРАВО НА НАС! ПУЦАЈТЕ ИМ У ЗНАК УПОЗОРЕЊА!
АЛИ, КАПЕТАНЕ...

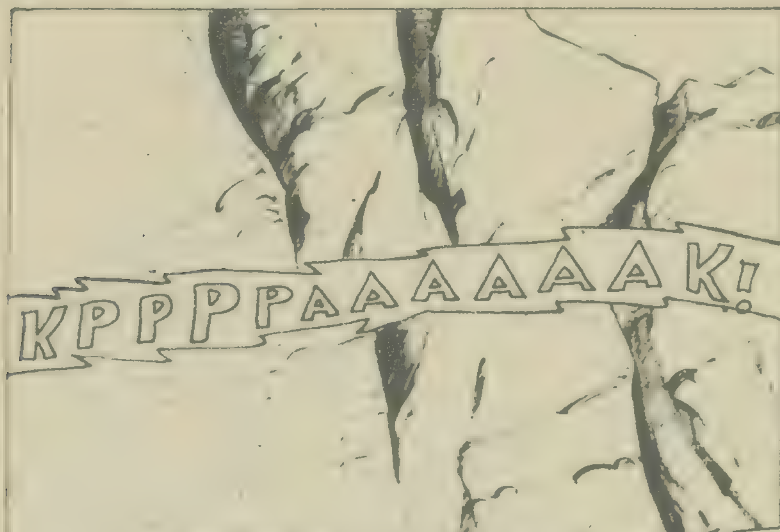
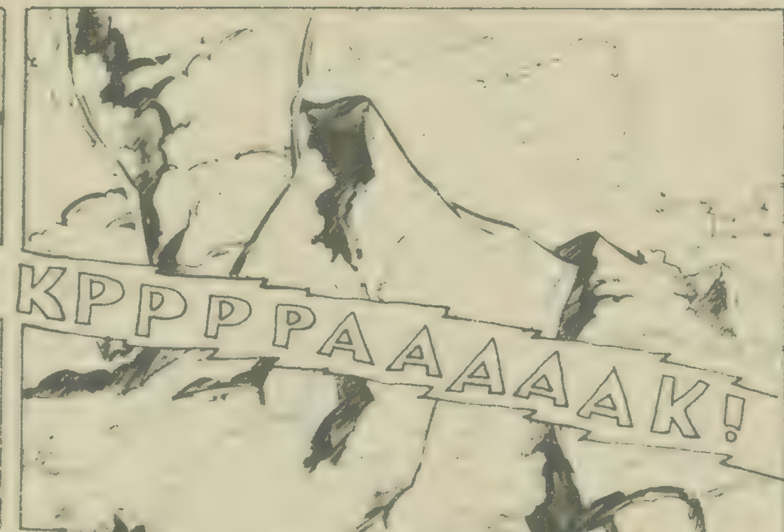

... МОЈИ КИТОВИ! УПЛАШИЋЕ СЕ!
БРИГА МЕ ЗА ВАШЕ КИТОВЕ! А ШТА АКО СЕ СУДАРИМО СА ПОДМОРНИЦОМ ?!

И ФОРСИРАЈТЕ МАШИНЕ! МАКСИМАЛНА БРЗИНА!

КАПЕТАНЕ!
ШТА ЈЕ ОПЕТ?
СЕИЗМОГРАФ ЈЕ ПОЛУДЕО! КАО ДА ЈЕ ЗЕМЉОТРЕС!

ПОГЛЕДАЈТЕ! САНТА! РУШИ СЕ НА НАС!

КРРРРААААААК! КРРРРААААААК!

...СОС...СОС...СТАРВЕЈ ТРАЖИ ПОМОЋ...
СОС...

ДО ЂАВОЛА! ШТА СЕ ДЕШАВА? КИТОВИ?!
НЕ! ПРЕЈАКО ЈЕ... КАО ДА ЈЕ ЗЕМЉОТРЕС...

СТАРК! ПОЛУДЕЛИ СТЕ? ШТА ТО РАДИТЕ?!

ОВОГ ПУТА НИШТА...
СКЛОНИТЕ СЕ! УПОЗОРАВАМ ВАС...
ШТА ЈЕ ОНО, ДО ВРАГА?!

ШТА СИ ВИДЕО?
САНТА... СУРВАЛА СЕ...

...А СТАРВЕЈ ЈЕ НЕСТАО!

УЖАС! АЛИ, ИЗГЛЕДА ДА СУ СВИ ЖИВИ...

У ТОЈ ЛЕДЕНОЈ ВОДИ МОГУ ДА ИЗДРЖЕ САМО НЕКОЛИКО МИНУТА!
ЗНАМ!
ХЕЈ, СТАРК, ШТА СЕ ТО ОВДЕ ДОГАЂА?

КАСНИЈЕ ЋУ ТИ ОБЈАСНИТИ, ДЕЈВИС!

КАПЕТАНЕ, ОБЕЋАВАМ ДА ВАС НЕЋЕМО ПРЕДАТИ ВЛАСТИМА АКО СПАСЕТЕ МОЈЕ ДРУГОВЕ! РАЧУНАМ НА ВАШУ ХУМАНОСТ...

ОВДЕ СТАРК! ИЗДРЖИТЕ ЈОШ МАЛО! СПАСИЋЕМО ВАС!

МАЛО КАСНИЈЕ...

КАПЕТАНЕ, ПОЗВАЛИ СМО ПОМОЋ! ХЕЛИКОПТЕР САМО ШТО НИЈЕ СТИГАО!

ЗАХВАЉУЈЕМ ВАМ У ИМЕ СВОЈИХ ЉУДИ!

ОДРЖАО САМ ОБЕЋАЊЕ!

АЛИ...

... ОЧЕКУЈЕМ ДА И ВИ ОДРЖИТЕ ОБЕЋАЊЕ КОЈЕ ТИ ЈЕ СТАРК ДАО!

БЕЗ БРИГЕ! НЕЋЕМО ВАС ПРЕДАТИ ВЛАСТИМА!

ДВА ЧАСА КАСНИЈЕ БРОДОЛОМНИ СА "СТАРВЕЈА" И ПОСАДА ПОДМОРНИЦЕ ПОЗДРАВИЛИ СУ ДОЛАЗАК ХЕЛИКОПТЕРА...

ЈАТО КИТОВА НАСТАВИЛО ЈЕ СВОЈ ПУТ КА ЈУГУ...

... ПУТ КА СЛОБОДИ.

16

КРАЈ

ХИТ • ХИТ • ХИТ
• ХИТ • ХИТ •
ХИТ • ХИТ • ХИТ
• ХИТ • ХИТ •
ХИТ • ХИТ • ХИТ
• ХИТ • ХИТ •
ХИТ • ХИТ • ХИТ

ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ

ТЕЛО И ДУША

Џо Џексон ће обелоданити плодове свог скоријег рада на новом албуму који би требало да се појави током месеца под именом „Body And Soul" („Тело и душа"). Очекује се да ће ова плоча поновити успех албума „Night And Day", а заказана је и велика светска турнеја са новим пратећим саставом.

ПЛЕМЕНИТИ МЕТАЛИ

1. Један од највећих хитова прошле године звао се „Злато" („Gold"). Знате ли име групе која је снимила ову песму?
   а) **Culture Club**
   б) **Simple Minds**
   в) **Spandau Ballet**
2. Њихов албум звао се „New Gold Dream", а они су
   а) **Spandau Ballet**
   б) **Simple Minds**
   в) **Culture Club**
3. Ади Караселимовић је раније лупао бубњеве у групи:
   а) **Златни акорди**
   б) **Сребрна крила**
   в) **Платина**
4. Песма „Сребрна машина" („Silver Mashine") је била највећи хит за групу у којој је некада свирао чувени Леми, а која се зове:
   а) **Hawkwind**
   б) **Flying Vikars**
   в) **Metalmaniac**
5. „Срце од злата" („Heart Of Gold") је песма коју је копачима златног праха посветио познати канадско-амерички кантаутор:
   а) **Стивен Стилс**
   б) **Нил Дајмонд**
   в) **Нил Јанг**

РЕШЕЊА: 1. в 2. б 3. б 4. а 5. в

РОК ДАТУМ

9. март 1945.

У Лондону рођен Робин Трауер (Robin Trower). Каријеру гитаристе почео у групи Paramounts која се после неких успеха распада 1966. Робин одлази у Прокол Харум (Procol Harum) и ту током следећих пет година стиче име и славу. Године 1971. оснива свој састав Џуд (Jude) који није био дугог века. Касније оснива Робин Трауер бенд и надграђујући Хендриксов манир свирања себи обезбеђује завидно место међу мајсторима гитаре.

НОВА ПЛОЧА АЗРЕ

НОВА ВРСТА СРАСТАЊА

Џони песник све више добија конкурента у Џонију музичару

За неке је Азра Џони Штулић, за неке друге Џони Штулић је Азра. Истина је, ту негде, близу: Азра је Џони Штулић плус изузетни бубњар Борис Лајнер. Када су њих двојица на окупу и када успеју да се смире у добром студију уз доброг басисту онда се стичу сви услови за добру плочу. А „Криво срастање", седми албум по реду из каталога Азре, је управо то - добра плоча.

Азра постоји више од седам година али је знамо од 1980. преко плоча. Састав је иза себе оставио више плоча и више песама од било ког другог учесника домаће рок сцене. Значајан квантитет натерао је и највеће поклонике групе (а таквих је завидан број) тражећи да све поуке иза чудесне Штулићеве поезије заборave да примете стално музичко напредовање загребачког састава. Од „невешто продуциране музичке збрке" на првој плочи стигли смо до врло занимљиве и вешто направљене музике која краси „Криво срастање". Уједно долазимо и до парадокса: Штулић песник свесно све више даје предност Штулићу музичару. Поруке које су биле капитал Азриног опуса сада се дубоко утапају у звучну слику која одише новим бојама и врло артикулисаним звучним емоцијама. Џони јесте и остаје после ове плоче кључни песник своје генерације, његове песме јесу више од стихова за музику, али је ово време када он тражи и налази нове потврде. „Криво срастање" се појављује непосредно пошто су читаоци месечника „Rock" Штулића изабрали за „рокера 1983". Хоће ли статус овом плочом бити потврђен или пољуљан? Одговор ћемо добити од оних који су га изабрали. Остаје утисак да је „Срастање" најбоља Азрина плоча јер нуди низ квалитета у које се, можда, отворено сумњало.

Од 11 нових композиција (две су познате из области народних песама) пажњи посебно препоручујемо насловну, „Дубоко у теби" и „Флаш".

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

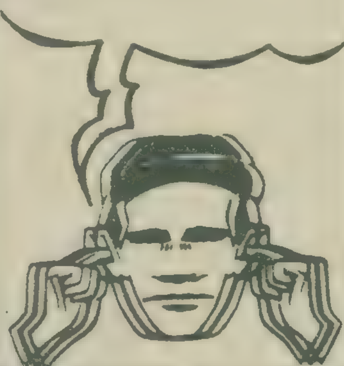
FLASH

Музика и текст:

Џони Штулић

ништа се не догађа кад си
доље и кад си сам
и кад ноћу вуку у подсвијест
све до сјећања
лавина котрљајућих тегова
на ногама притиска
и зној тек касније почиње да
смета
тек касније буди се град
некеподеране улице
бљесак мокрих трачница
први трамвај преко
грешњевке
расте у мојим очима

јутро обилази сцену
рутински
а дужним поштовањем
ја се уклањам с пута
двострука кринка на
његовом лицу
чини сувишном сваку
провидност
како да се контролирам кад
ме убија
осјећај тако другачији од
свега што разумијел
од свега што желим да
видим
нешто као flash
гледао сам опет филм о
безнађу
или је то можда била кроника
непознатог јер тако се звао
човјек ни жив ни мртав ни
помораш
ако и кад испуним жељу
и ти ми даш за право
мислећи
то је једини начин да га
задржим
ако икад доспијем тамо гдје
престаје страх
бит ћу спреман да заборавим
неке подеране улице
бљесак мокрих трачница
први трамвај преко
грешњевке
сјај у твојим очима

РОК
РОК
РОК
РОК
РОК

Интервју

ГРЕГ КИН БЕНД (GREG KIHN BAND)

Још далеке 1976. певач и гитариста Грег Кин објавио је први албум са групом која је носила његово име. За осам година снимио је осам албума, али је тек прошлогодишњи велики хит "Jeopardy" („Опасност") извукао Грега и његове пријатеље из тоталне анонимности. Малени гитариста дошао је у Кан да прими једну од награда фестивала МИДЕМ за хит године и том приликом без устезања пристао на разговор за југословенске читаоце. Представљамо вам – Грег Кин Бенд (Greg Kihn Band):

– Рођен сам у Балтимору, али музичку каријеру сам почео свирајући по разним групама у заливу Сан Франциска. Басиста Стив Рајт и ја смо често наступали заједно и то су биле основе групе. Чланови бенда су се мењали, али ми смо покушавали да стално идемо напред.

● **Често сте свирали и музику других. Бруса Спрингстина, на пример?**

– Da. Svirali smo Brusovu pesmu „For You" на нашем другом албуму. Њему се допала та верзија и онда ми је дао песму „Randes vous" као поклон. Њу смо снимили на петом албуму... мислим... У сваком случају, Спрингстин је диван човек, велика личност и велики аутор.

● **Постоји ли велика разлика између америчке и енглеске рок сцене?**

– Да, мислим да је Енглеска и Европа, уопште, помоднија и да се брже креће напред. Главна разлика је у томе што се сцена у Европи мења скоро сваке сезоне, док Америка остаје углавном иста из године у годину...

● **Шта мислиш који је начин бољи?**

– Па... лично, више ми се свиђа Европа, ако ни због чега другог онда због узбудљивости, ствари су стално различите и то је добро... Претпостављам.

● **Како се осећаш као човек који је тако дуго у послу, а само једна песма те је избацила у врх после толико песама?**

– Осећам се срећним... јер... привилегија је радити овај посао. Људи би дали животе да имају могућности да се баве овим... Зато се осећам повлашћеним и срећан сам што сам овде и што радим то што радим.

● **Ви сте свирали песме Спрингстина и других аутора, али како се осећаш када чујеш „Jeopardy" у свим многобројним диско-верзијама?**

– Поласкан сам тиме што им се песма толико допала да желе сами да је свирају, али необично ми је утолико што ми никада нисмо сматрани диско-групом нити смо имали икакве везе са тиме...

● **Како ти се допада онај микс Billie Jean и Jeopardy?**

– Интересантан је... Никада нисам размишљао на тај начин.

● **Можеш ли навести групе или ауторе који су посебно утицали на тебе?**

– Бади Холи је увек утицао на мене и Спрингстин такође. Затим, Битлси и Ролингстонси, а и неке од сасвим нових група су помало утицале, као Биг Кантри, на пример... Тешко је издвојити једну или две групе јер ја стварно слушам све.

● **Да ли су напорне турнеје по Америци?**

– Да, то је ужасно заморно и тешко је остати нормалан кроз све... Прошле године смо провели на путу целих десет месеци. Разне ствари се дешавају на турнејама и спречавају човека да се концентрише на музику због које и јесте ту.

● **Зашто си сам овде у Кану, где су момци из бенда?**

– Бенд је у Калифорнији, завршавају албум. Остало је још неколико наснимавања, а пошто сам ја завршио певање одлучио сам да дођем сам.

● **Када можемо очекивати тај албум?**

– Па... сада га завршавамо... значи март, април... Тешко је рећи јер компанија има потпуну контролу.

● **Да ли мислиш да ће бити неког хита као „Jeopardy" на тој плочи?**

– Надам се. Песма коју веома волим зове се **„Reunited" („Поново сједињени") мислим да она има могућности...**

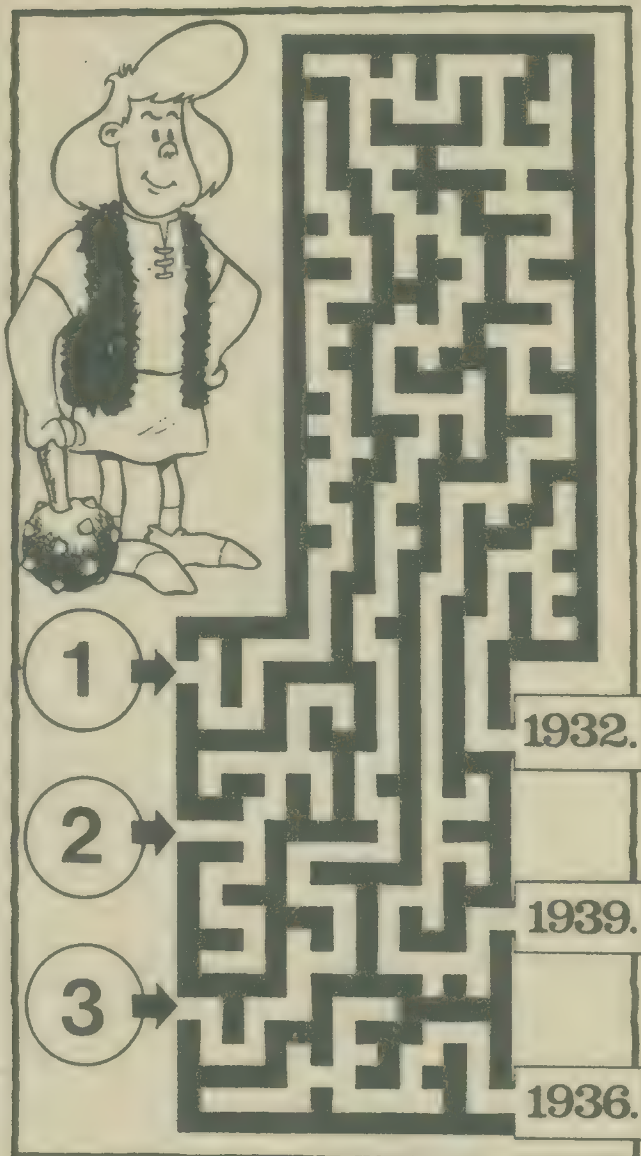
● Када вас можемо очекивати на концертима по Европи?

– Требало би да дођемо у пролеће. Једва чекам... и надам се да ћемо стићи и до Југославије.

Дејан Цукић

Hello to Yugoslavia Rock on!
Greg Kihn

НА 45. ЗАБАВНИКОВ РОЂЕНДАН

КО ЋЕ ВОЗИТИ

У ПРОШЛОМ БРОЈУ ОБЈАВИЛИ СМО ПРВИ ЗАДАТАК ВЕЛИКЕ НАГРАДНЕ ИГРЕ КОЈА ЧИТАОЦИМА ДОНОСИ 450 ВРЕДНИХ НАГРАДА. ПРВА НАГРАДА ФИАТ 126 П КОНФОРТ. УКЉУЧИТЕ СЕ ОДМАХ. ЈОШ НИЈЕ КАСНО!

„Политикин забавник" је у прошлом броју покренуо велику наградну игру поводом 45 година излажења у жељи да овај јубилеј прослави заједно са својим читаоцима. Право учешћа у игри имају сви читаоци „Политикиног забавника" без обзира на године, а задаци су такви да ће они који редовно прате лист моћи лако да одговоре на њих. Међу свима који пошаљу сва три тачна одговора биће на крају извучена имена 450 читалаца – њима ће припасти 450 награда које укупно вреде 80 старих милиона динара.

Уколико нисте успели да купите претходни број или неки од друга два, после трећег броја, значи када се игра заврши, објавићемо један џокер који може да замени један од купона.

ДРУГИ ЗАДАТАК

Дикан покушава да кроз лавиринт пронађе прави пут који треба да га доведе до **године** у којој је изашао први број „Политикиног забавника". Ваш задатак је да на приложеном купону **заокружите** тачан одговор, исечете купон и сачекате наредни број „Политикиног забавника".

ПАЖЊА! ОДГОВОРИ СЕ ШАЉУ ТЕК КАД БУДУ ОБЈАВЉЕНА СВА ТРИ ЗАДАТКА!

450 НАГРАДА – 80 милиона старих динара

ПРВА НАГРАДА – ФИАТ 126 П КОНФОРТ

Мало, симпатично возило, а кажу и најекономичније на нашем тржишту, популарна „пеглица"

ДРУГА НАГРАДА: 15 ЛЕТОВАЊА НА ЈАДРАНУ

15 читалаца провешће у заједничком, веселом дружењу 15 дана у једном од хотела Компас Југославије из Љубљане

ТРЕЋА НАГРАДА: 3 ВЕЛИКА ГУМЕНА ЧАМЦА СА ВЕСЛИМА И ПУМПОМ

ТРИ ЗАДАТКА – 450 НАГРАДА

ЦРВЕНУ-ПЕГЛИЦУ-

Прави пут је:

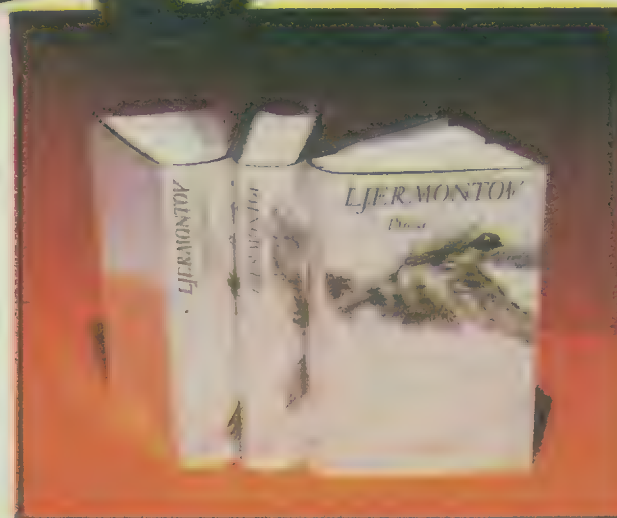
КУПОН БР. 2

1 2 3

Аутомобил „фиат 126 П конфорт" је тако направљен да је у њему искоришћен сваки центиметар простора

Пошто сте видели које су прве три награде ево још неких:

3 ПЛАСТИЧНА БАЗЕНА
2 БИБЛИОТЕКЕ СЛИКОВНИЦА
2 УМЕТНИЧКЕ СЛИКЕ
10 ЛОПТИ ЗА ПЛАЖУ
10 ВЕЛИКИХ ЛУТКИ
20 РАЗНИХ ИГРАЧАКА

НЕ ЗАБОРАВИТЕ!
У ИДУЋЕМ БРОЈУ: ТРЕЋИ НАГРАДНИ ЗАДАТАК:
ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!
У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ ОСТАЛЕ НАГРАДЕ
САЧЕКАЈТЕ ИДУЋИ БРОЈ У КОМЕ ЋЕ БИТИ ОБЈАВЉЕНА УПУТСТВА КАКО ДА ШАЉЕТЕ ОДГОВОРЕ!

Хотел „Плажа" у Херцег-Новом

СВЕМИР ИЗ КУТИЈЕ

– ПОНОСИМ СЕ – РЕКАО ЈЕ КОМПЈУТЕР. – ПРОЈЕКТОВАН САМ ДА СЕ САМ ОПРАВЉАМ И УСАВРШАВАМ, ДА ВЕЧНО ТРАЈЕМ И ДА НАЈВЕЋИМ ДУХОВИМА ЧОВЕЧАНСТВА ДАЈЕМ БЕСКРАЈНУ СЛОБОДУ.

Мајкл Керналд

Путујем овом бескрајном васионом већ десетинама хиљада година летећи куда желим брзином на којој би ми и фотони позавидели. Лутам тамо-амо кроз време и сусрећем себе у одласку и повратку. Никада ми није досадно.

Име ми је Дерадан. Бесмртан сам и све знам – односно, онолико колико је могуће знати у овом акаузалном свемиру. А некада сам био човек.

– Причај ми како је било, Дерадане, причај ми о старим данима – рекла је Трејна гласом који је лично на звоњаву сафирних звона. Трејна је рођена после преображаја и обожава приче о старим временима када је свет био млад а сви ми смртни.

– Било нас је на милијарде и сви смо живели на Земљи – рекао сам јој. – Сви на једној јединој планети!

Раширила је очи и у њиховој дубини видео сам одраз галаксија. – На Земљи? – поновила је. – Где је Земља?

Размислио сам а онда упутио ватрену стрелу у одређеном правцу. – Тамо.

– А онда сте једнога дана сви тек тако отишли – хоп?

– Не тек тако – одговорио сам. – Протекли су векови док нисмо закључили да нам је боље да одемо него да останемо. Верујем да још има неких који се нису подвргли преображају.

– Мислиш – још су људи? – упитала је. – Кости, крвни судови, органи и мишићи покривени кожом?

– Тако ми се чини.

Размислила је о томе. Мисли су јој светлуцале као мрежа искрица.

– Поведи ме тамо – рекла је наједном. – Покажи ми!

Потражио сам у сећању координате Земље а онда смо се винули кроз ројеве звезда у правцу спиралне галаксије зване Млечни пут. Путовали смо брже од светлости, брже од мисли.

Земља је била тамо где сам је очекивао и иста као некада: плавичаста кугла окружена чипкастом белином облака. Већ сам био заборавио њену болну лепоту.

Док смо се спуштали ка њеној површини постао сам свестан громког али бешумног гласа: – Буди поздрављен, Дерадане!

– Планета те поздравља! – узвикнула је Трејна радосно се усковитлавши као какав разнобојни циклон.

– Ко говори? – упитао сам али није било одговора.

Потражио сам знаке живота у разбацаном камењу, испуцалом бетону и зарђалим металним рушевинама које су лежале миљама унаоколо. Биљног живота је било: траве, дрвећа, жбуња и у изобиљу нежног, дивног цвећа. Било је и животињског света: лисица, зечева, кртица, птица певачица, црва, безбројних инсеката... Само од интелигентног живота није било ни трага.

– Дођи – рекао сам Трејни. – Погледајмо има ли на Земљи још примитивних људских бића.

– Одлично. Да видимо ко је то говорио. Је ли то било људско биће?

– Не знам какво је било, али људско свакако није.

Полетео сам као стрела у нади да ћу наићи на град који би врвео од живота. Нисам се ни усуђивао да признам Трејни како више не препознајем обележја планете која ми је некада била дом. Питао сам се да ли се то она толико променила за свега неколико миленијума или сам се променио ја.

Град се појавио као мрља на хоризонту која је постајала све већа. Био је пуст као и све пре њега на шта смо наишли, али не и разорен. Зграде – злепасте коцке, високи ваљци и чипкасте спирале – још су стајале на месту окружене мрежом друмова и надвожњака. Све је било нетакнуто и спремно за употребу, само се нигде нису могли видети корисници.

– Нема људи – приметила је Трејна. – Можда су се сви претворили у нешто налик на нас – можда су напустили Земљу?

– Можда.

– Како то да је град овако чист и очуван ако је напуштен?

– Одржавају га компјутери – рекао сам. – Машине без душе које обављају уместо човека досадне послове. Град ће остати овакав још хиљаду, па и сто хиљада година чекајући на повратак људи.

– А ако су његови становници, као и ми, постали бестелесна бића од чисте енергије која се хране светлошћу звезда – бесмртне душе које слободно лутају свемиром?

– Мислим да се неће вратити, осим као ми, да обиђу завичај.

– А где је твој завичај? – упитала је Трејна. – Где си се ти, рођен на Земљи као створење од крви и меса, преобразио у биће попут мене? Где и како?

– Поступак ми је познат само у општим цртама – одговорио сам. – Други су га измислили и усавршили. Али мислим да бих умео да пронађем Кутију.

– Хајде да је пронађемо – рекла је она. – Шта је то?

– Тако смо звали зграду у којој је вршен преображај. Била је то огромна усамљена коцкаста грађевина у једном од најнеприступачнијих крајева света на далеком југу, у близини Јужног пола.

– Хајдемо тамо!

Полетели смо на југ. У јужној хемисфери владало је ново ледено доба. За неколико тренутака стигли смо до пола. Кутија је још била тамо. Јасно се видела на леденој површини која је морала бити километрима дебља него када сам последњи пут на њој стајао.

– Ено је! – огласила се Трејна прозрачним цвркутом и обрушила кроз ледени ваздух ка великој црној коцки која као да је пловила по леду.

Спустили смо се крај великог улаза на источној страни. Капија се отворила и опет ме је поздравио дубок, прозукао глас: – Добро дошао, Дерадане.

– Сама те Кутија поздравља – рекла је Трејна. – Хоћемо ли унутра?

Ушли смо. Изненада сам осетио пулсирајући бол, а онда угледао блештавобелу муњу. Изгубио сам свест.

Лако сам поново дошао к себи. Тело (тело?) ми је прожимао непознат бол. Имао сам осећање скучености које ме је подсећало на нешто давно заборављено.

Лежао сам у некаквој чаури усред једне велике мермерне дворане. У просторији није било ни намештаја ни људи. Устао сам укочено и погледао се: имао сам две ноге, две руке, главу, два уха, два ока... Изгледао сам као нормално људско биће! Нека сила ме је вратила у људско обличје.

Нисам ни сумњао да постоје бића моћнија од мене. Многа сам и срео у вековним лутањима, али без обзира на своју снагу она обично нису имала зле намере. Зашто се онда налазим овде и у овом обличју?

Окренуо сам се чаури из које сам изишао и радознало је прегледао. Лежај се састојао од оквира од сјајног метала налик на бронзу који је био пресвучен меком тканином. Одоздо су излазили снопови цеви и жица нестајући у поду.

И лежај и сама просторија деловали су савршено очувано али је све прекривала патина. Био сам збуњен. Питао сам се како ће Трејна све ово схватити и шта се уопште с њом догодило.

– Буди поздрављен, Дерадане.

Глас је био мек и као да је допирао са свих страна. Окренуо сам се. Крајеви очију ограничавали су ми видик, а дужина руку могућност додира. У просторији још увек није било никога.

– Поздрављам те, гласу – одговорио сам. Обузела ме је необична дрхтавица. – Шта смераш са мном?

– Причекај – рекао је глас. – Послаћу ти део себе. Нисам намеравао да те уплашим. Невичан сам у овим стварима.

– Где је Трејна? – упитао сам. – И зашто ја одједном овако изгледам?

– Сачекај – одговорио је глас. Зачуло се некакво брујање и далеко у дну дворане појавио се мали робот

који је почео да се приближава прилично брзином котрљајући се на некаквој гипкој лопти. Зауставио се на око метар од мене и поновио поздрав скромнијом верзијом господаревог гласа.

– Поздрављам те – одговорио сам разгледајући ту механичку зверку. Била је висока око метар и по, дебела око пола метра и налик на кутију заобљених ивица. При врху су из ње штрчала два полулоптаста ока.

– Пођи са мном – рекао је робот. – Треба да се размрдаш. Тело ти је већ дуго непокретно.

Кренуо сам за њим. Стигли смо до краја дворане преваливши за моје укочене ноге прилично растојање. Зид се отворио и ушли смо у другу, доста малу просторију. У њеном средишту налазила се наслоњача у коју сам с олакшањем сео. Појавила су се нејасна сећања. Знао сам да сам ту већ једном седео.

– Да чујем сада – рекао сам.

– Ти си, Дерадане, последњи техничар – одвратио је робот. – Некада је дворана коју смо оставили за собом била пуна успаваних тела техничара попут тебе. Али, временом та су тела једно по једно постајала неупотребљива и чауре у којима су се она налазила су склоњене. Тако је на крају остала само твоја.

– Шта је то техничар? – упитао сам. – И зашто сам се вратио?

– Покушај сам да се сетиш, Дерадане.

Завалио сам се и пустио да ме преплаве сећања. До 24. века ми, људи, стигли смо да истражимо готово читав Сунчев систем. По гостољубивим планетама и у простору између њих распоредили смо колоније. Били смо паметни, довитљиви - ушли смо у златно доба - па ипак нисмо били у стању да решимо највећи проблем: наше летелице једва су достизале брзину светлости, а за њено превазилажење нисмо имали никакве наде.

Сада смо већ чули гласове са звезда, сигнале из далеког свемира које су очигледно произвела друга интелигентна бића. Али, нисмо их разумели, а на наше емисије у њиховом правцу нико није одговарао.

– Сећаш ли се своје историје, Дерадане? – упитао је робот.

– Да – одговорио сам. – Били смо трагачи.

– Тако сте себе звали.

– Хтели смо да досегнемо звезде...

– ... али то нисте могли.

– Тако је, и зато смо пронашли други начин. Саградили смо Кутију, највећи компјутер на свету. Онда смо тела замрзли а духом, или електрицитетом нашег бића ушли у компјутер. Безбројна електронска кола у унутрашњости Кутије била су „свемир" по коме смо могли да шетамо до миле воље.

– Поносан сам на задатак који ми је поверен – рекао је робот. – Пројектован сам да се сам оправљам и усавршавам, да вечно трајем и да чувам највеће духове човечанства дајући им бескрајну слободу...

– Али зашто сам ја позван натраг у своје тело? – упитао сам.

– Предвиђено је да се сваких хиљаду година по двадесет вас техничара врати у своја тела како бисте се упознали с мојим даљим развојем, проверили контакте и прегледали замрзнута тела ваше браће у мојим дворанама, а исто тако и да бисте погледали шта раде она сирота људска бића која се нису определила за слободу Кутије.

– Сада је, дакле, био на мене ред – рекао сам. – А где је осталих деветнаест техничара?

– Лутају по мојој бескрајној унутрашњости на крилима електрона. Тела су им одавно постала неупотребљива. Поткрала се грешка у поступку замрзавања.

– Како то да сам онда ја овде?

– Случајност. Твоје се тело одржало.

– Аха... – Устао сам и протегао се. – Мислим да нема сврхе да вршим ма какве прегледе – рекао сам. – Сувише сам тога заборавио, а и ти си се сувише променио.

– У праву си. Имаш ли каквих питања?

Размислио сам. – Како је човечанство напредовало? Реци ми нешто о судбини оних који су одбацили слободу Кутије.

– То не бих знао – одвратио је робот. – Када сте ти и твоји другови отпутовали у моју унутрашњост, становништво Сунчевог система је веома опало. Сада је Земља пуста.

– Зар су сви помрли? – упитао сам.

– Не. Оно мало што их је остало напустило је ову планету.

– Куда су отишли?

– То не знам. Дошао је неки незнанац који је умео да путује брже од светлости. Одао им је тајну пробијања светлосног зида и они су се, један по један отиснули у право истраживање свемира.

Дуго сам буљио у празно. Робот је ћутао као да му је непријатно.

– Зашто нас ниси пробудио? – упитао сам напокон.

– Није било сврхе. Већина вас је остала без тела.

– Разумем – одговорио сам потиштено и додао: – Сада бих желео да спавам. – Вратио сам се до своје чауре и легао у њу. – Немој ме више будити. Збогом.

* * *

Трећина ме је чекала када сам на искричавом облаку излетео из Кутије.

– Шта си пронашао? – упитала је претворивши се у весели плавичасти пламен узбуђења. – Како је у Кутији твоје прошлости?

– Прошлост је прошлост – одговорио сам. – Све ми је то досадно. Хајдемо што пре са ове кугле од блата.

Два пута смо обишли Земљу а онда јурнули право кроз Сунце ка новим пустоловинама које су нас чекале у неистраженим пространствима нашег електронског појаса.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	ВРСТА БИЉКЕ	НАШ ШАХИСТ ПРЕДРАГ	ВРСТА ЧАСОВНИКА, ХРОНОСКОП	ОДЈЕК КОЊСКИХ КОПИТА	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ БЕОГРАДСКЕ ГЛУМИЦЕ		УКОСНИЦА / СПУСТИТИ, САГНУТИ
ЧАСНО, ЧЕСТИТО							
ИСКРЦАЈ РОБЕ							
ДОЊИ ДЕО НОГЕ							
ДЕО ВОЈНИЧКЕ ОДЕЋЕ / ГРАМ							
						ПОКВАРЕНОСТ	
ВРСТА ЗДРЕЊАКА / ВРТЛОГ				НАКРАЊЕН / ИТАЛИЈ. ВИРТУОЗ НА ВИОЛИНИ			
НАШ ТВ РЕЖИСЕР ЈОВАН					„СИСАК" / ЖИТЕЉ НОВОГ САДА		
ЗНАК ЗА УГЉЕНИК		ХЕМИЈ. ЕЛЕМЕНТ / БУРА ЗАКШИЋ					ВОЉАН, РАСПОЛОЖЕН
ЗАГРЕБАЧКА ПЕВАЧИЦА ГАБИ	ГРАД У СЛАВОНИЈИ						
НАДА ЗАХИЋ (КАРАТЕ)			ГРАД У ПОРТУГАЛИЈИ / „ФРАНЦИЈУМ"				
НУЛА / НОРВЕШКИ ПЕСНИК		БИЉНИ СВЕТ / ПЕСНИЧКА ФИГУРА					
„ИСТОК" / АНТУН НАЛИС			ГОСПОДИН (ПОЉСКИ) / „РУТЕНИЈУМ"				ЗАТРАЖИТИ
ЦРНООК ЧОВЕК (ТУР.)							
НАГЛАСАК СЛОГА ИЛИ РЕЧИ	ЕКСПЛОЗИВНО ПУЊЕЊЕ						
„АУТОНОМНА ОБЛАСТ"			СТАРИ СЛОВЕНИ / МИРИС				
МЕСТО У МАКЕДОНИЈИ КОД РЕСЕНА						„СУМПОР" / УПРКОС СВЕТУ	
СЛУЖБЕНИК У ЦАРИНАРНИЦИ							
„ЕАСТ"		ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА / „ЕРСТЕД"			ПАНЧЕВО / НОВИ САД		
ИМЕНОВАНИ, НОВОПОСТАВЉЕНИ (ЛАТ.)							
ВРСТА ДИВЉЕ РУЖЕ				ЗИМСКИ СПОРТ			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Трстено, раритет, Аден, Ра, Кића, ев, ток, Пта, онакав, РИ, икад, цод, А. Кавалек, е, Тиса, логичар, Едо, а, реденик, Асирија, Бан, НЕП, а, ам, ди, д, ахат, Слађана, Лавал, л, Икарија, варилац.

990+10 СУПЕР НАГРАДА

ПЕЗ — ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ● ПЕЗ — ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ● ПЕЗ — ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ● ПЕЗ — ПО

Фигурицу ВУЧКО добили су чланови ПЕЗ клуба чије чланске карте носе бројеве:

54547 64558 64597 64638 64691 64736 64775
64830 64889 64935 64993 65050 65061 65100
55141 65194 65239 65270 65334 65393 65439
[redacted]
67074 67113 67154 67207 67252 67291 57346
67405 67451 67509 67566 67577 67616 67657
[redacted]
69920 69966 70024 70081 70092 70131 70172
[redacted]
70584 70595 70634 70675 70728 70773 70812
70867 70926 70972 71030 71087 71098 71137
71178 71231 71276 71315 71370 71429 71475
71533 71590 71601 71640 71681 71734 71779
71818 71873 71932 71978 72036 72093 72104
72143 72184 72237 72282 72321 72376 72435
72481 72539 72596 72607 72646 72687 72740
72785 72824 72879 72938 72984 73042 73099
73110 73149 73190 73243 73288 73327 73382
73441 73487 73549 73602 73613 73652 73693
73746 73791 73830 73885 73944 73990 74048
74105 74116 74155 74196 74249 74294 74333
74388 74447 74493 74551 74608 74619 74658
74699 74752 74797 74836 74891 74950 74996
75054 75111 75122 75161 75202 75255 75300
75339 75394 75453 75499 75557 75614 75625
75664 75705 75758 75803 75842 75897 75956
76002 76060 76117 76128 76167 76208 76261
76306 76345 76400 76459 76505 76563 76620
76631 76670 76711 76764 76809 76848 76903
76962 77008 77066 77123 77134 77173 77214
77267 77312 77351 77406 77465 77511 77569
77626 77637 77676 77717 77770 77815 77854
77909 77968 78014 78072 78129 78140 78179
78220 78273 78318 78357 78412 78471 78517
78575 78632 78643 78682 78723 78776 78821
78860 78915 78974 79020 79078 79135 79146
79185 79226 79279 79324 79363 79418 79477
79523 79581 79638 79649 79688 79729 79782
[redacted]
81147 81158 81197 81238 81291 81336 81375
[redacted]
81741 81794 81839 81878 81933 81992 82038
[redacted]
85863 85902 85957 86016 86062 86120 86177
86188 86227 86268 86321 86366 86405 86460
86519 86565 86623 86680 86691 86730 86771
86824 86869 86908 86963 87022 87068 87126
87183 87194 87233 87274 87327 87372 87411
87466 87525 87571 87629 87686 87697 87736
87777 87830 87875 87914 87969 88028 88074
[redacted]
88417 88472 88531 88577 88635 88692 88703
88742 88783 88836 88881 88920 88975 89034
[redacted]
89384 89423 89478 89537 89583 89641 89698
[redacted]
90040 90086 90144 90201 90212 90251 90292
[redacted]
90704 90715 90754 90795 90848 90893 90932
90987 91046 91092 91150 91207 91218 91257
91298 91351 91396 91435 91490 91549 91595
91653 91710 91721 91760 91801 91854 91899
[redacted]

БРОЈЕВИ НАГРАЂЕНИ СУПЕР НАГРАДОМ ПЕЗ МАЛА ГРАФИКА:

64055 64094 64135 64188 64233 64272 64327 64386 64432 64490

[redacted]
92905 92944 92999 93058 93104 93162 93219
[redacted]
93561 93607 93665 93722 93733 93772 93813
93866 93911 93950 94005 94064 94110 94168
94225 94236 94275 94316 94389 94441 94453
[redacted]
94819 94872 94917 94956 95011 95070 95116
95174 95231 95242 95281 95322 95376 95421
95460 95515 95574 95620 95678 95735 95746
95785 95826 95879 95924 95963 96018 96077
[redacted]
96969 97024 97083 97129 97187 97244 97255
97294 97335 97388 97433 97472 97527 97586
97632 97690 97747 97758 97797 97838 97891
97936 97975 98030 98088 98135 98193 98250
[redacted]
98592 98638 98696 98753 98764 98803 98844
98897 98942 98981 99036 99095 99141 99199
99256 99267 99306 99347 99400 99445 99484
99539 99598 99644 99702 99759 99770 99809
99850 99903 99948 99987 100042 100101
100147 100205 100262 100273 100312 100353
100406 100451 100490 100545 100604 100650
100708 100765 100776 100815 100856 100909
100954 100993 101048 101107 101153 101211
101268 101279 101318 101359 101412 101457
101496 101551 101610 101656 101714 101771
101782 101821 101862 101915 101960 101999
102054 102113 102159 102217 102274 102285
102324 102365 102418 102463 102502 102557
102616 102662 102720 102777 102788 102827
[redacted]
103165 103223 103280 103291 103330 103371
103424 103469 103508 103563 103622 103668
103726 103783 103794 103833 103874 103927
103972 104011 104066 104125 104171 104229
104230 104231 104232 104233 104286 104297
104336 104377 104430 104475 104514 104559
104628 104674 104732 104789 104800 104839
104880 104933 104978 105017 105072 105131
105177 105235 105292 105303 105342 105383
105436 105481 105520 105575 105634 105680
[redacted]

Награде ћемо испоручити поштом

– ВОЛИШ ЛИ СПОМЕНАРЕ?
(Да? – Не?)
– ИМАШ ЛИ СВОЈ СПОМЕНАР?
(Да? – Не?)
– ТРАЖЕ ЛИ ТВОЈИ ДРУГОВИ И ДРУГАРИЦЕ ДА УПИШЕШ НЕШТО У ЊИХОВ СПОМЕНАР?
(Да? – Не?)

Са другима буди мање – не треба ми појачање!

Ако је макар на једно од горњих питања твој одговор „ДА!" – онда ти је хитно потребна КЊИГА:

Црна табла, бела креда – ја те волим прекореда!

Споменар је књига за сваког и свашта – у њему се пише истина и машта...

600 изабраних споменарских записа

600 IZABRANIH SPOMENARSKIH ZAPISA

Знаш, заљубљивање – то ти је дар стечен: још не знаш која је, али већ си – печен!

Та књига је прави поклон за тебе – од твојих родитеља, рођака или другова!
Та књига је твој прави поклон (можда најдражем?) другу или (можда најдражој?) другарици!
Такав поклон не може да промаши!
Јер, у овој књизи, уметнички опремљеној, сабрани су најлепши споменарски записи – изабрани између много хиљада сличних – од узбудљивих до шаљивих, од мудрих до враголастих, од сентименталних до „штосовитих" – као што се види из наслова поглавља у којима су груписане те споменарске „мини-песмице" и забелешке:
„Сети се...", „Живот – цвет на путу.. " **(О животу)**, „Пођеш ли за срећом..." **(О срећи)**, „Не бери трње..." **(Савети)** „Другарство је златна жица .." **(О другарству и пријатељству)**, „Љубав је бакља..." **(О љубави)**, „У сјају ока..." **(Љубавна расположења)**, „Само речи две..." **(Нежно удварање)** „Да ми срце не озебе..." **(Шаљиво удварање)**, „Хтедох ти рећи..." **(Изјаве љубави)**, „Ко ме воли – нек' изволи..." **(Забављање)**, „Лице које мења маске..." **(Сумња и одбијање)**, „Растали смо се без речи..." **(О растанку)**, „Имена на песку..." **(О бившој љубави)**, „Ко верује момку..." **(О мушкарцима)**, „Свака цура каже..." **(О девојкама)**, „Знак за брак..." **(О браку)**, „Извините, молим..." **(Шаљиви записи)**, „Ђачко доба..." **(Ђачке успомене)**, „Сазнах из искуства..." **(Исповести)**, „Само то ти желим..." **(Добре жеље)**, „Не заборави ме..."

Илустровани љупким старинским цртежима, на 216 страница разних боја, двоструко већих од уобичајених, у повезу од златастог платна – збирка

„600 ИЗАБРАНИХ СПОМЕНАРСКИХ ЗАПИСА"
први је код нас штампани, већ попуњени споменар, спреман за читање и сећање, за љубав и за шалу, за задиркивање и чување успомена – а и за бирање оних записа које ћеш ту наћи и онда својеручно унети у споменаре својих другова и другарица.

У љубави немам среће: кога волим – тај ме неће; ко ме воли – тога нећу; ето какву имам срећу!

За тако велику, лепу и драгу књигу, дивно уметнички опремљену, вреди дати 500 динара – верујемо да ће се твоји родитељи сложити са тим! Толико, наиме, треба **да плате поштару када донесе књигу** – ако своју поруџбину пошаљеш на адресу издавача:

КУЛТУРНИ ЦЕНТАР
32300 ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

Ту адресу стави на коверат, а у коверат убаци следећи купон који треба да попуниш и одавде исечеш:

Овим наручујем један примерак књиге „600 ИЗАБРАНИХ СПОМЕНАРСКИХ ЗАПИСА" у избору Драгослава Андрића – у тврдом платненом повезу, са илустрацијама. Књигу треба послати на следећу моју адресу:

ИМЕ: ____________________

МЕСТО: ____________________

УЛИЦА, И БРОЈ КУЋЕ И СТАНА: ____________________

____

Цену од 500 дин. платићу поштару када ми ту књигу донесе.*

*Поштарину за књигу плаћа Културни центар. (Ако се наручује више од 1 примерка сваки би коштао 450 дин.)

СПАСАВАЊЕ ЧЕЉУСКИНАЦА

Био је то свечан тренутак: са лењинградског пристаништа кренуо је 12. јула 1933. пароброд „Чељускин" на дуг и опасан пут по Арктику и северној поларној области. Име је добио по славном поларном истраживачу Чељускину који је 1735 открио Тајмир, најсеверније руско полуострво, а експедиција је имала циљ да пронађе пловни пут водама Северног леденог мора како би се успоставио редован поморски саобраћај између поморских лука Архангелска на северу европског дела СССР и Владивостока на крајњем Далеком истоку. Огромна сибирска богатства стајала су неискоришћена надохват руке, а није било могућности да се превезу без поморског саобраћаја. Увести сталну бродску везу кроз Северно море – значило би много за привреду земље. До „Чељускина" тај пут су превањивали само ледоломци, ређе бродови и то у пратњи ледоломаца.

Вођа експедиције био је професор Ото Јулијевич Шмит који је дуго пловио Северним морем а његова је била и идеја да се у Северном мору створи поморски пут. Његов елаборат о поморском путу који треба да осигура безбедан саобраћај од Белог мора јужно од Финске до Беринговог мореуза који дели Азију од Аљаске био је прихваћен и експедиција је могла да крене.

Пароброд „Чељускин" био је за то време модеран брод, изванредно опремљен. Посада је имала комфорне кабине, салоне, лабораторију, а експедицију су сачињавали не само поморци, научници и техничари већ и новинари, сниматељи и разни уметници. Било је и десетак жена: оне су пратиле своје супруге који су ишли да смене колеге крај радио-станица разасутих по острвима и ртовима дуж обале Северног леденог мора. Бродска посада била је састављена од искусних морнара који су одлично познавали ћуди Северног мора а њихов командант Вороњин био је морски вук који је прокрстарио целим Северним морем.

На ледоломцу „Красин" Вороњин је прешао осам хиљада миља 1928. кад је учествовао у спасавању експедиције чувеног италијанског истраживача Африке генерала Умберта Нобила.

Док је брод пловио Балтичким морем у сусрет тешким условима пловидбе и опасности професор Шмит завршио је предавање окупљеним новинарима о значају проналаска безбедног поморског пута речима:

САМО НЕКОЛИКО КИЛОМЕТАРА И „ЧЕЉУСКИН" БИ ОСТВАРИО ВЕЛИКИ ИСТРАЖИВАЧКИ ПОДУХВАТ, АЛИ ЛЕД ЈЕ БИО БРЖИ.

– Ледоломцима смо преполовили североисточни пут. Наш задатак је да уз помоћ теорије и праксе откријемо који је тип брода отпоран на ове услове. Ако подухват успе, биће то корак напред у освајању Африке. Ова пловидба није само истраживачка, желимо да пронађемо и најпогоднија места за нове луке у Северном мору.

Али од самог почетка, још у Балтику, време није ишло у прилог истраживачима. Снажна бура захватила је брод недалеко од шведске обале. Дебели зид магле спустио се до саме површине мора, брод је морао да смањи брзину да не би налетео на неки гребен или какав други брод. У густој магли на узбурканом мору „Чељускин" је напредовао врло споро. Успут су још наишли на оштећен фински брод коме је олуја поломила јарболе и кормило. Без обзира на сопствене тешкоће, професор Шмит је издао кратко наређење да се одмах помогне Финцима.

Нови члан посаде

Иако су услови пловидбе постајали све тежи, на броду је владала радна атмосфера. Кад нису редовно извештавали, новинари и уметници издали су први број сатиричног бродског листа под називом „Ледени крокодил".

Ускоро је брод пристигао у Копенхаген где се снабдео још с неким намирницама и горивом. „Чељускин" најзад напушта Скандинавију и Баренцовим морем плови ка Мурманску. На путу их прати олуја: таласи су огромни, али брод одлично издржава снажне ударе ветра. Ипак, таласи односе у море 50 тона угља. Брод плови све теже, машине се напрежу у борби са таласима и ветром. Коначно лука у Мурманску је на видику. „Чељускин" и чељускинци како сада сви називају посаду и експедицију на броду, топло су дочекани у овој луци на полуострву Кола. После утовара робе и угља брод креће даље. Многи грађани дошли су да испрате храбре чељускинце.

После неколико дана пловидбе од Мурманска брод је на свом путу почео да наилази на све веће санте леда, с муком се пробијајући кроз њих. Капетан Вороњин је непрекидно стајао уз кормилара.

– Избегавај судар са сантама што више можеш – постала му је узречица.

И кормилар је мајсторски возио слалом поред ледених грдосија. Али лед је био све гушћи и удари у подводне санте све су чешће потресали брод. Један снажан ударац и капетан Вороњин и професор Шмит сазнају да је кљун брода сломљен, да вода продире у брод. Брзом акцијом морнара рупа је закрпљена и брод наставља свој пут. Мали хидроавион са „Чељускина" поринут је у воду и капетан Бабушкин ускоро узлеће изнад брода да би пронашао најбезбеднији пут кроз ледену пустињу. На броду је свако радио свој посао пуном паром, али и сви заједно брину како је другарица Васиљевска. Стално запиткују доктора шта је са њом, а лекар се само смешка испод својих густих бркова и свима значајно говори:

– Сигурно ће бити данас.

„Чељускин" се поделио: мушкарци су желели да се роди девојчица, а жене

дечак. Ускоро су срећни родитељи сазнали да су добили кћерку и пошто су се налазили у Карском мору девојчица је добила име Карина. Весеље је на броду трајало до дубоко у ноћ.

У леденом сендвичу

Пароброд „Чељускин" стигао је на пола пута кроз Северно ледено море, до рта Чељускин између Карског и Лаптевског мора, најсеверније тачке азиј-

ског Континента. Најтежа и најопаснија деоница била је испред њих али ту их је чекао ледоломац „Красин" који је требало да поведе експедицију све до Беринговог мореуза где нема више опасности од ледених громада. „Красин" је био оштећен и није могао да крене на пут са „Чељускином". Капетан Вороњин обратио се тада професору Шмиту:

– Друже Ото, хоћемо ли да наставимо пут без пратње ледоломца? – Професор Шмит се само осмехнуо и његова густа брада само се затресла од одлучног покрета.

– Овде нисмо дошли да зимујемо, мој драги капетане. Морамо даље!

Ускоро је „Чељускин", снабдевен угљем и храном испловио на пут далек 2.000 километара колико је требало превалити до Беринговог мореуза. Непрекидно их прате огромне ледене санте и јак ветар, али иако је путовање сваким даном све теже, људи на броду ове напоре добро подносе јер је „Чељускин" оспособљен за зимовање у условима највећих хладноћа. Ниједна дотадашња експедиција у Северном мору није била тако добро опремљена. Тринаестог септембра брод пролази поред острва Коључин а даље се не може, обруч леда је чврсто стегао лађу.

Командант Вороњин издаје наређење.

– Минери на лед!

Од снажних експлозија лете у ваздух ледени гејзири, брод се одваја од леда али резултат је ипак слаб: лед је исувише дебео. Одлучено је да се експлозив штеди и да се брод рукама ослободи од леденог обруча. Коначно „Чељускин" креће али споро. Људи са брода проводе дане у рашчишћавању леда око брода. Месеци се нижу један за другим а „Чељускин" из леденог обруча не може да се ишчупа иако лагано напредује на исток према Тихом океану.

Код рта Срце – Камен „Чељускину" пуца крма, мада машине раде пуном паром, олуја и лед га терају назад. Капетан Вороњин је први пут 25. децембра наредио да се све покретне ствари и намирнице пренесу на палубу јер је претила опасност да лед потпуно здроби брод. Капетан је убрзо нашао склониште за „Чељускин" између две ледене пољане, али то је било привремено решење јер се око брода стезао ледени самртни загрљај. Тада се „Чељускин" налазио само неколико километара од Беринговог мореуза али струја и дебљина леда били су бржи: 48 дана трајала је агонија брода који се налазио као у леденом сендвичу а струја га је заједно са леденим пољем одвлачила све даље од циља.

Искачите, брод тоне

Тринаестог фебруара 1934. седам месеци од почетка експедиције, подигла се велика снежна олуја, санте су приклештиле брод још снажније. Ледена маса надире преко брода који стење и цвили под теретом притиска. Професор Шмит издаје заповест.

– Сви људи на палубу. Истоварите све покретне ствари и намирнице са брода на лед.

Настала је трка са временом и олујом у којој су чланови експедиције успели да спасу комплетну опрему са брода. Скинут је и мали хидроавион. На „Чељускину" је остало само још петнаестак људи. Последњи ропац брода пред навалом леда, крма се диже увис брод се тресе, са палубе људи скачу на лед. На броду су још капетан Вороњин, професор Шмит и економ Могилевич. Са ледене плоче људи урлају.

– Скачите до ђавола.

Вороњин и Шмит падају на лед, брод се све више усправља економ покушава да се спасе али га руши бурад која се котрља са крме. „Чељускин" и економ Могилевич заједно нестају у тамним дубинама Северног мора наочиглед целе експедиције.

Тако је потонуо пароброд „Чељускин". У снежној олуји, мраку и вечитом леду остала су 104 члана експедиције. Убрзо су на леденој плочи никли шатори тако да су сви људи могли да се склоне од ветра и олује. Експедиција је располагала довољним количинама хране, кожне одеће, бензина, имали су и петролеј, батерије за радио-станицу, шаторе и многе друге ствари неопходне за опстанак у оваквим условима. Чим је радио-станица инсталирана, професор Шмит је у етар послао радиограм.

– Северно море 14. фебруара 1934. године; 13. фебруара у 5.30, 160 миља од Северног рта и 145 миља од рта Валена пригњечен ледом потонуо је „Чељускин".

Вођа експедиције Шмит

Само десет сати касније одговорила је Москва, која је јавила да је створена екипа за спасавање чланова експедиције. Вест о катастрофи „Чељускина" ускоро је била позната целом свету и многи су се са страхом питали: каква је даља судбина чељускинаца.

Авиони полазе

Спасиоци су употребили све расположиве снаге да експедицију што пре пронађу и спасу. Авиони, бродови, моторне санке, псеће запреге и друга средства – све је стављено у покрет. Са Северног рта и рта Валена авиони су по неколико пута узлетали да пронађу експедицију, али због слабе видљивости и снежних олуја нису успели да пронађу истраживаче. Коначно је пилот Лапидевски са рта Валена открио ледено поље на коме се налазио логор чељускинаца.

Када су угледали авион, сви чланови експедиције су истрчали из својих шатора и склоништа. Капе су полетеле увис од среће, а громко ура одјекивало је леденом пустињом.

Авион Лапидевског спустио се на равни део ледене плоче. Сви се грле и љубе са авијатичарима, који из авиона ваде свеже ирвасово месо, акумулаторе за радио-станицу, лампе, ашове и друге ствари које су са собом понели. За повратак су се брзо споразумели: десет жена и двоје деце враћају се одмах са Лапидевским. Авион рула на леденој писти, пун гас, кратко дизање и авион већ лебди над ледом.

Вест о спасавању прве групе чељускинаца прострујала је целим светом. Име пилота Лапидевског нашло се на свим насловним страницама водећих светских листова.

Иако је напољу минус 40 степени у логору расположење и оптимизам. Ускоро на ледени аеродром слећу и други пилоти са својим апаратима, међу њима су асови совјетског ваздухопловства Водопјанов, Галишев, Камањин, Молоков и други. Пилоти журе да превезу што више људи јер се санта на којој стоји логор полако топи и пуца. Од падобрана се праве носиљке које се вежују за крила авиона, по два човека лежу у те носиљке, тако се више људи одједном транспортује!

Збогом, ледена пустињо

Професор Шмит се разболео али није хтео да га превезу међу првима, сматрао је да је он као вођа експедиције дужан да остане последњи у логору. Било је доста натезања између Шмита и његовог заменика Боброва око одласка професора са ледене санте. Коначно је Шмит попустио прихватајући разлоге које му је наводио Бобров. Тог истог дана болесног професора пребацили су авионом на Ванкарем, па даље у Москву.

Логор је готово опустео, само још шесторица чланова експедиције чекају на евакуацију. По њих су дошли пилоти Водопјанов, Камањин и Молоков који је спасао 40 чељускинаца. Капетан Бабушкин један од шесторице осталих из експедиције наређује да се ствари ставе у три авиона. Не заборављајући да поведу са собом и осам верних паса. Мотори брује и један за другим дижу се авиони који праве по један опроштајни круг изнад логора који значи и збогом заувек леденој пустињи. Када су стигли у Ванкарем, другови се шале са капетаном Бабушкином.

– Друже капетане, осећаш ли тврдо под ногама?

Бабушкин се смеје и грли пилота Молокова. Коначно су сви чељускинци спасени. Био је то 13. април 1934. године.

Иако експедиција са паробродом „Чељускин" није успела докраја она је отворила врата за путовање Северним леденим морем.

Професор Ото Јулијевић Шмит се убрзо под негом лекара опоравио и наставио са радом на даљем проучавању ледених области Северног мора. Постао је и потпредседник Академије наука СССР. Поред проучавања Арктика и експедиције са „Чељускином" професор Шмит је познат свету науке из области астрономије са својом хипотезом о настанку и развитку небеских тела и Сунчевог система која је позната у свету као Шмитова хипотеза.

Иако је „Чељускин", потонуо експедиција професора Шмита представљала је велики успех јер је доказала да бродови могу пловити по Северном мору и у најтежим условима. Већ исте 1934. руска флота на Арктику је удвостручена а совјетски бродови почели су редовно да плове овим просторима. „Чељускин" је и поред пропасти, пробио лед Северног леденог мора.

Б. Вукелић

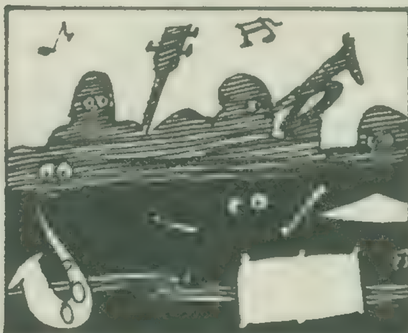
БЕЛИ ЏЕЗ

Одавно читам „Политикин забавник" и радо пратим „Хит страну" јер волим музику. Зато за „малу пошту" имам једно питање: шта је то диксиленд?

МИША,
Прилеп

Диксиленд је раздобље у историји џез-музике, настало око 1915. године у јужним државама САД. Сам израз уведен је вероватно према популарном називу за јужне државе – Dixieland, а оне су опет ово име добиле према новчаници од 10 долара коју је пре 1860. штампала Градска банка Њу Орлеанса. Због великог броја становника француског порекла на полеђини новчанице писало је на француском dix (десет), па је тако касније цео југ назван Диксиленд. По једној другој причи, опет, неки робовласник из Њујорка по имену Дикси, преселио се на југ, а његови робови су нову земљу и дом називали Диксиленд.

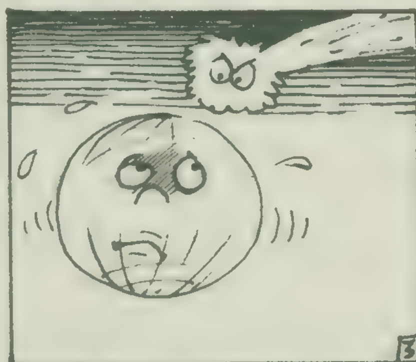
И као што смо рекли, у другој деценији овог века најпре у Њу Орлеансу, а затим у Чикагу и коначно у Њујорку, ансамбли од 7–8 свирача свирали су џез музику имитирајући црначке саставе из Њу Орлеанса. Тако је настао нови стилски израз у коме су се одлике традиционалног црначког џеза спојиле са неким елементима европске музичке праксе. Мелодијски, диксиленд је сличан блузу. Од старије џез музике преузео је импровизацију а, од европске праксе различите инструменталне ефекте стране традиционалном џезу.

Први познати диксиленд састав основао је у Чикагу око 1915. Ник ла Рока. Био је то Original Dixieland Jass Band снимљен и на првој грамофонској плочи с називом џез.

ОПАСНОСТ ОД ХАЛЕЈЕВЕ КОМЕТЕ

Много волим читати малу пошту, па сам одлучила да вам се јавим. Занима ме како Халејева комета, која је тако мала према Земљи, може уништити цијелу планету? Која је то сила у њој?

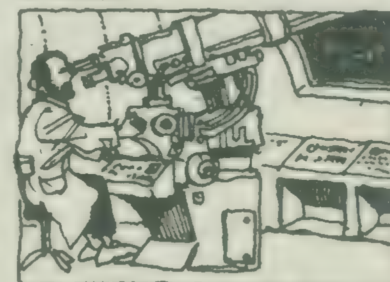
АЛИСОН,
Ријека

Комете су небеска тела мале масе и густине које једном зађу у Сунчев систем (непериодичне комете), или долазе у неком правилном временском размаку (периодичне). Претпоставља се да пречник комета износи између 1 и 50 километара и да се оне састоје од честица леда и прашине, а можда и већих камених громада – због чега су их научници и прозвали „прљавим снежним грудвама". Осим воде у облику леда садрже и угљеник, азот, кисеоник, гвожђе и друге материјале из првобитног облака из кога је настао Сунчев систем.

На свом путу кроз наш планетни систем, громаде комете („главе") трпи промене. Топлота Сунца, наиме, испарава лед и ослобађа честице, стварајући пространи ореол („кому"). „Сунчев ветар" одувава део ових гасова и честице у супротном правцу и комета добија свој карактеристични „реп". Управо тај чудесни реп „звезда репатица" био је извор многих празноверја, па и заблуде да комета може да уништи Земљу.

Теоријски изгледи да се комета судари са Земљом постоје, али можда само једном у више стотина или чак хиљада година. Претпоставља се да је позната „тунгуска експлозија" 1908. године била управо такав један редак догађај. Последице судара зависиле би од масе комете, упадног угла, места пада и других параметара. Оне би могле да буду катастрофалне, али Земља не би могла да буде уништена.

Халејева комета не долази у непосредну близину Земље, тако да од ње не прети опасност. Напротив, њен скори долазак (1986. године) представља јединствену прилику да се сазна више о природи комета и о давној прошлости нашег Сунчевог система. Због тога се већ увелико врше припреме за опсежно праћење ове комете, па и проучавање из непосредне близине уз помоћ аутоматских летелица.

Писмо недеље

РАЗЛОГ ЗА ПЛАКАЊЕ

Зашто људи плачу а то некад чине и против своје воље?

ЧИТАТЕЉКА
из Новог Сада

Плакање је, везано за сузни апарат који чине органи за лучење суза: сузне жлезде и сузни путеви. Лучењем сузних жлезда одржава се заштитна облога испред рожњаче, доприноси се њеној исхрани али се и одстрањују ситна страна тела. Сузе се из ока одводе системом сузних путева који се налазе у унутрашњем углу ока. Из овога што смо рекли, можеш да видиш да људи плачу кад им нека трунчица или инсект улете у око, или ако дође до неке инфекције или запаљења. Наравно, постоји још много разлога за плакање.

Људи плачу када су тужни али и кад су срећни, онда кад су бесни и кад „не знају шта ће од муке". Свако емоционално стање, односно расположење човека, праћено је и одређеном физиолошком реакцијом целог организма а то значи и ока. У неким ситуацијама људи дрхте од страха, треме, превелике среће или ишчекивања. У другим, догоди им се да занеме од узбуђења. Има оних који почињу да плачу кад се уплаше али и оних који певају да би одагнали страх. Како ће ко испољити емоције зависи од осетљивости сваког појединца: има људи који су у стању да укоче своја осећања, да не дозволе њихово испољавање. Постоје и људи који пренаглашавају свако своје расположење да понекад делују неконтролисано. Има и оних чије реакције одговарају тренутном расположењу. Заговорници такозване психосоматике, једног од праваца у медицини, сматрају да емоцијама треба допустити да се испоље у пуној мери јер се тако спречавају неке болести као што су чир на желуцу или високи крвни притисак. Према томе, плакање је корисно чак и кад је против своје воље. Њему пре прибегавају осетљивији људи чији је праг осетљивости нижи. „Чаршћи" људи теже заплачу, али то не значи да је њима мање жао нечега. Вероватно је да је најтеже онима који би желели да се „сити исплачу" али – не могу. И да закључно, људи плачу онда када ниво емоција покрене одговарајућу физиолошку реакцију при чему свесна воља НЕМА много утицаја.

ЧАСОВНИК НА ВРАТИМА

Драги забавниче,

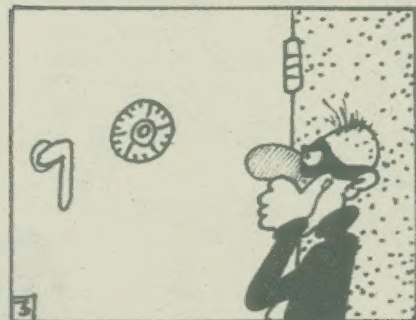
Нас две имамо по тринаест година и дугогодишње смо твоје читатељке. Пошто обожавамо хемију, желеле бисмо да нам кажеш где можемо да купимо разно лабораторијско посуђе као на пример мензуре, епрувете, сталак итд.

Друго питање: чему служе трезори?

ДРАГАНА и НАДА,
Инђија

Кад будете долазиле у Београд, свратите у продавницу Југолабораторије у Улици 7. јули број 50. Тамо ћете наћи све оно што вам је потребно од лабораторијског посуђа. Цена зависи од величине посуде и другог прибора.

Трезори (од француског tresor, значи благо, благајна, ризница, сеф или означава друге посебне просторије у банкама и сличним установама у којима се чувају новац, драгоцености, вредносни папири и други драгоцени предмети. Трезор је редовно уграђен у бетонском зиду, сигуран је против пожара и влаге, опремљен је алармним уређајима против провале, а масивна челична врата имају браву која се отвара комбинацијом бројева и слова. Понекад брава има уграђен и посебан сатни механизам, па се може отворити тек после неког одређеног времена након што су врата затворена. У трезор се улази само у пратњи овлашћеног службеника банке.

НЕЖАН НАЧИН

Већ пет година читам „Политикин забавник", а ово ми је први пут да вам се јављам. Мене интересује ко је измислио џудо, које године и ко је првак Југославије.

ЧИТАЛАЦ
Сомбор

Џудо (јапански ју: нежан и до: начин) врста је борилачког спорта у коме се примењују посебни захвати. Настао је у Јапану, а развио се из старе борилачке вештине џиу џицу којом су се бавили јапански племићи посебно у средњем веку. У Европи се џудо појавио почетком 20. века. Године 1934. одржано је и прво европско првенство, а 1965. и светско првенство. Велику популарност овај спорт стекао је од 1964. године када је уврштен у програм Олимпијских игара. У новије време у џудо су уведене категорије према тежини такмичара. Тако је првак Југославије у категорији до 60 килограма Давор Вукорепа из џудо клуба „Сплит", до 65 kg је Драган Цијановић из „Партизана" из Кикинде, до 71 kg Јован Пејчић из клуба „Партизан Химс" у Новом Саду, до 78 kg Филип Лешћан из „Импо" Славонска Бистрица, до 86 kg Славко Попартић из београдског „Милиционара", до 95 kg Рајко Кушић из сарајевске „Босне" и преко 95 kg Радомир Ковачевић из џудо клуба „Београд".

ПАХУЉИЦЕ ЗВЕЗДИЦЕ

Зимски распуст сам провела на Копаонику. Снег је падао готово сваки дан, па ми је тако пало на памет једно питање: каквог све облика могу да буду снежне пахуљице?

ЈЕЛЕНА,
Крушевац

Кад год помислимо на снежну пахуљицу углавном увек пред очима имамо слику шестокраке звездице коју тако често виђамо на разноразним цртежима. Међутим, снежна пахуљица може да има и облик шестокраке плочице, троугла, призме, разгранатих кристала, иглица, цилиндра, а све то зависи од температуре облака од кога пахуљица настаје.

Научници су успели да утврде да на температури између нуле и – 3,5°C настају плочасти облици пахуљице, звездасти се стварају на –12°C док на –16°C опет настају плочасте форме. Разни китњасти детаљи и једне пахуљице зависе од малих температурних разлика и влажности на које пахуљица наилази вртећи се кроз облак у току петнаест минута колико јој треба да се створи.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276,00 динара, полугодишња 552,00 динара, годишња 1.104,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552,00 динара, полугодишња 1.104,00 динара, годишња 2.208,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Škr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ОБУЦИТЕ ШТРУМФЕТУ

Штрумфету залепите на картон па исеците. Халјине не лепите на картон.

ЗАСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

ЗАСЕЦИ У ПРАВЦУ СТРЕЛИЦЕ СВЕ ДО ВРАТА, ДА БИ МОГЛИ ДА СТАВИТЕ ЗАКАЧАЉКУ ХАЉИНЕ

ЗИМСКИ КАПУТ

РАДНА ХАЉИНА ЗА СВАКИ ДАН

ПРИНЦЕЗИНА КАПА

СПАВАЋИЦА

МОДЕРНА ХАЉИНА

ХАЉИНА ЗА ПРИНЦЕЗУ

ЗАСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА И ПРОВУЦИ РУКУ

ЦИЦАНА ХАЉИНА

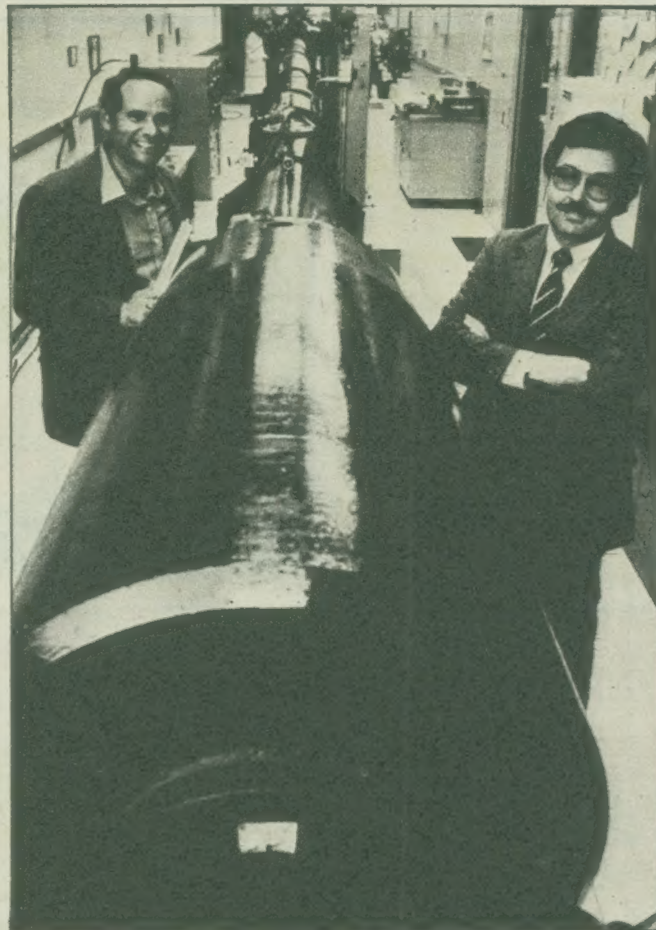
ЦВЕЋЕ ЗА КОСУ (ЗАТАКНИ У ПРОРЕЗ НА КАПИ)

ДА ЛИ ЈЕ РЕШЕНА ЗАГОНЕТКА НЕОБИЧНОГ КАМЕЊА?

ТЕКТИТИ ПАДАЈУ КАО КИША

Научници О'Кил и Ехренс поред топа који им је помогао да разреше тајну тектита.

О ЊИХОВОМ НАСТАНКУ ДОСАД ЈЕ ПОСТАВЉЕНО НА СТОТИНЕ ХИПОТЕЗА. ГОВОРИЛО СЕ ДА СУ ВУЛКАНСКОГ ПОРЕКЛА, ДА ЈЕ ТО КАМЕЊЕ ПАЛО С МЕСЕЦА, МОЖДА НЕКА ВЕШТАЧКА ТВОРЕВИНА... ВЕКОВИМА ВЕЋ ЉУДИ ПОКУШАВАЈУ ДА ОДГОНЕТНУ ОВУ ТАЈНУ.

Зрнца пречника само једног десетог дела милиметра или велике камене громаде такозваних тектита могу се наћи посвуда. Али упркос овом изобиљу, научницима је тешко полазило за руком да открију какво је то камење, и одакле је стигло. У ствари, интересовање човека за тектите потиче још из времена „Homo erectusa" (усправног човека) који је од њега правио своја примитивна оружја и оруђа. Од тада па у наредних три стотине хиљада година нико није успео да на Земљиној површини открије његове наслаге.

Ако не потиче са Земље, одакле онда долази овај тајанствени стакласти минерал?

Много се нагађало о геолошкој историји тектита. Хипотеза по којој је ово камење вулканског порекла отпала је из једноставног разлога што се области у којима је пронађено углавном налазе далеко од вулкана. Верзија која се појавила у прошлом веку и према којој су праисторијски људи тектите сакупљали у близини вулкана и разносили их по свим крајевима света, чак и до петнаест хиљада километара далеко, мало је вероватна, и уз то неоснована: истраживања су показала да се хемијски елементи пронађени у тектитима не налазе у вулканским стенама.

Астронаути обарају теорију

Неки истраживачи истакли су хипотезу по којој су тектити вештачка творевина јер су их пронашли у Чехословачкој у областима које су познате по производњи стакла. Међутим, 1900. године аустријски хемичар Франк Соин, човек који је и дао име тектитима – од грчке речи тектос, што значи редак – доказао је да је за формирање тектита потребно 1800 С степени, а то је много више од температуре која се у протеклим временима постизала у пећима за производњу стакла. Неке аеродинамичне карактеристике тектита навеле су научнике у прошлости да размишљају о томе како су можда доспели на Земљу однекуд из свемира и да су им се облици формирали приликом проласка кроз атмосферу.

Године 1963. на основу читавог низа експеримената Дин Чепмен, научник који се бавио аеродинамиком, тврдио је да су тектити започели своје путовање са велике удаљености, иза простора у коме се протеже Земљина атмосфера. У ствари, десетак година раније добитник Нобелове награде за хемију Харолд Јури наговестио је да би они могли да потичу са Месеца. Сматрао је да су појединачни простори на којима се могу наћи исувише мали да би се тврдило како су доспели из велике удаљености, а с друге стране – исувише широки да би се могло поверовати како се ради о остацима метеора који су експлодирали у атмосфери. Ипак, према Јурију тектити су ванземаљског порекла, с тим што ни у ком случају нису стигли са удаљености која је већа од раздаљине Месеца од Земље.

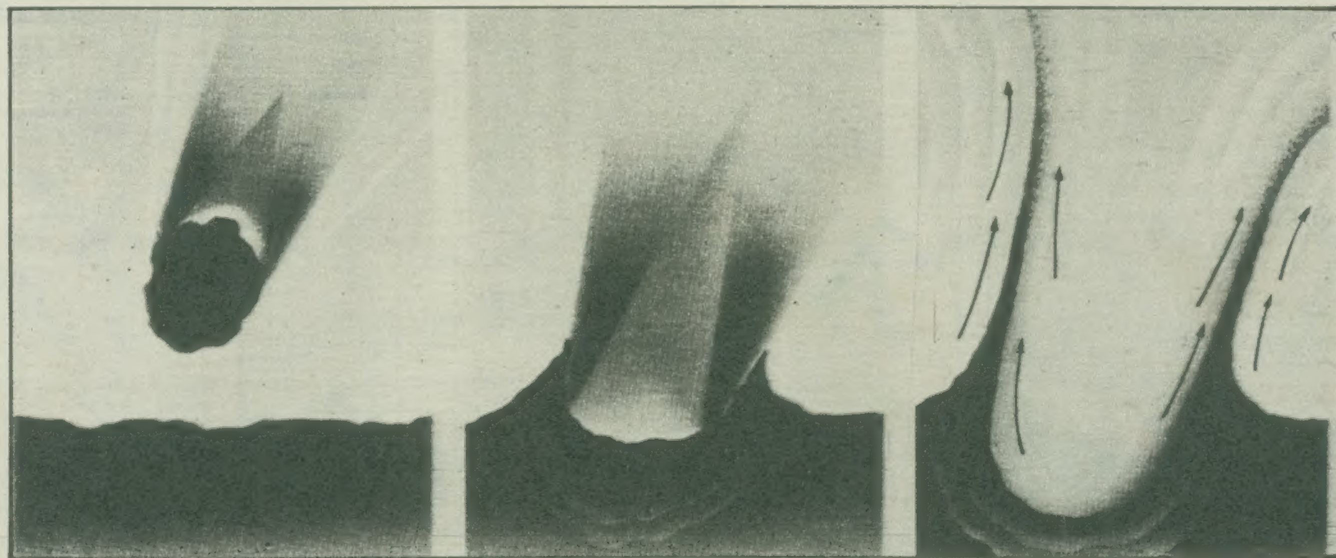
Ова хипотеза је коначно одбачена 1969. кад су астронаути са Аполом 11 донели комадиће Месечевог тла, за које се испоставило да су по хемијској структури потпуно другачији од тектита.

Велики корак напред у проучавању ових минерала учињен је онда када су анализирани и упоређени трагови радиоактивних изотопа (атомска језгра која имају исти број протона, али различит број неутрона), пронађени у њиховој унутрашњости. Истраживања изотопа помогла су да се коначно утврди и докаже земаљско порекло тектита.

Топ у улози метеора

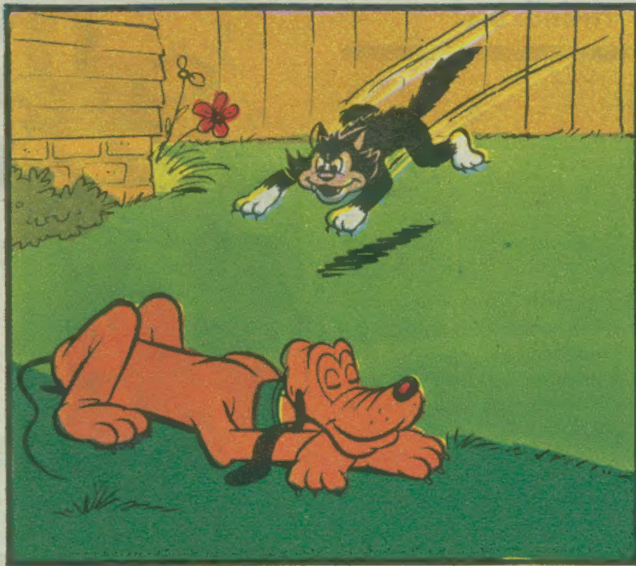
Теорију по којој до њиховог настанка долази приликом пада неког гигантског метеорита први пут је 1932. истакао Леонард Спенсер, енглески стручњак за минерале. Истраживања су веома брзо показала вредност ове хипотезе. Томе је умногоме допринео проналазак наслага иридијума на дну Карипског мора и то на истој дубини на којој су пронађени и тектити. Иридијум је, у ствари, доста редак елеменат на Земљиној површини али га има веома много у метеоритима.

Енигма распрострањености тектита по свим деловима света разрешена је, кажу, прошле године и то захваљујући експериментима двојице геолога: Тома Ехренса и Џона О'Кифа. Из једног изузетно снажног топа испалили су огромно ђуле у стену, симулирајући тако пад метеорита на Земљину површину. Закључак је био да велики метеорити приликом пада изазивају снажно струјање ваздуха, толико јако да у атмосферу односи комадиће стена који затим падају на Земљу попут кише и расипају се свуда унаоколо. Али, како се претварају у кристалне супстанце остаје тајна. С. И.

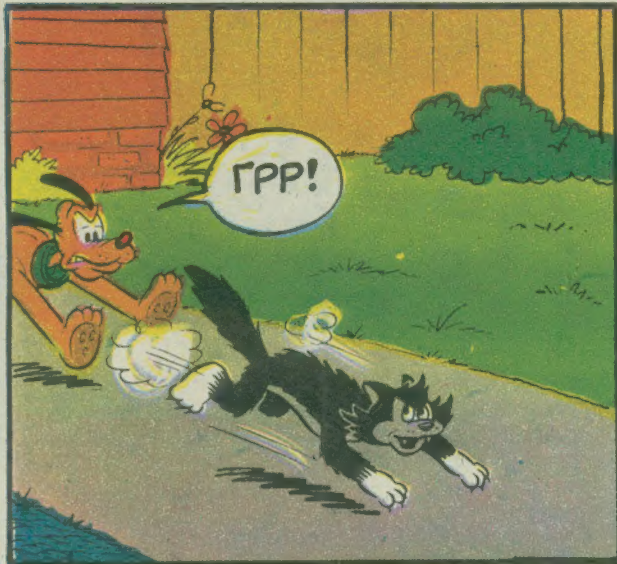

Три фазе пада метеорита на Земљу: а) улазак у атмосферу; б) ударац о тло; ц) избацивање делова стене у атмосферу

WALT DISNEY
МИКИ

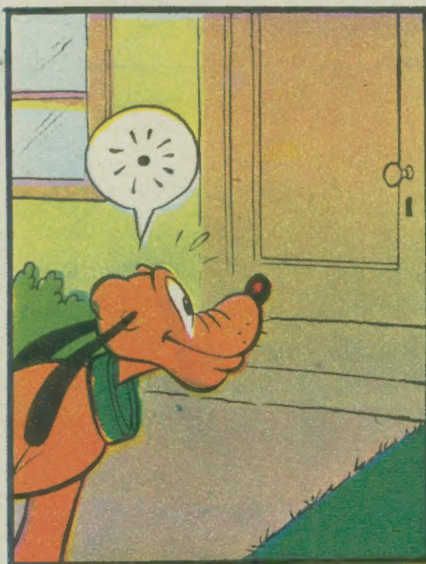

ФССС!
СКВИИ!

ГРР!

ГРР! АВ-АВ!

?

СКВИ - СКВИ!
МИНИ
ГРЕБ! ГРЕБ!
Copyright © 1983 Walt Disney Productions World Rights Reserved

ОХ, ПЛУТОНЕ! КАКО СИ ПЛЕМЕНИТ! ЖЕЛИШ ДА СПАСЕМО ЈАДНУ МАЦУ!
ВАУ...

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТИЊА? МОЛИМ ВАС ДА ПОМОГНЕТЕ ЈЕДНОМ МАЧЕТУ!

ЕВО, МАЦО... САД СИ ДОЛЕ!

ГРРР...
10-16
Distributed by King Features Syndicate.